ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК
20 динара
БРОЈ 1552
25. 9. 1981. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLII

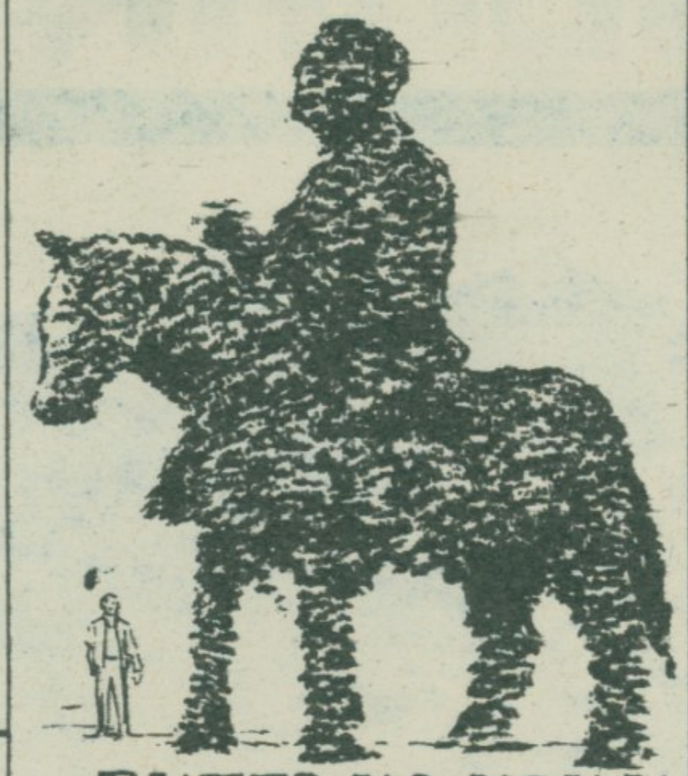

Веровали или не!

НАГРАЂЕН ПРЕСТУП

СА ВЕЛИКЕ СТАТУЕ КОЈА ЈЕ ПРЕДСТАВЉАЛА **ЕНДРУА ЏЕКСОНА**, ПРЕДСЕДНИКА САЈЕДИЊЕНИХ ДРЖАВА, МОРНАР САЈЕМЈУЕЛ ДЈУИ ОДБИО ЈЕ ГЛАВУ. **И**АКО ЈЕ КОМАНДАНТ МОРНАРИЦЕ ЗАХТЕВАО СТРОГУ КАЗНУ, ЏЕКСОН ЈЕ НАГРАДИО КРИВЦА **ПОСТАВИВШИ ГА ЗА УПРАВНИКА ПОШТЕ У БОСТОНУ** ЈЕР МУ СЕ СТАТУА НИКАД НИЈЕ СВИЊАЛА. (1834)

ВИТЕЗ НА КОЊУ

ЈЕДАН ЗИМЗЕЛЕНИ ГРМ У БАШТИ ЛАЕЛА ЛЕЈОНСКА ИЗ АЛЕКСАНДРИЈЕ, У АМЕРИЧКОЈ САВЕЗНОЈ ДРЖАВИ ВИРЏИНИЈИ, ПОТКРЕСАН ЈЕ ТАКО ДА ЛИЧИ НА **КОЊА С ЈАХАЧЕМ!**

РИБА ВРАТИЛА ИЗГУБЉЕНИ ПРСТЕН

ЕДВИЖ РЕРЕИ ИЗ ПАРИЗА ИЗГУБИЛА ЈЕ ПРСТЕН ДОК ЈЕ РАДИЛА У КУХИЊИ А НАШЛА ГА ЈЕ ПОСЛЕ НЕКОЛИКО ДАНА **У РИБИ КОЈУ ЈЕ КУПИЛА НА ПИЈАЦИ.**

ПРСТЕН ЈОЈ ЈЕ СКЛИЗНУО У КУХИЊСКИ СЛИВНИК ОДАКЛЕ ЈЕ ДОСПЕО У РЕКУ ГДЕ ГА ЈЕ ПРОГУТАЛА РИБА КОЈУ ЈЕ, СРЕЋНИМ СЛУЧАЈЕМ, КУПИЛА ЕДВИЖ РЕРЕИ (1903)

ЗНАЋУЋЕ

ПРВИ ЗНАК **„ПРИСТУП ЗАБРАЊЕН"** У ИСТОРИЈИ НАЂЕН ЈЕ У ПЕЋИНИ **ПАСИЕГА** У ШПАНИЈИ И ПОТИЧЕ ИЗ ВРЕМЕНА ПЕЋИНСКОГ ЧОВЕКА.

Љутић с мирисом љубичице

(RANUNCULUS PALLASII) КОЈИ РАСТЕ НА АРКТИКУ ЈЕДИНА ЈЕ ВРСТА ЉУТИЋА КОЈИ МИРИШЕ.

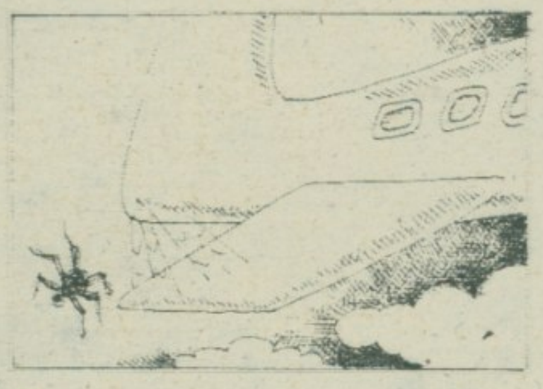
МИЛОЗВУЧНИ ПЕХАРИ

КОЈИ СУ У 16. И 17. ВЕКУ УПОТРЕБЉАВАЛИ У НЕМАЧКОЈ ОДСВИРАЛИ БИ КРАТКУ МЕЛОДИЈУ КАД БИ ИХ НЕКО ПРИНЕО УСНАМА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● установљено је да неке врсте паукова прелазе из једне области у другу тако што пуштају да их носи ваздушна

струја и то понекад на великим висинама 3000 — 15000 метара. У току „лета" инсекти су повезани танком нити коју излучују.

● у 16. и 17. веку Енглескиње из аристократских породица носиле су бурму на палцу.

● познато је да се скакавци користе у исхрани, али се у различитим крајевима света припремају на разне начине.

Тако их Арапи, на пример, кувају у сланој води, а онда их суше на сунцу док их Индијанци једностано пеку. Јапанци, Кинези и Вијетнамци спремају их или на роштиљу или од њих праве сос.

● чувари париског зоолошког врта у кавезима сваког дана сакупе око четири стотине килограма хлеба, кекса, воћа и разних слаткиша које посетиоци бацају животињама.

● док је Макијавели писао „Разматрања о првој декади Тита Ливија" облачио се у тогу какву су носили стари Римљани. Тврдио је да му она помаже да се још више приближи времену у коме је писао.

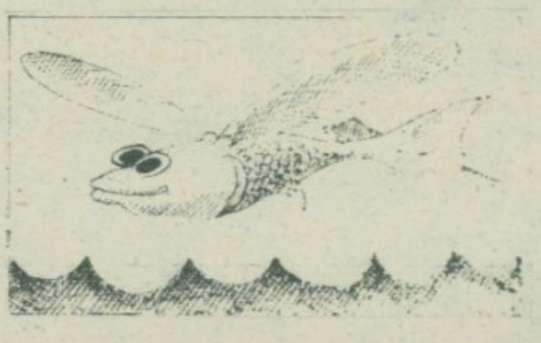

● према тврђењу пољског научника Јана Брауна Баскијци воде порекло са Кавказа одакле су кренули 3000. године пре н. е. и настанили се у Пиринејима. Компаративном методом овај научник установио је да постоје сличности између кавкаских језика и баскијског и сматра да су преци данашњих Баскијаца до Пиринеја дошли преко Анадолије, Балкана, Алпа и долине Лоаре.

● на основу вишегодишњег истраживања метеоролози Лондона утврдили су да у британској престоници највише кише падне четвртком. Зашто је тако стручњаци још не могу да одгонетну.

● морске рибе ластавице имају велика прсна пераја која им омогућавају да у залету искачу из воде и клизе ваздухом од неколико десетина метара до две стотине. У Јадрану живе четири врсте ластавица, а најчешћа је мркуља.

СУСРЕТИ СУМЊИВЕ ВРСТЕ

ВОЛЕ ПИТУ С МЕСОМ!

Шта бисте ви урадили да вам једног сунчаног или неког другог дана у собу упадну свемирци?

Џин Хингли из Роули Рециса у енглеској покрајини Вест Мидландсу тврди да је у том случају најпрепоручљивије да их понудите питом с месом. Она је, каже, поступила баш тако... Невероватни доживљај домаћице Џин Хингли одиграо се пре пар година, а недавно је штампан у ко зна којој по реду књизи о сусретима треће врсте, овога пута из пера Енглескиње Џени Роули, а под насловом „Студије о НЛО“ (НЛО — неидентификовани летећи објекти).

А КО СЕ НЕ БИ УПЛАШИО?

Ево шта се, како она сама, а потом књига каже, догодило госпођи Хингли. Пошто је (за нас интересантног дана) као и обично отпратила мужа на посао, Џин се бацила на спремање куће. Усред жустрог брисања прашине иза леђа је зачула неко чудно хујање.

Имала је шта да види када се окренула: три ванземаљска створења летела су мртва хладна тамо-амо по њеној дневној соби... Ко се не би уплашио нарочито када се има у виду да су ова летећа бића била висока једва неких 90 центиметара, носила зелена одела и да су им тела била обавијена наранџастим ореолом.

Пошто се после првог, сасвим разумљивог шока сабрала, Џин је схватила да јој незвани гости не желе никакво зло. Штавише, „мали зелени“ су се показали изузетно расположеним за пријатељско ћаскање, па су тако летнаестак минута касније све четворо, удобно заваљени у фотеље, разговарали. О чему?... Понајвише о брачним размирицама и односима госпође и господина Хингли?!...

Усред претресања свог брака Џин се, сасвим у складу са овоземаљском гостољубивошћу, досетила како би био ред да госте нечим почасти. Синоћња пита с месом, синуло јој је.

Летећим посетиоцима се пита толико свидела да се нису зауставили све док са тањира није ишчезло и последње парче.

— Чашу воде, молим вас — ућудно рече на крају један од тројице ванземаљаца.

Онда је Џин Хингли починила кобну грешку. Запалила је цигарету. Ово је њене пријатеље толико уплашило да су обузети ужасом истог трена излетели из собе, ускочили у своју овалну небеску летелицу и нестали.

На основу чега Џин Хингли тврди да се све ово заиста одиграло? На основу круга истопљеног снега у њеној башти. Ко је тај круг видео? Па, Џин Хингли...

МАЛЕРОЗНИ КЕН

Аутор „Студије о НЛО“ Џени Роули тврди да је домаћица из Роули Рециса имала среће. Сусрети неких других људи са неким другим ванземаљцима били су, каже, далеко непријатнији.

Свемирцу с којим се сусрео Кен Едвардс, из енглеског града Воринтона, рецимо, уопште није било до ћаскања. Уместо да Кена лепо упита за брачне и остале тегобе, овај ванземаљац почео је да га бомбардује неким белим зрацима од којих се јаднику замутило у глави, а грен касније Едвардс је изгубио појам о времену.

Када се — ни дан-данас не зна колико минута или сати — касније освестио, открио је да му је сат стао да су му прсти нагорели и да је његов скупи радио експлодирао.

Малерозни Кен ни реч није рекао о звуку који је претходио доласку незгодног госта. Што се једне жене из Гејтхеда тиче, она је непоколебљива — ванземаљску посету најављује звук сличан тандркању машине за шишање траве!

Неколицина грађана Темворте у Страфордширу куне се да је летећи тањир што су га једног дана угледали над својим домовима звучао као рој пчела.

А што да не, па ваљда и код летелица „малих зелених“ постоје разне марке. Неке хује, друге тандрчу, треће „зззчу“ као пчеле... М. И.

Из старе штампе

ВАГОН ЗА КУПАЊЕ

Амерички листови пишу да је измишљен купаћи вагон који се може прикопчати уз сваку железничку композицију и према потреби упутити на услугу житељима малих насеља дуж пруге лишених удобности да имају парно купатило. За особе које морају много да путују железницом купаћи вагон несумњиво представља комфор. Само се може пожелети да ова корисна и практична замисао нађе широку примену.

(1887)

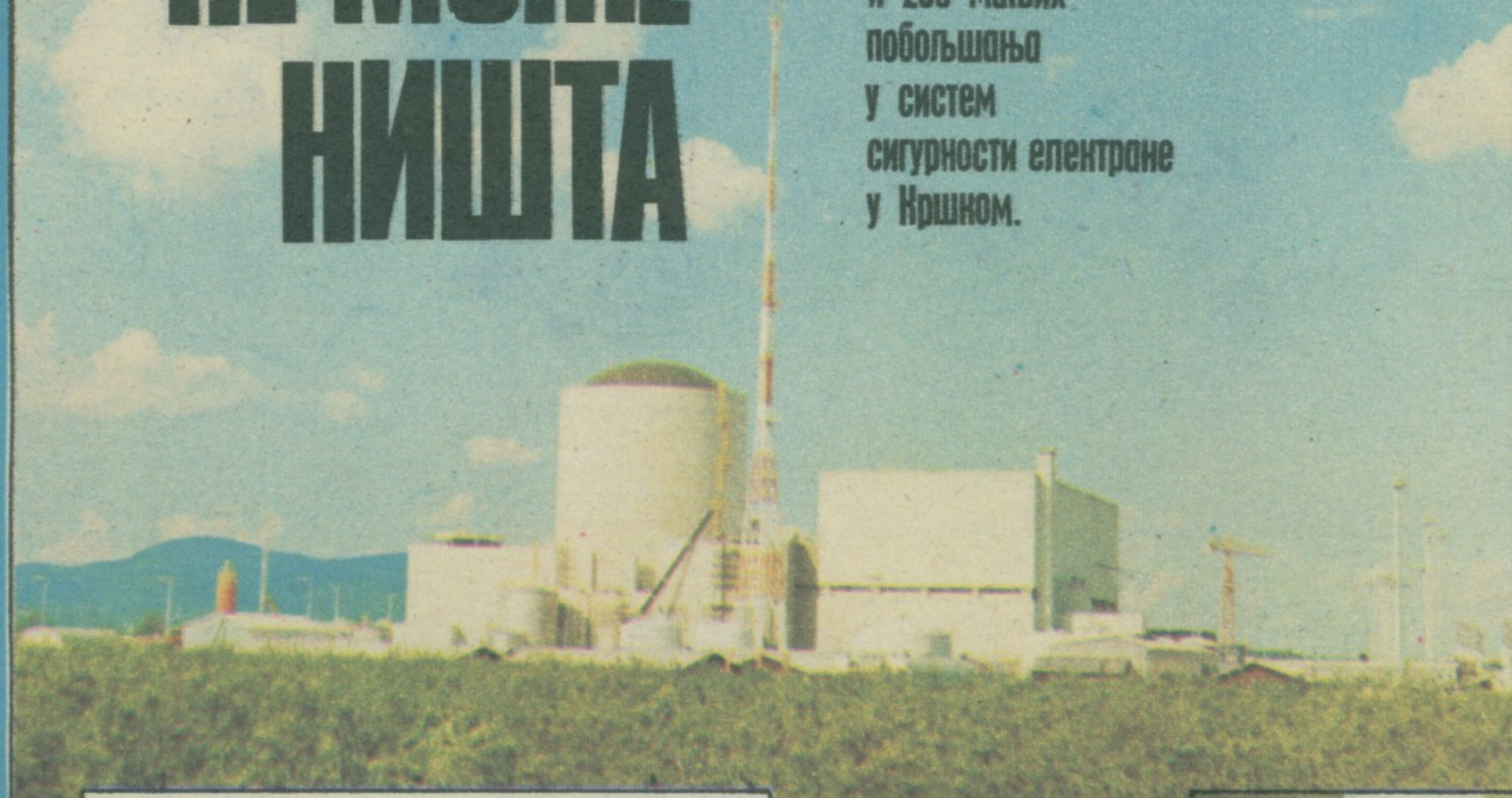
ШТЕДЉИВИ КРАЉ

Пре неколико година белгијски краљ Леополд путовао је по Норвешкој. Стигавши у Ставангер он је обавестио тамошњу гостионицу „Гранд хотел“ да ће тамо обедовати. Веома поласкан тиме што је краљ изабрао баш његову гостионицу и очекујући добру зараду, гостионичар је сместа предузео све мере да достојно дочека високог госта. Да се краљ не би осећао стешњен, за време његовог боравка врата гостионице била су затворена за све остале госте. Било је много узбуђења и трошкова. Његово величанство похвалило је обед састављен од најбољих националних јела. Али, када је дошло до плаћања рачуна, краљ је позвао гостионичара и ћутећи му показао туристички купон који му даје право на попуст од десет процената на све трошкове у Норвешкој, па и на рачуне у гостионицама. Краљ је, како се касније дознало, путовао као обичан туриста у аранжману једне агенције специјализоване за јефтина путовања. Лако можете замислити разочарање сиротог власника „Гранд хотела“. (1908)

УСКОРО ПРВА ЈУГО-НУКЛЕАРКА

НИ ЗЕМЉОТРЕС ЈОЈ НЕ МОЖЕ НИШТА

Хаварија у Харизбургу навела је наше и америчке стручњаке да унесу петнаест већих и 250 мањих побољшања у систем сигурности електране у Кршком.

Идиличан призор: поглед на нашу прву нуклеарну електрану у Кршком

ДА ЛИ ЗНАТЕ ДА ЈЕ КРШКО...

● **прва наша атомска централа. Замисао о изградњи зачела се шездесетих година, а камен темељац положио је 12. децембра 1974. председник Тито.**

● **НЕ Кршко је 241. „А" електрана у свету. Годишње ће давати 4,4 милијарде киловат-часова електричне енергије под условом да ради 7 хиљада часова. Инсталисана снага је 664 мегавата, али ће мрежи бити предавана 632 јер ће 33 трошити сама централа.**

● **У случају прекида струје, Кршко ће киловате за свој рад добијати од плинске централе у Брестаници, удаљене седам километара.**

● **У почетку је најављено да ће наш нуклеарни првенац бити готов после 53 месеца, међутим, сада је познато да је рок изградње продужен на 84 месеца.**

● **Реакторска зграда, срце сваке нуклеарке, висока је 77 метара, од чега је 15,7 под земљом.**

● **Језгро реактора чини 121 горивни елемент чији су најбитнији делови горивни штапови који се састоје од уранијум-диоксидових таблета заварених у шипкама од цирконијума.**

● **Реакторска посуда висока је 11,9 метара, има обим 3,69, а тешка је 436 тона (празна — само 327).**

● **Гориво је купљено у САД — 64 тоне уранијум-диоксида: 48 тона је одмах убачено у реакторску посуду, а преосталих 16 је за прву измену. Кршко је опскрбљено до почетка 1984.**

● **Таблете уранијум-диоксида дугачке су 13,46 а обим им је 8,192 милиметара.**

● **Вода која се користи за расхлађивање и испушта у Саву не би смела да загреје реку више од два степена, односно њена температура сме да буде највише 28 степени Целзијусових.**

„Мозак" нуклеарке: контролна соба из које се надзиру све операције

На атомским реакторима догађали су се и раније кварови али је незгода на нуклеарној централи „Острво три миље" код Харизбурга (САД), крајем марта 1979, бацила све у заседнак. Вести о том удесу месецима нису силазиле са стубаца штампе, радио и ТВ емисија. Неки атомисте је изјавио да ни о једном савременом догађају није толико писано, а у тим речима има много истине.

Наш нуклеарни првенац у Кршком који се отвара ових дана истог је типа као и онај у Харизбургу (користи нискообогаћени уран а расхлађује се обичном водом под притиском). Стога су разумљива страховања „обичних људи" (а и неких стручњака) за судбину наше прве „А" централе

ЧЕТИРИ ВРСТЕ ГРЕШАКА

Филм „Кинески синдром" пунио је дворане америчких биоскопа у време квара на „Острву три миље". Не слутећи да ће се тако нешто у стварности догодити, творац овог уметничког дела је „предсказао" потоњу атомску збрку. Нешто слично „догодило се", касније у Кршком. Али — намерно. Математички су симулиране несреће катастрофалних размера, на основу којих су проверени и усавршени планови о сигурности прве југонуклеарке.

— Најчешће грешке су: потпуни престанак хлађења, пуцање цевовода паре и расипање горива при преношењу — каже др Желько Павловић, руководилац одељења за издавање дозвола у Кршком. — У таквим случајевима одмах се испитује утицај на околину и особље у контролној соби. За све врсте незгода израчунали смо дозе озрачивања на различитим местима (заштитна зона, становништво, критичне групе). Сви подаци су пропуштени кроз Свеучилишни рачунарски центар у Загребу — „Срце".

Несрећа никад не долази сама. Чим се догоди квар, код особља електране настаје шок. У време највеће незгоде он траје чак 24 часа! Стога је систем заштите програмиран да самостално функционише без икаквог људског уплитања које би могло да угрози сигурност. Дужина времена самосталног деловања система заштите зависи од врста квара.

Грешке су сврстане у четири категорије и за сваку од њих прописане су одређене радње.

Прву чине кварови кад нису потребне никакве интервенције (покварен вентил, пумпа) јер се одмах укључују резерве. Те незгоде су назване фреквентним.

У другој групи су оне које се очекују једном годишње: отказивање главне пумпе, квар на турбини, престанак напајања парогенератора итд. Тада централа престаје да прави струју и специјалне екипе отклањају

ЗАМАЛО ТРАГЕДИЈА

У зору 28. марта 1979. године атомска централа „Острво три миље“ (један од реактора — има их два) радила је са 98 одсто снаге. Изненада је отказала једна од две пумпе парогенератора за напајање водом. Одмах је требало да се укључе три помоћне, повезане као једна, али нису пошто је ручни вентил за довод грешком био заврнут.

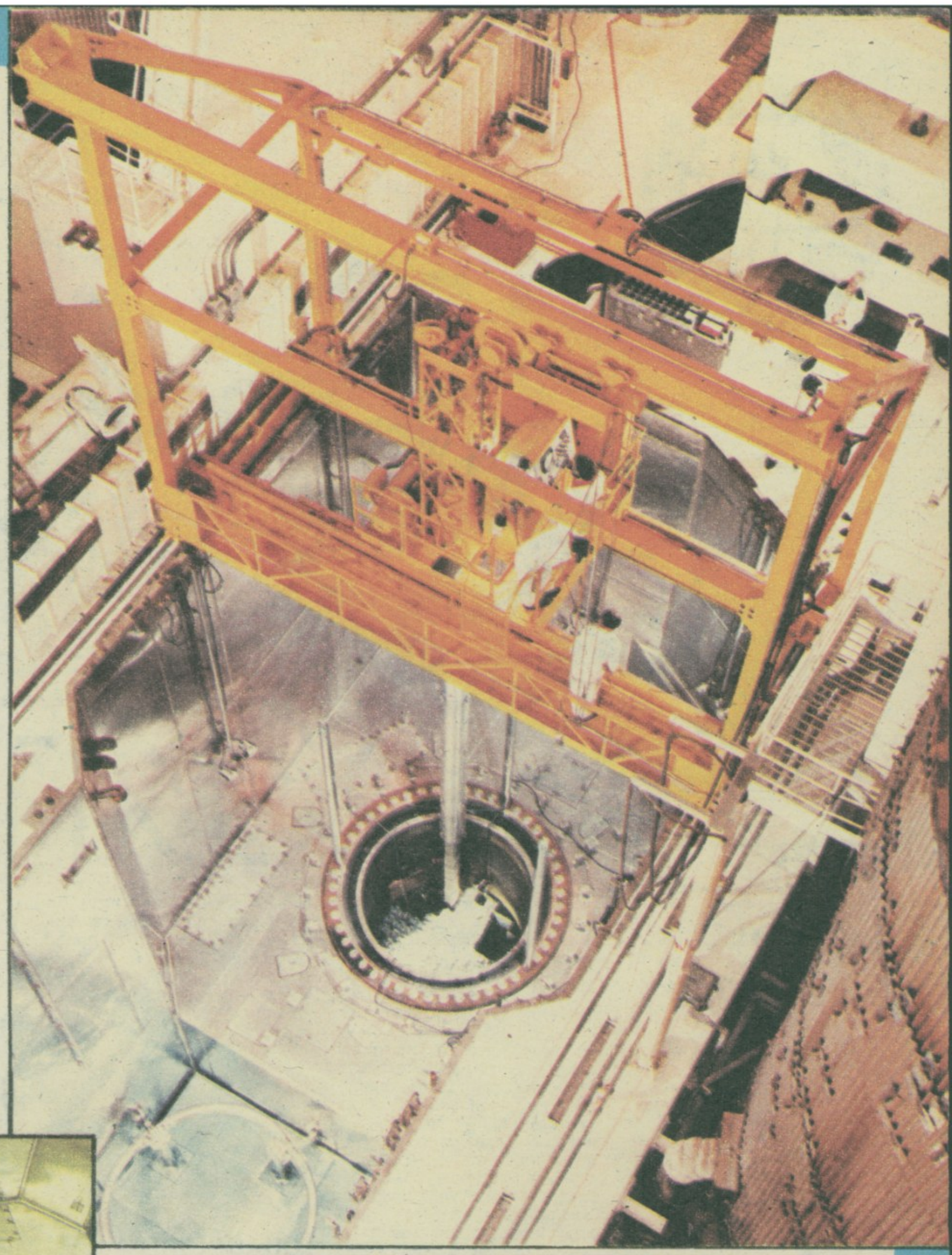
Оставши без воде парогенератор се „осушио“ због чега је нарасла температура и притисак воде у примарном колу реактора. Како није било дотока паре, искључила се турбина и аутоматски угасио реактор. И после гашења притисак и температура воде у реакторској посуди и целом примарном кругу су расли. Тада се укључио испусни вентил који је испустио извесну количину радиоактивне воде.

Да би спречило поплаву реакторске зграде (контејмента), особље је искључило обе сигурносне пумпе високог притиска. Тиме је учињена велика грешка јер је такозвана активна зона остављена без довољно воде. Због тога је вода почела да кључа.

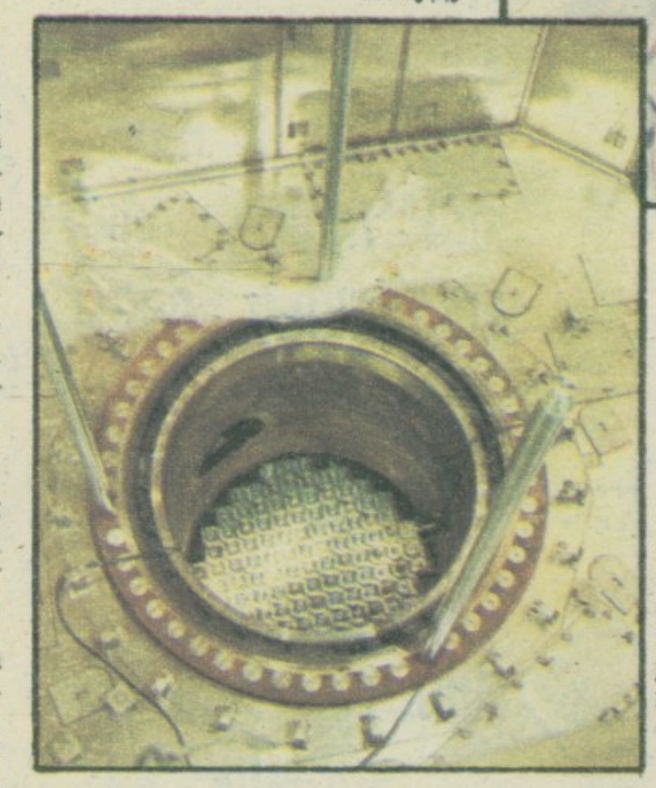
У међувремену је одврнут ручни вентил помоћне пумпе која напаја водом парогенератор, али су ископчане главне пумпе примарног круга из бојазни да не буду оштећене. Активна зона реактора остављена је потпуно без хлађења и то је била друга крупна грешка.

Услед прекомерног загревања кошуљица горивних елемената, они су почели масовно да прскају. Као резултат оксидације угрејаног цирконијума настао је водоник који је почео да прави мехуре а то значи да је расла опасност да дође до експлозије. То је више отежало хлађење језгра реактора.

Неколико дана трајала је битка да се спречи најгоре, па је чак наређено исељавање околних житеља. На сву срећу, избегнута је највећа атомска мирнодопска катастрофа.

Специјална дизалица убацивала је горивне елементе у реакторску посуду

Завршено пуњење: у реакторску посуду убачен је 121 горивни елемент

недостатке. Озрачивање је врло мало.

Трећа врста су мањкавости које могу да се појаве у животном веку атомске електране (сваки реактор ради 25—30 година). То је, на пример, пуцање измењивача топлоте између примарног и секундарног круга. У том случају контаминирана вода продире у секундарни део, а тиме и извесна доза радиоактивних материја. Рад се обуставља и обавља генерални ремонт. Озрачење је у границама дозвољених доза.

Последњој групи припадају замишљене грешке које се не очекују у веку трајања и рада централе: потпун губитак хлађења у реактору (јављају се велика оштећења на постројењу) или пуцање реакторске посуде дебеле 35 центиметара. За такве случајеве предвиђена је заштита особља и околине: у постројења се специјалним спрејовима убризгавају хемикалије (натријум-оксид, калијум-оксид, вода са великом количином борне киселине) које смањују радиоактивност али и уништавају опрему. Наравно, околно становништво се евакуише.

Прве три врсте незгода су се догађале у свету, четврта никад.

УРАНИЈУМСКА ТАБЛЕТА

После удеса у Харизбургу наметнуло се поређење са реактором у Кршком, јер оба припадају истом типу (први је градила фирма „Бабкок и Вилкокс“, а други „Вестингхаус“). Разлика има и то у корист нашег првенца. У Кршком је готово немогуће да радиоактивност продре из реакторске зграде (контејмента) пошто она има двоструки зид: челични и од армираног бетона.

Између та два зида је простор са потпритиском и чим се појави радиоактивност ступа у дејство систем за вентилтцију и филтрирање.

Пре тога, свакако, предвиђена је заштита реакторског језгра (са горивом) да се не би оштетили такозвани горриви елементи (посебне шипке у које су убачене уранијумске таблете). Најпре ступа у дејство пасивни систем код кога такозвани акумулатори убризвава ју високоборирану воду у језгро. Други систем — активни — обухвата три степена притиска: високи — пумпе за убацивање воде у реактор, средњи — сигурносне инјекционе пумпе и ниски — пумпе за потапање језгра. Све три аутоматски ступају у дејство, а истовремено се контејмент изолује затварањем свих вентила кроз које би радиоактивност могла да „процури“ у околину.

Код Кршког је нешто измењена логика функционисања система заштите: чим два од четири детектора покажу квар, систем сигурности дејствује. Осим тога, другачији је распоред парогенератора и хлађења (код „Вестингхаусовог“ реактора је помоћу „У“ цеви).

Хаварија у Харизбургу навела је наше стручњаке (и Американце, наравно) да унесу 15 већих и око 250 мањих побољшања у систем сигурности. Промењене су, донекле, и процедуре по којима ће поступати оператори и руководиоци смене (све је записано као код авионског лета) који су, за разлику од америчких, сви инжењери (у САД те послове обављају техничари). Увешће се и повремене провере знања и тренинзи запослених.

Стручњаци су много расправљали и о избору Кршког за прву југословенску нуклеарну електрану. Сеизмолошка истраживања су показала да је то безбедан терен. Сви значајни објекти су сазидани на масивној гвоздено-бетонској плочи, испод које су глинено-пешчани слојеви. Зграде су пројектоване да издрже потрес од девет степени Меркалијеве скале, а опрема је обезбеђена бочним амортизерима који ублажују вибрације. Већ при мањим потресима реактор се искључује.

Код најтежих удеса планирано је да се околно становништво исели за месец дана а да у међувремену не прими дозе зрачења веће од дозвољених.

У електрани ће радити 380 радника, а њих седамдесетак су у служби обезбеђења обучени у зелене униформе, као шумари.

С. Стојиљковић

ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ

ХИТЛЕР ЈЕ

У својим говорима фирер је често претио »тајним оружјем« којим ће Немачка добити рат. То се није обистинило, али да приче о новом оружју нису биле измишљотина — уверили су се многи савезнички војници.

Осим летеће бомбе „фау 1 и 2“ (V—1 и V—2) и рада немачких нуклеарних стручњака на производњи атомске бомбе, о којима се доста зна — постојао је читав низ других оружја на чијој су се изради ангажовали стручњаци Хитлерове Немачке. И да су она масовно произвођена, не би донела победу нацистима, али би свакако продужила рат и повећала број жртава.

Нека од ових оружја су реализована у пракси, док рад на другима није доспео даље од нацрта. Међутим, постојао је и читав низ околности које су довеле до тога да не буду у серијској производњи или бар не у производњи или бар не у оном обиму у којем су желели сами Немци. Најкрупнији разлог, чини се, било је то да није постојао јединствени орган који би разматрао сваки нови проналазак већ су копнена армија, ваздухопловство и морнарица били одвојени, па је сваки од ових родова војске самостално развијао своје иновације. Последица — постојао је читав низ варијанти истог модела оружја што је, наравно, отежавало њихову производњу. Када се томе додају и успешни напади савезничке авијације на индустријска постројења широм Немачке, јасно је да производња Хитлерових „тајних оружја“ није могла достићи такав степен да би могла осетније да утичу на ток ратних операција.

ТОПОМ ПРЕКО ЛАМАНША!

Још у првом светском рату Немци су имали велики топ, такозвану „Дебелу Берту“. Вођени идејом да направе нешто слично, а и уз посебно наређење Хитлера, нацистички инжењери покушали су да направе још већи топ којим би са територије Француске бомбардовали Лондон. Али, пред њима се испречио крупан технички проблем — није било експлозивног пуњења које би гранату тешку око 80 килограма могло добацити на даљину од близу 200 километара.

Решење је, ипак, нађено. За разлику од класичних топова који избацују гранату захваљујући само једном експлозивном набоју смештеном у основи пројектила, »Hochdruckpumpe« (како су Немци назвали ово оружје) је имао укупно 28 набоја распоређених дуж цеви, при чему би се сваки електронски активирао чим граната прође кроз њега. Тиме је пројектил добијао све веће убрзање и излазио из цеви брзином од 1650 метара у секунди.

Али, историја није била наклоњена овом оружју. Немци су произвели само два оваква топа која су савезнички војници запленили у близини Булжеа, пре него што су уопште употребљени.

ОПАСНЕ ИГРАЧКЕ

За разлику од неуспеха са овим гигантским топовима и једно и друго оружје показало се толико добро да су га енглески и амерички стручњаци одмах копирали. Били су то минијатурни тенкови (дугачки свега 1,65 m) са даљинским управљањем, намењени нападима на утврђења до којих војници нису могли доћи.

Ови су тенкови могли да носе и до 600 килограма експлозива а с обзиром на њихове димензије и оклоп било их је готово немогуће уништити.

Немци су усавршили два модела овог оружја — први је био тенк који би, дошавши до одредишта, и сам био уништен експлозијом свог товара, док је друга варијанта била далеко савршенија. Возач би управљао тенкићем док то не би постало опасно за њега, а затим би мали механички ратник настављао сам до циља, истоварио експлозив и враћао се на сигурно. Наравно, његовом управљачу би остало још само да притиском на дугме активира експлозив.

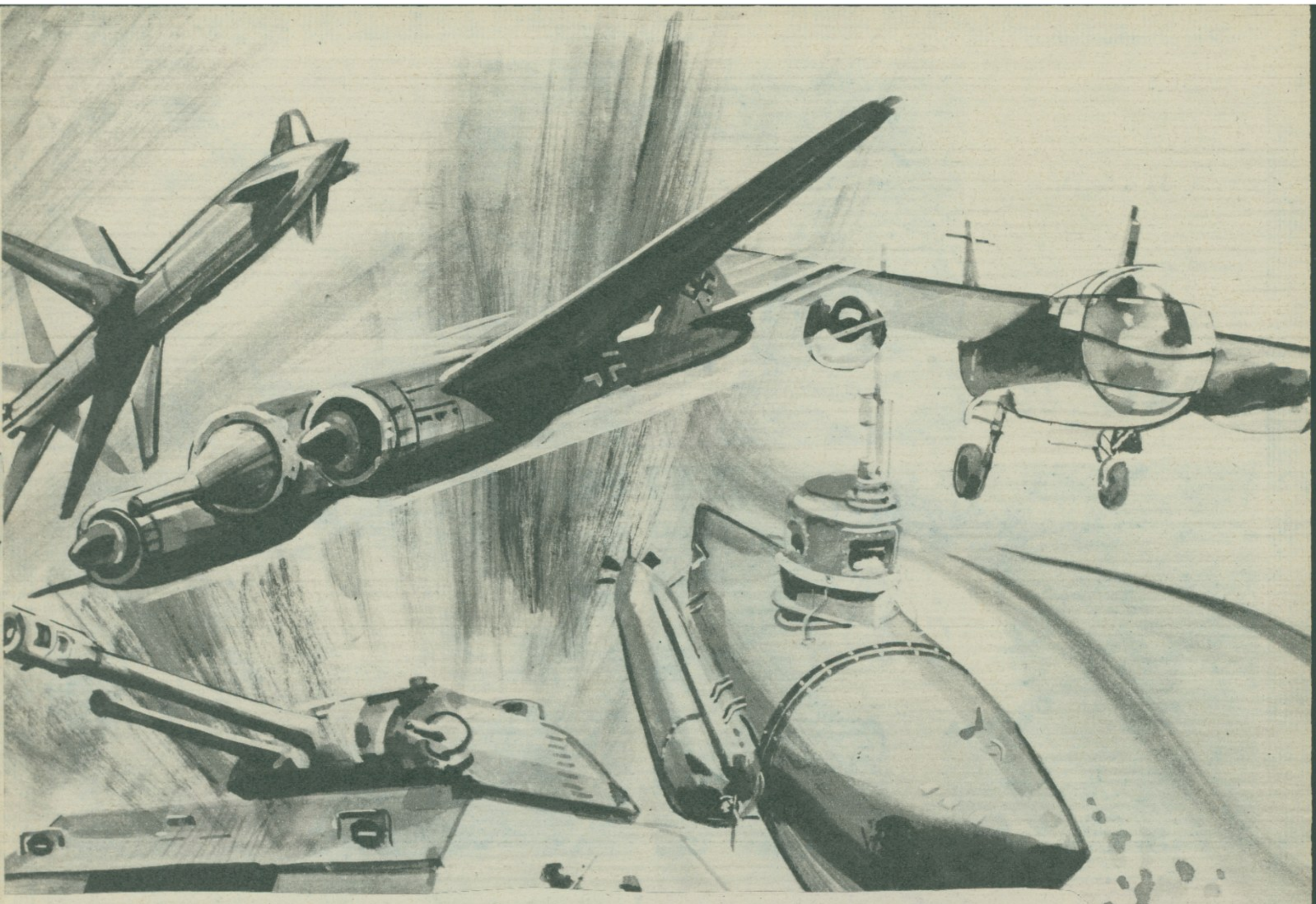
Најзад, занимљив је и један проналазак, на први поглед наивнији (бар кад се упореди са претходна два). Ради се о пушци, односно аутомату који је на свом врху имао један лучни додатак, заправо савијену цев, што је смогућавало гађање иза угла. Ова цев је била савијена под углом од 30 до 90 степени, а имала је и специјални оптички нишан тако да је војник који има ово оружје могао бити стално у заклону.

Први пут су се с овим проналаском срели амерички војници приликом уличних борби у Нормандији. Један је Немац, наоружан тако усавршеним аутоматом МР—44, пуна два часа онемогућавао неколико десетина војника да пређу брисани простор убивши чак тројицу америчких снајпериста. Онемогућен је тек када је кућу, иза које се крио, срушио тенк.

„МИСТЕЛ“ НЕ ПРОМАШУЈЕ

Немачка авијација увела је, такође, читав низ иновација у своје наоружање. Тако је у поједине авионе-ловце била уграђена цев, слична топу и усмерена нагоре. Овако прерађен авион пролетео би испод противничког бомбардера погађајући га у средину трупа где се налазио товар бомби. Без ризика јер су митраљези из бомбардера контролисали читав простор, осим испод самог свог авиона.

За уништавање бродова Немци су такође смислили низ нових оружја. Такав је, на пример, био „мистел“ који је конструисан тако што је за труп ловца „месершмит 109“ био везан тешки бомбардер „јункерс 88“, без пилота, који би

ЗАКАСНИО

био пуштан на безбедној удаљености од противничке артиљерије, а затим навођен радио-везом. Ефекат „мистела“ може лако да се замисли — авион са 3,5 тона експлозива у себи потапао је готово сваки брод на који би се сјурио.

У последње две године рата неки немачки бомбардери су опремљени једном новом справом. Радило се заправо о комбинацији ракете и торпеда — када би неки овако усавршен авион наишао на противнички брод, ракета би била лансирана, али у води се торпедо одвајао од ње и настављао сам ка броду. Тиме је постизана далеко већа ефикасност него при класичном бомбардовању брода јер је подводна експлозија најчешће потапала брод. Уза све то и авион који је избацио овај пројектил био је све време на сигурном.

„Луфтвафе“ је пронашла и једно изузетно делотворно решење за обарање противничких авиона са земље. Наиме, око одређених објеката који су били мета енглеских и америчких бомбардера кружно су биле распоређене специјалне ракете на удаљености од око 20 метара. Када би наишли противнички авиони, оне су лансиране носећи неколико челичних жица причвршћених за земљу, стварајући на тај начин неку врсту мреже. Истегнувши ове жице до краја ракете су експлодирале, али би на врховима сајли остајали велики балони који су их држали усправно. Авиони, који би улетели у ове мреже, били би буквално исечени.

КОНЗЕРВОМ ПРОТИВ РАДАРА

И немачка морнарица је развијала своја „тајна оружја“. Једно од њих било је „хаи“ — мали чамац у чијем се трупу налазио торпедо. Међутим, први модели су показали низ слабости. Пре свега, морнар који је управљао овим чамцем био је видљив па је представљао лаку мету за противничку артиљерију. Усавршавањем овог модела дошло се до минијатурне подморнице за једног човека који је торпедо могао правилно усмерити помоћу малог перископа.

Уопште, немачка је морнарица веома много полагала на своју подморничку флоту, па је стога и читав низ иновација, био усмерен на побољшање њене ефикасности. Тако су нешто пре краја рата Немци конструисали справу за усмеравање торпеда. Она се састојала од 10 цеви смештених под углом од десет степени, што је омогућавало да се противнички брод јури све док не буде погођен — уколико би један торпедо промашио, одмах је испаљиван следећи итд. Међутим, и поред све једноставности и теоријских прорачуна, овај се проналазак ипак није доказао у пракси зато што се са његовим уграђивањем у подморнице почело пред сам крај рата.

Неки проналасци били су усмерени и на саму подморницу, заправо на њену заштиту у случајевима када постане мета противничких бродова. Највећи успех постигнут је једном врло простом направом. Радило се заправо о конзерви са хемикалијама које у додиру са водом почињу да пенушају. Када се нађе у опасности, подморница би једноставно кроз торпедну цев избацивала овакву конзерву, па би се врло брзо свуда око ње, стварали мехурићи у кругу од неколико десетина метара, онемогућавајући радару да одреди тачан положај подморнице.

Ниједна подморница, тврде немачки извори, која је употребила овај начин заштите није погођена.

Други изум за заштиту подморница, тестиран али не и примењен, подсећао је на куполу праве подморнице и везиван за њу. Био је пун експлозива што је омогућавало посади да га уништи уколико се неки брод — гонилац сувише приближи, уништавајући тиме и њега. Уз то се код непријатеља стварао утисак да је страдала права подморница. Међутим, овај торањ био је врло тежак, онемогућавао је слободно маневрисање матичне подморнице, па је то разлог зашто се у пракси одустало од даљег рада на њему, а самим тим и практичне примене.

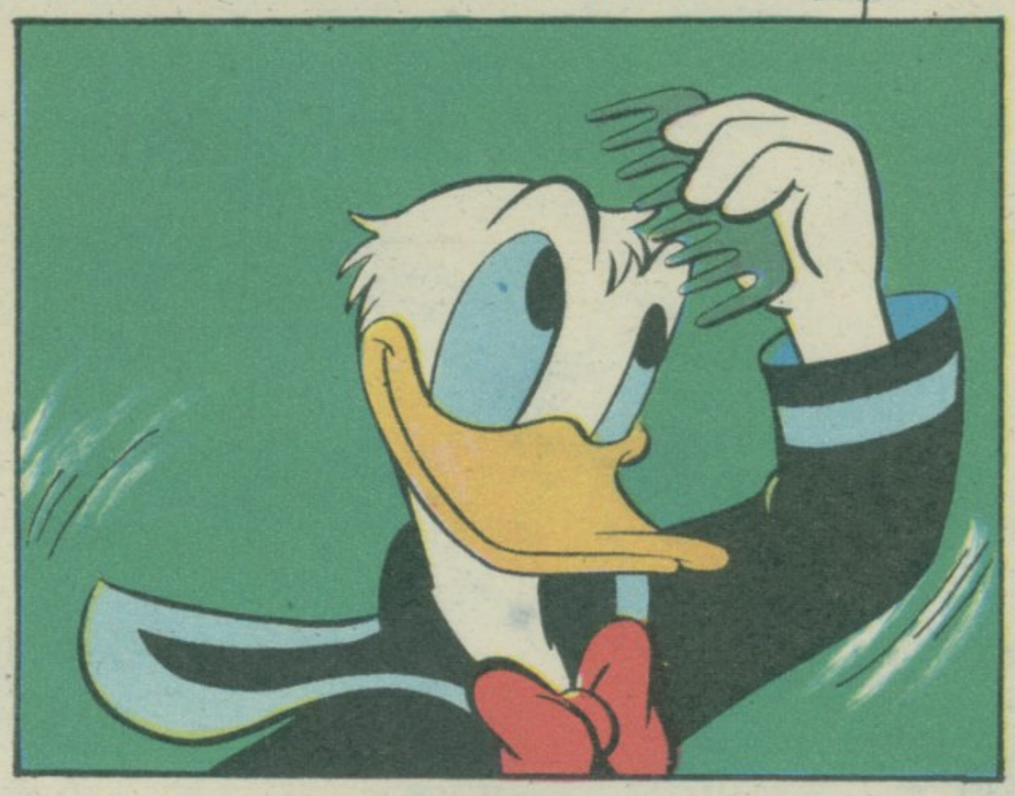
Свесни предности савршенијих радара савезника, Немци су настојали да своје бродове на неки начин заштите од њих. Тако су започели и експерименте са бојом која упија радарске таласе, али их је крај рата спречио да на овом пољу постигну неки значајнији успех.

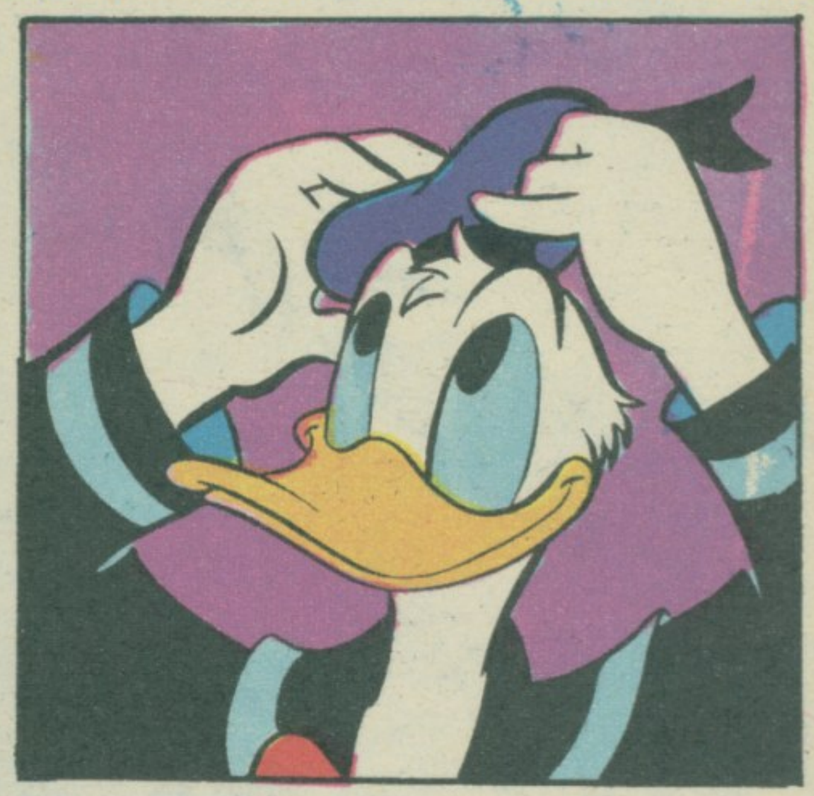
Сви ови примери сведоче да су Немци у другом светском рату имали низ интересантних идеја усмерених на побољшање квалитета свог оружја. Срећа је да у њиховом развијању нису успели колико су желели. Међутим, по завршетку другог светског рата, односно после капитулације немачке војске, савезничке државе су успеле да се докопају низа планова нових „тајних оружја“, првенствено се то односи на САД, и да нека од њих усаврше. Тај напредак науке бисмо свакако поздравили када не би значио усавршавање начина за убијање људи.

З. Л.

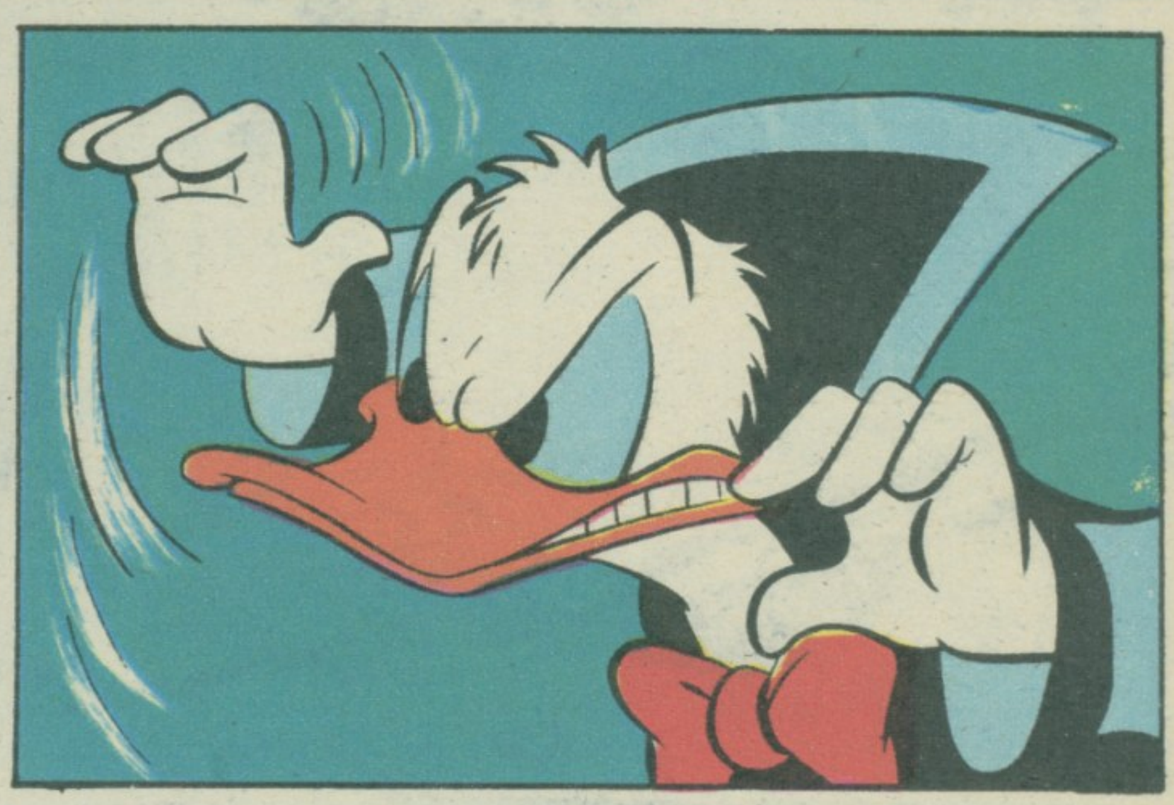
WALT DISNEY

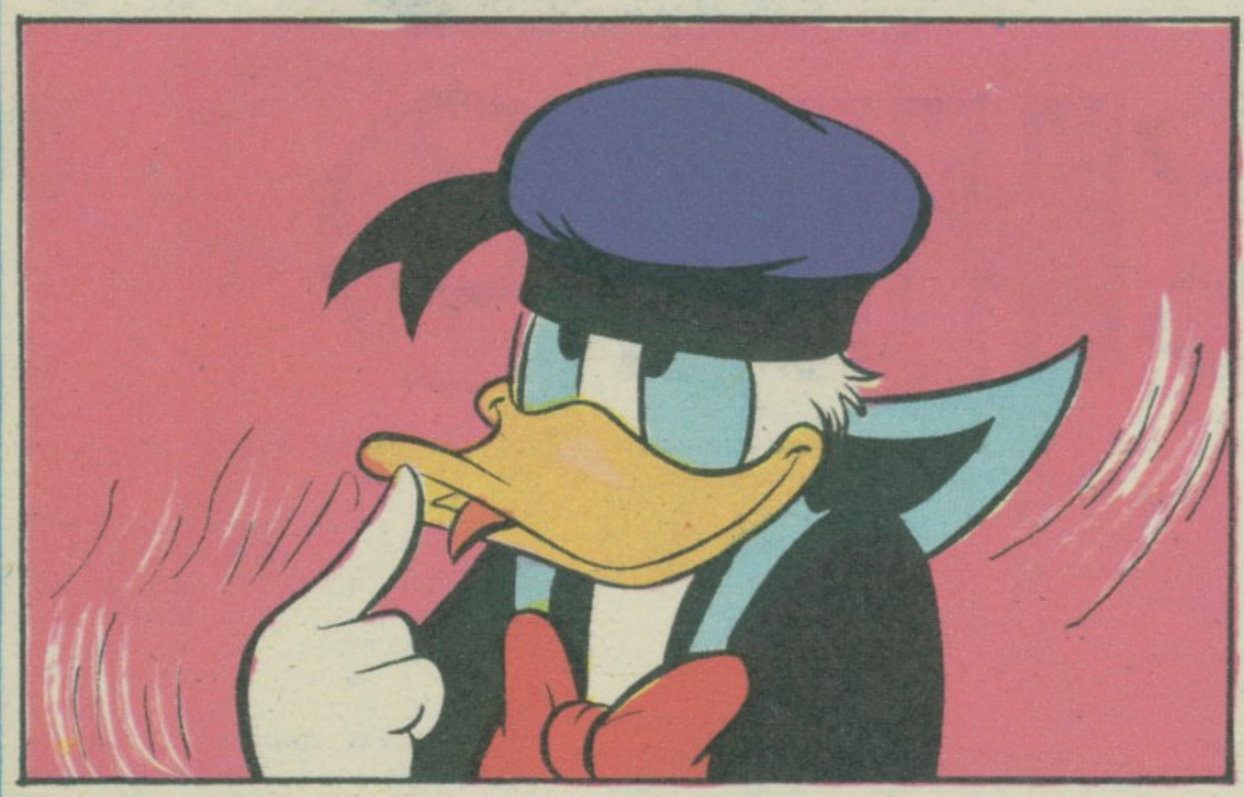
ПАЈА ПАТАК

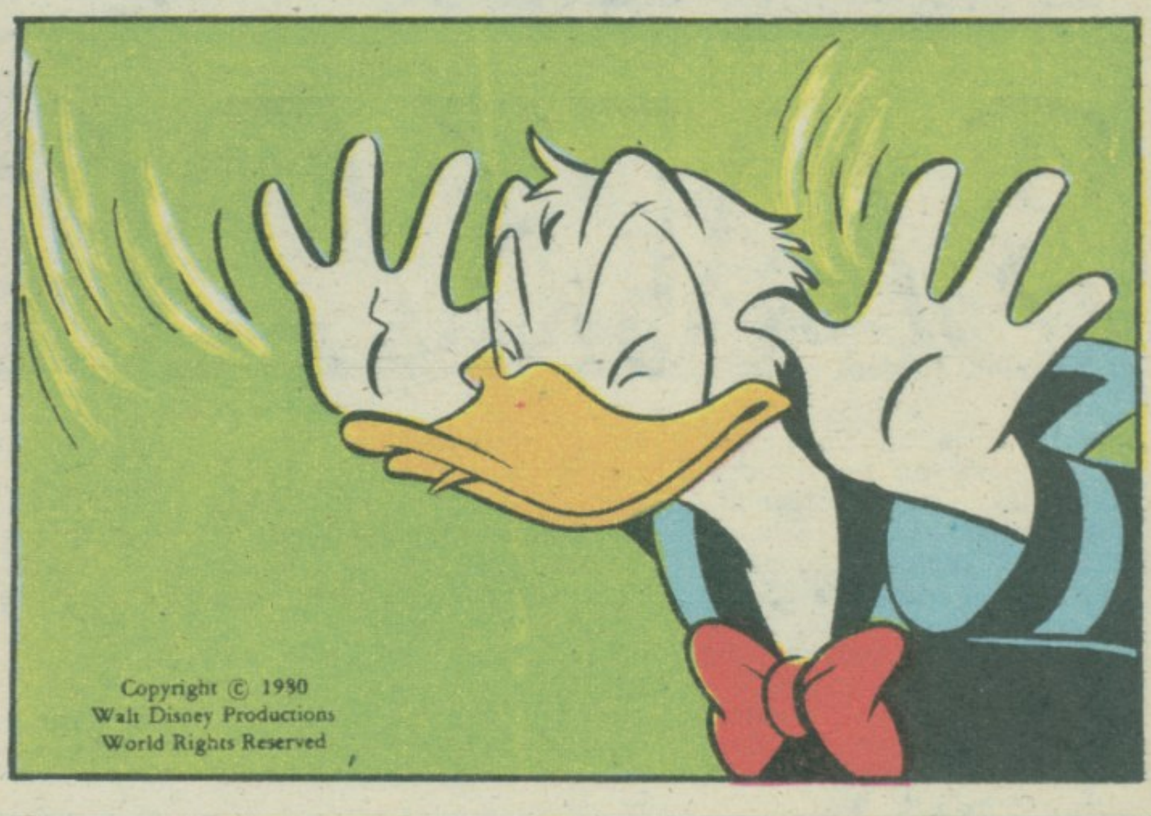

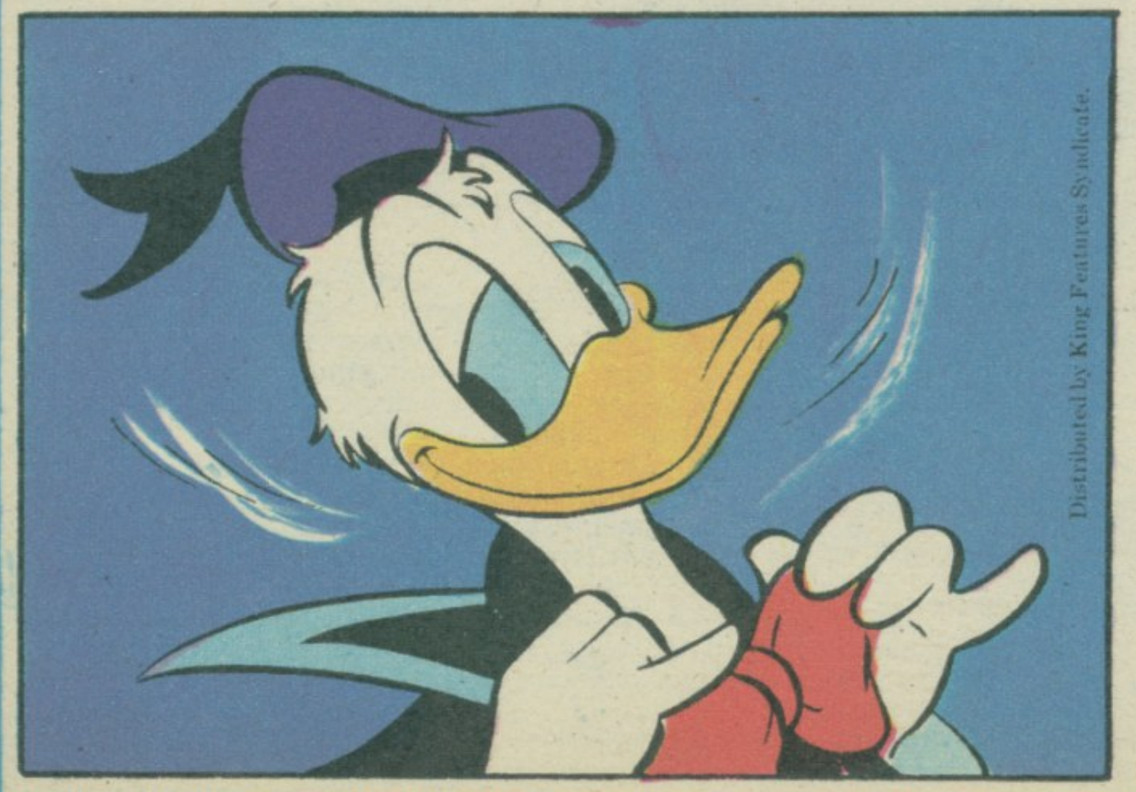

Copyright © 1980
Walt Disney Productions
World Rights Reserved

Distributed by King Features Syndicate.

БОРЦИ СЕ СЕЋАЈУ

С МЕТКОМ ДО КРАЈА ЖИВОТА

Нељо Донић као седамнаестогодишњи борац 9. крајишке бригаде.

КАО ДА МЕ ЈЕ НЕКО НАЈВЕЋИМ ЧЕКИЋЕМ СНАЖНО УДАРИО У КУК, У САМУ КОСТ. СМРАЧИЛО МИ СЕ ПРЕД ОЧИМА, ОСЕТИО САМ НЕМОЋ У ЦЕЛОМ ТЕЛУ И ПОМИСЛИО: ГОТОВО ЈЕ, НЕЋУ СЕ С ДРУГОВИМА РАДОВАТИ ПОБЕДИ.

Никад нећу заборавити дан када сам 1942. године, у мом родном селу Зајаруге на падинама Цинцара, први пут видео партизане. Био сам шеснаестогодишњи сеоски чобанин, са нешто школе, о партизанима сам већ слушао, али сам био задивљен када сам угледао колону пролетера. Долазили су из шуме с песмом.

То ме понело и почело је са мном да се догађа оно што се збивало са свим младићима које је захватила револуција. Растао сам брзо: прво десетар, па делегат вода. Следеће, 1943. године скојевац, а идуће члан КПЈ...

Прво сам био у Гламочком партизанском одреду који је давао сталну попуну 7. и 9. крајишкој бригади. Тако сам и ја стигао у чувену 9. крајишку. Ни то никад нећу заборавити.

ДАН ПРЕТВОРЕН У НОЋ

Постројили нас, комплетан батаљон. Јово Николаш, командант, људина, чудо од јунака, иде, и разгледа, нас новајлије. Заустави се и право ће мене оком:

— Ти, мали, из којег си села?

Кажем му.

— Имам податке да си се показао окретан и брз, а и на терену се добро сналазим, настави командант уз осмех. Провлачиш се к'о ву чић кроз шуму и јаруге...

— Па, друже команданте, ја сам био чобанин. Сналазим се...

— Е, па слушај, мали: у рату је то велика ствар, то што се сналазиш. Улетећеш ти у извиђачко одељење!

Тако сам постао извиђач. Старији борци сматрали су да је то велика част за једног новајлију. Тек после рата помислим: нисам ни знао колико су важни извиђачи и обавештајци. А сада, после толико година, опет мислим: кад човек мора да ратује, важно је да то чини брзо и добро. Доцније ће за анализу и филозофију увек имати доста времена — ако остане жив.

У децембру 1943. године, као седамнаестогодишњак, добио сам Указом Врховног команданта друга Тита медаљу за храброст.

А онда је дошао 2. мај 1945. године и онај страшни бој на Карловцу.

То јутро у Карловцу било је заиста „густо". Тај израз често сам слушао од другова из Србије. Имали су обичај да пред битку кажу „Ноћас ће бити густо као качамак". Увек смо се томе смејали, поготово ми голобради младићи. Али, тог јутра није било смеха.

Био је трећи дан борбе за Карловац. Немци, усташе, четници, сва та булумента, повлачи се али не предаје, већ мучки бори, иако им је јасно да су побеђени. Остало је само седам дана до 9. маја и потпуне капитулације.

Сева и грми, лете и земља и човек у ваздух. Некад је било црно и усред белог дана, од земље и прашине, дима и барута. Дрмају топови, урличу бацачи — шта све није измишљено и направљено да човека што детаљније разнесе у парчиће!

У једном тренутку, у оној ватри, паљевини и гарежу, осетим да су ми уста пуна прашине и земље. Пљунем и видим: крв! Доцније закључим да сам у једном јуришу само разбио лице.

Гурамо даље. Ништа нас није могло задржати: знали смо да је Немцима крај. Јуришамо неким подводним, барним крајем на обали Купе, а равница без добрих заклона. Гадно за битку. И онда — трес!

ПРОХОДАО ДРУГИ ПУТ

Као да ме неко свом снагом ударио највећим чекићем у кук, у саму кост. Смрачило ми се пред очима, осетим немоћ у целом телу и помислим: готово је. Онесвестим се у неком јарку.

Не знам колико сам лежао. Око мене се још увелико пуцало и јуришало. Дођем себи и опет помислим, на ивици плача: рана је тешка и нећу бити са друговима када се буду радовали коначној победи. Присетим се толико битака, минских поља, сабораца којих више нема. Покушам да се померим, али сем страшног бола, не осећам ништа. Само потпуну немоћ и маглу пред очима. Назирем како немачки тенк иде право на мене и видим да сам у такозваном „мртвом углу". Не могу пуцати на мене. Последњим напором свести слатко им се наругам, уз крајишку псовку. Прошли су, повлаче се.

Ускоро су наишли наши тенкови. Спасили су ме. Увек смо спасавали једни друге. Ниједно Титово одликовање, ни на мртвом другу, није смело да падне у руке непријатељу.

Испостави се касније да ми се у карличну кост зарио метак немачког пушкомитраљеза. Пре тога је, срећом, прошао кроз један дирек у некој огради и тако донекле изгубио убојитост. То ме спасло.

Пет месеци сам провео у болници на Петровој гори, на „Ребру" и у Топуском. У почетку сам ходао уз помоћ штака, све док ми их лекар није одузео. Стиснуо сам зубе и проходао.

На куку ми је остао велики, дубок ожиљак, а унутра — метак.

НЕ ДИРАЈТЕ ГА!

На свој начин, у болници, радовао сам се са другим рањеницима када је ослобођен Загреб, а онда дошао 15. мај. Али, моје војевање са једним поганим производом немачке ратне индустрије за мене није завршено. У мени је још тај метак и ми се не раздвајамо, ево, већ преко три и по деценије! Ко зна колико лекара је размишљало о томе да нас раздвоје, али сви су закључили да се не би усудили да ме оперишу. И најпознатији московски лекари сматрају да тај Хитлеров поганац мора и даље да остане у мојој кости с којим је једноставно срастао. Слично сматра и професор Брецељ.

Пре неколико година отишао сам у пензију, смирио се, само се то тане понекад реактивира, обично кад се мења време, и не да ми мира. Подсети ме тада да сам пре рањавања имао 85, а кад сам изашао из болнице 53 килограма! Ето, биће са мном до краја живота.

☆☆☆

Ово је исповест Неђе Докића, дугогодишњег јавног тужиоца у Јајцу. Поред медаља за храброст (на фотографији), носилац је и Ордена за војничке заслуге, Ордена заслуга за народ, Ордена рада са златним и два пута Ордена рада са сребрним венцем.

Забележио:
Иван Лончар

ВЕЛИКИ НАЦИОНАЛНИ ПАРКОВИ

КОТО ДОЊАНА

(Шпанија)

12

Од двадесет парова царских орлова, колико их је на свету остало, дванаест је последње уточиште нашло у Кото Доњани.

Резерват на ушћу Гвадалкивира станиште је многих животиња. Над њима лепрша и гиздави пупавац — име је зарадио по звонком дозивању које звучи баш онако како му име и каже: „пу-пу-пу...". Поред лепезасте ћубе, зебрастих пруга на крилима, пупавац изненађује и својом дрскошћу — човека се уопште не плаши.

Рачуна се да на свету има двадесет парова царских орлова, а ушће реке Гвадалкивир пренасељено је овим ретким птицама: сваком мужјаку и женки треба 25 квадратних километара.

Лагуне и мочваре на јужној обали Шпаније, око ушћа реке Гвадалкивир, 140 квадратних километара пустара, борових шумарака — то је Кото Доњана, некада царско ловиште шпанских краљева, данас један од најбогатијих резервата Европе.

У Кото Доњани живе колоније многобројних врста птица, дивљи вепрови, зечеви, јелени, но некрунисани краљ ове природне оазе дивљине је рис. Док је у многим деловима Европе готово сасвим ишчезла, ова пегава мачка несметано крстари резерватом на ушћу Гвадалкивира.

Када се зими река излије и преплави испуцало тле, добар део Кото Доњане претвара се у мочварну низију — Лас Марисмас, како је Шпанци зову — која врви од птица. На гранама древних борових стабала око мочваре гнезде се у пролеће колоније чапљи, а зеленопурпурне лиске скривају своје потомство у непроходним лавиринтима мочварне вегетације. А када се у лето вода повуче, на језерцима која преостану залепршају крила хиљада фламинга.

Од 38 врста дневних европских птица грабљивица, овде се могу наћи представници 24 врсте! Вране, гавранови, белоглави супови, јастребови, мишари, кликтавци и костоломи, ту увек имају довољно хране — гмизаваца, глодара и инсеката.

Резерват је и последње уточиште шпанског царског орла, најугроженије птичје врсте Европе, а можда и света. Некада се ова величанствена птица могла видети широм Шпаније — још 1940. године један пар мирно је свио гнездо на периферији Мадрида. Али, царском орлу су, изгледа, дани одбројани: на свету је, рачуна се, остало још само 20 парова, а Кото Доњана је дом за дванаест од тих „двадесет последњих величанствених".

Ни орловима из Кото Доњане будућност није ружичаста. Да би опстао, сваком пару потребна је територија од 25 квадратних километара, па је тако „царска популација" резервата већ достигла ону критичну тачку пренасељености. Сем тога, орлови из резервата већ су стари а ако и дођу на свет, младунци све чешће постају

величанствених

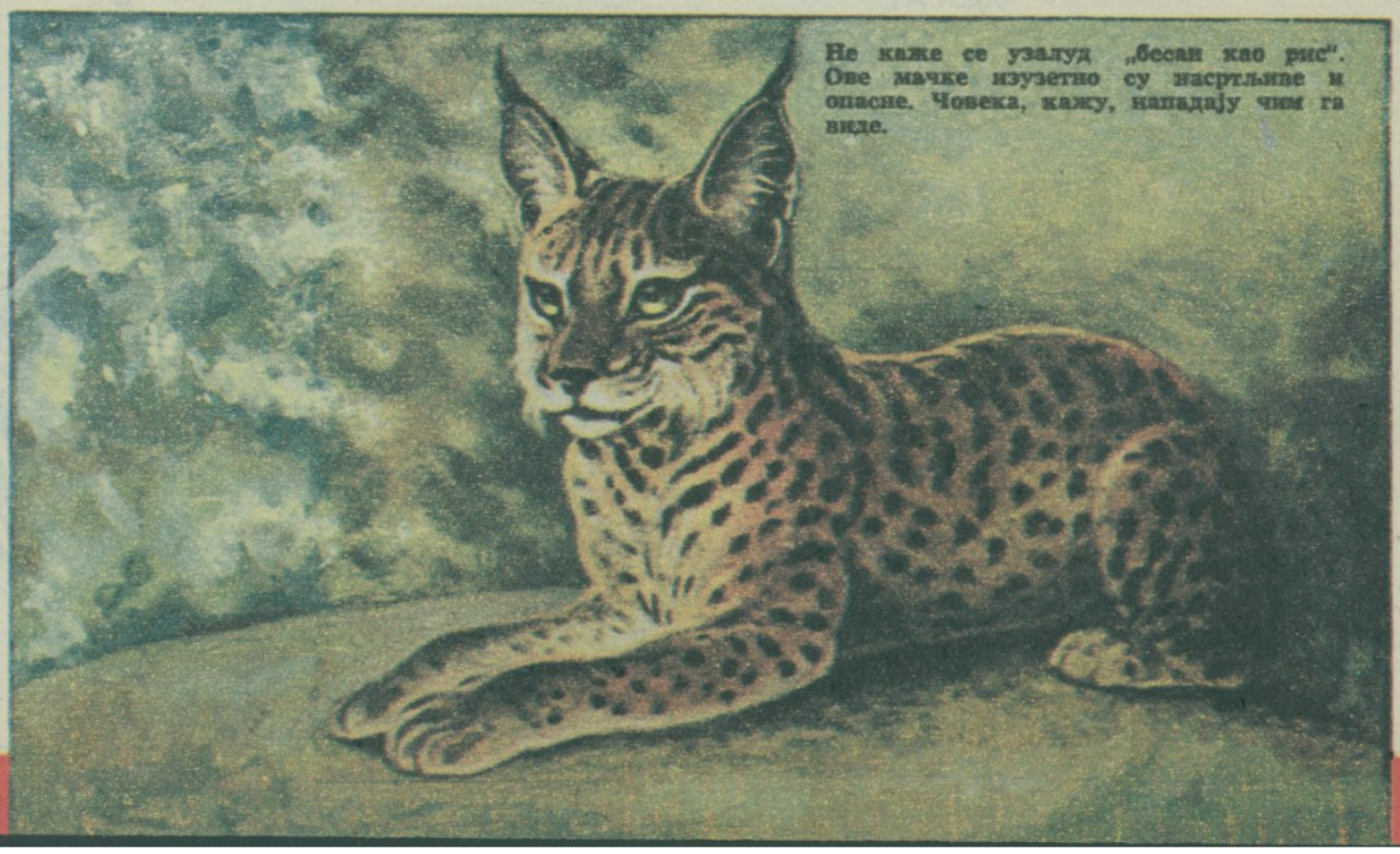
Белоглави суп једна је од највећих грабљивица. Такав јој је и апетит — понекад се толико наједе да касније тек уз изузетан напор успева да се поново вине у небо.

Ноћне чапље су космополити. Има их по целом свету. Ове лепе птице красе дугачка, копљаста свадбена пера која им израстају на темену. Гнезда праве од прућа која постављају или преко водене површине или бар у близини воде.

плен несавесних ловаца. Ако се овако настави, за педесет година ће и последњи шпански царски орао нестати.

И састанак самог резервата је под великим знаком питања. Национални парк Кото Доњана основан је 1946. године на захтев јавности која се успротивила намери тадашњих приватних власника да читаву територију продају као терен за изградњу. Битка је тада добијена, али се данас поново води. Изнова се, наиме, чују предлози да се Кото Доњана искористи за земљорадњу и — туризам. Ко ће овога пута победити, није извесно, али била би непроцењива штета кад би ова оаза дивљине, једна од последњих у јужној Европи, била нарушена.

Не каже се узалуд „бесан као рис". Ове мачке изузетно су нагрђене и опасне. Човека, кажу, нападају чим га виде.

ОТВОРЕН »ДОСИЈЕ МЕСАЛИНА«

ЗАШТО СУ ЈЕ МРЗЕЛИ?

РИМСКИ ИМПЕРАТОР КЛАУДИЈЕ ЖЕНИО СЕ ПЕТ ПУТА. ПОСЛЕДЊА ОД ЊЕГОВИХ ЦАРИЦА, МАЈКА ЧУДОВИШНОГ НЕРОНА, ПОЧИНИЛА ЈЕ НЕВИЂЕНА ЗВЕРСТВА И ОТПРАВИЛА СУПРУГА НА ОНАЈ СВЕТ, ПА ИПАК НИЈЕ ПОСТАЛА СИМБОЛ ЗЛА. АЛИ ЈЕ ЗАТО КЛАУДИЈЕВОЈ ЧЕТВРТОЈ И НАЈЛЕПШОЈ ЖЕНИ И ДАН-ДАНАС ОСТАЛА ЉАГА КОЈУ СУ ЈОЈ ПРИЛЕПИЛИ ПРЕ ДВЕ ХИЉАДЕ ГОДИНА.

Никоме у царском Риму није било јасно зашто је петнаестогодишња лепотица Месалина, из једне од најплеменитијих патрицијских породица, за мужа изабрала тридест пет година старијег, болешљивог, ружног и ни по чему угледног Клаудија. Валерија Месалина је била кћи Месала Барбата и Домеције Лепиде, потомак царице Октавије Августе. Клаудије је био близак рођак злогласног императора Калигуле, одгојен на царском двору, али без икакве светлије перспективе. Сви су сматрали да је тупњав и приглуп и да га у животу занимају две ствари: изучавање историје Етрураца и Картагињана и раскалашни проводи.

Пре него што се оженио Месалином, Клаудије је за собом имао безброј авантура, три брака и троје деце. Прва жена Ливија Медулина умрла је на сам дан свадбе, од Планције Унгуланиле се развео да би узео Елију Петину, а ову је отерао чим се заљубио у Валерију Месалину.

ЦАР ИСПОД КРЕВЕТА

Месалину су сви савременици и нешто познији историчари, међу њима и славни Јувенал, Тацит и Светоније, тако одрнили да њено име и дан-данас означава порочну, разблудну, до сржи покварену жену. Нико од њих, ипак, није отишао толико далеко да тврди како је Месалина унапред знала да ће безначајни Клаудије постати римски цар. Такав обрт није очекивао ни сам Клаудије.

Само годину дана после венчања Месалина је постала царица. Моћ је у руке њеног мужа дошла сасвим случајно и тако рећи на силу: када је 24. јануара 41. године наше ере смакнут омражени Калигула, у палати су, скривеног испод кревета и зеленог од страха, пронашли кукавног Клаудија.

Већ следећег дана преторијанске гарде прогласиле су га за императора у нади да ће тако безвољна и безлична особа бити марионета у њиховим рукама. Тог истог дана у историју је ушла и Месалина и у њој заувек остала као „најпорочнија међу женама".

Данашњи историографи покушавају да „Случај Месалина" сагледају непристрасно и да је, упоређивањем бројних старих текстова, читањем „између редова" и елиминацијом нелогичности, рехабилитују, односно да докажу како је бар половина грехова које јој приписују њихове колеге с почетка наше ере, резултат стицаја околности, претерана, мање-више вероватно и зато што не постоје сведочанства из пера људи који су живели у исто време када и она.

Ни Клаудије није био баш такав мекушац и глупак како је представљен потомству. Император, истина, није био нарочит војсковођа, али је био сјајан администратор и реформатор правосуђа. Да је био окрутан јесте, али само када је морао. У Риму су сви били сумњиви јер се никада није знало у чија ће се леђа зарити нечији нож, поготово када се радило о људима на власти.

Клаудије је желео да учврсти унутрашњу моћ државе имајући у виду царство и време у коме је живео, али и идилично доба прохујале Римске Републике. Републикански Рим, о коме је сањарио, заснивао се на моћи Сената, а Клаудије је давао све од себе да тај исти Сенат лиши власти. Некадашњи сенатори били су, бар у успоменама, достојанствени, правични и лишени личних интереса. Сенатори Клаудијевог доба претворили су се у класу жељну власти, жедну привилегија, спремну на најсрамнију корупцију.

Император је заиграо двоструку игру: јавно је величао Сенат, потајно му ограничавао моћ, поштовао га као институцију, али је презирао сенаторе и клонио их се као куге. Пошто је желео да влада по своме, окружио се људима у које је могао да се поузда.

Међу њима није било ни витезова, ни сенатора, синова првих римских породица. Цар је изабрао ослобођенике, људе који су морали да га се држе јер су имали само њега. „Глупи" Клаудије одлично је знао да интерес и страх везују чвршће од најжаркије љубави. Тако се Клаудије замерио сенаторима и аристократима. Они су говорили — а њихове речи преносили су будућим поколењима историчари — да је цар поверио славни римски народ рукама бивших робова.

МЛАД, ЛЕП, БОГАТ

Млада лакомислена Месалина платила је, на крају, цех за све јер су је подједнако мрзели и ослобођеници и сенатори. Она је сигурно имала понеког љубавника, имале су их и остале госпе, а и супрузи су упражњавали сличне навике. Она је вероватно сплеткарила јер је и то спадало у саставни део живота Римског Царства, а и примала мито да би силним молиоцима што брже услужила жељу да постану грађани Рима. Али ни царева супруга није могла да избегне будном оку ослобођеника који су, по свој прилици, са њом делили мито и у свим махинацијама [illegible]

Зар, због чега би [illegible] Клаудијеви слободњаци толико мрзели? Због чега би цару непрекидно пунили уши да за своју непопуларност има да захвали само Месалини? Зар би покушавали да је ликвидирају да их није држала у шаху? Саучесништво са њима објашњава, с друге стране, зашто јој аристократи нису притекли у помоћ када је била умешана у заверу против императора која је само њима ишла на руку.

Све до фаталне 48. године, када је завера против Клаудија откривена, о Месалини нико није говорио као о лакој и неморалној жени која, чим цар заспи, ставља на главу плаву перику и кришом излази да себи потражи најпорочнија задовољства. Да се заиста понашала онако како јој приписује легенда, сигурно не би уживала поштовање највиших римских патриција и пријатељство најстарије весталке Вибидије, једне од најугледнијих Римљанки.

Како се догодило да се младој двадесет трогодишњој Месалини припише да је била мозак веома организоване завере против императора Клаудија, остало је тајна. Могуће је само направити мање-више тачне претпоставке јер они који су из прве руке могли да кажу истину, Тацит и Светоније на пример, нису дозволили Месалини да се ослободи неславне легенде којом је заувек окована.

За Месалину је, тврде они, био фаталан сусрет с млађим, богатим и веома лепим конзулом Кајом Силијем. Овога пута царици није било до лудирања јер се лудо заљубила и одлучила да се уда за предмет своје страсти не марећи [illegible] ожењен, а она удата и то за императора. Са Силијевом женом ишло је лако, али је Клаудије био тврд орах за који је требало смислити нешто веома убедљиво и лукаво.

О ономе што се збивало постоји више верзија и данашњи историчари ниједној не поклањају претерано поверење. Према распрострањеној причи сетила се Месалина мужевљеве слабости према сновима и предсказањима, па је вешто одлучила да је искористи.

Једног јутра она је сва избезумљена утрчала у мужевљеве одаје, бацила му се око врата и грцајући испричала како је сањала

Скулптура из 1. века приказује императора Клаудија. Чува се у Ватиканском музеју.

ужасан сан који су јој још грозније протумачили. Речено јој је да ће човек везан за њу брачним заклетвама у року од месец дана погинути од руке непријатеља. Како је Месалина изгледала искрено ојађена, Клаудије је сместа поверовао и заједно су доконали да се, како би заварали судбину, привремено растану. У обзир је долазио једино развод јер у том случају она месец дана званично не би била његова жена, а венчали би се поново чим мине опасност. Да ју је само отерао и тако завршио брак, на шта је имао права, Клаудије не би по закону могао опет да је узме за жену.

ОЛУЈА ДОЛАЗИ ИЗ ОСТИЈЕ

Пошто је владао обичај да се разведена жена одмах поново уда, император је за своју Месалину лично саставио листу брачних кандидата. Али она их је, мрштећи се, одбацивала једног по једног. Када јој је цар, најзад, предложио Каја Силија, кога лично није симпатисао, Месалина је, као преко воље, пристала. Свадба је прослављена у присуству самог Клаудија.

Према другој верзији, која се може наћи и у Тацитовим „Аналима", император се налазио службено у Остији код Рима када је Месалина наочиглед целог света приредила распусну свадбу и удала се за Силија поред живог мужа који о свему томе није имао ни појма. Месалина није, по овом извору, измишљала приче о страшним сновима већ је радила на своју руку, то јест по наговору Каја Силија који је на тај начин желео да постане император уместо Клаудија.

Месалина је, наводно, пристала — племенито порекло и титулу није губила, а добијала је младог и лепог, уз то вољеног мужа. Данашњи историографи нагађају да је млада Месалина постала жртва завере широких размера у којој је и Силије био само пион сенатора и аристократа којима су додијали и Клаудије и његови ослобођеници.

Тацит је забележио да се усред свадбеног весеља неко из обести попео на дрво и узвикнуо: — Олуја долази из Остије! Не зна се да ли је, ако је уопште тачна прича, стварно видео олујне облаке из тог правца или је то рекао случајно, али су речи звучале као најцрње предсказање.

Било како било, Клаудије је у Остији сазнао да му код куће, раде о глави. Он сам није кривио своју жену, али су се њему блиски ослобођеници потрудили да је оцрне и на њу свале кривицу. Док је император напредовао према Риму, свадба се растурила, гости разбежали, а Силије је, прикривајући страх, пошао на Форум. Месалина се повукла у Лукулове вртове да смисли шта ће.

Али, ту су већ били центуриони бацајући у окове сваког кога су нашли на улици. Мада се уплашила, Месалина је ипак одлучила да пође у сусрет Клаудију, да је муж види — то ју је више пута спасло невоље. Послала је по своју децу Октавију и Британика да похитају оцу у загрљај. И весталка Вибидија кренула је да је оправда.

НЕ СМЕ ДА ЈЕ ВИДИ!

Од свих напуштена, само са три пратиље, прошла је Месалина пешице кроз град, потом на колима која износе ђубре из башти пут Остије.

После се писало да је цар час оптуживао своју бестидну жену, час се у мислима враћао на свој брак и младу децу. За то време његови ослобођеници нису га ни за трен остављали самог.

И већ је Месалина била пред њима, довикивала Клаудију да саслуша мајку Октавије и Британика, кад је један од ослобођеника прекине, помене Силија и њихову свадбу. У истом тренутку дода императору цедуљу са списком њених сто шездесет љубавника да би његов поглед одвратио од ње.

Неколико тренутака касније, када је улазио у град, требало је да му њихова деца пођу у сусрет. Ослобођеник Нарцис нареди да их склоне. Ипак није могао да задржи Вибидију. Весталка је од Клаудија љутито захтевала да не допусти да му жена буде уморена а да не саслуша њену одбрану. Нарцис одговори да ће је цар саслушати, да ће јој дати могућност да се брани, нека весталка само иде и врши своје верске дужности.

Клаудије је само ћутао и сви су слушали само ослобођенике. Они наредише да се цар одведе у Силијеву кућу да би тамо видео ствари из свог двора и својих одаја које је Месалина поклонила свом љубљеном. Из Клаудија тада провали бес и претње. Тако га одведу у логор где су војници већ чекали у збору. Они као један узвикнуше да кривци буду кажњени.

Силије, кога су довели пред Трибунал, није ни покушавао да се брани или добије у времену. Затражио је да што пре умре. И остали римски витезови умешани у свадбу (у ствари заверу) тражили су што скорију смрт. Месалина је за то време у Лукуловим вртовима очајавала и састављала молбу цару да је саслуша. Шта ли је то имала да му каже? Да ли је хтела још једном да га превари, како мисли Тацит, или да се одбрани и објасни да су други а не она ковали заверу?

ТВОЈ ЖИВОТ ЈЕ ПРОШАО!

Да Нарцис није похитао, срећа би се, као што су ослобођеници с правом слутили, окренула и пропаст би стигла њих, тужиоце. Јер, Клаудије се вратио у двор, вечерао, смирио се и, загрејан вином, наредио да оду и потраже ону јадницу (тако је назвао Месалину), да јој јаве да се сутра појави пред судом.

Чим је Нарцис то чуо и опазио да Клаудијева љутња јењава а љубав се поново буди, појури — ноћ се већ приближавала — и нареди центурионима и трибуну на стражи да погубе Месалину. То је царева заповест, рекао им је. Осуђеник Еуод додељен је да надзире извршење задатка и сам припомогне, ако затреба.

Он пре осталих појури у вртове и нађе Месалину како лежи на земљи, а крај ње мајка Лепида. Док јој је кћи била срећна, мајка се са њом није најбоље слагала, али ју је у тешкој кћеркиној невољи обузела самилост. Она посаветова Месалину да не чека крвника: — Твој живот је прошао — рекла јој је. — Не остаје ти ништа друго сем да часно умреш.

Али, Месалина није имала довољно храбрости, јадиковала је, гушила се у сузама. У то силно грунуше врата и пред њом је стајао трибун, мрачан и ћутљив. Тек тада је јасно видела своју судбину. Узме мач. Док га је дрхтавим рукама приносила час грлу час грудима, трибун је прободе. Тело препусте мајци.

Клаудије је био још за столом кад су му јавили да је Месалина мртва. Али, нису му рекли да ли од своје или туђе руке. Он то није ни питао. Затражио је пехар и наставио гозбу као да се ништа није десило. Ни сутрадан, ни следећих дана није показивао никакав знак мржње, радости, јарости, туге, било каквог људског осећања, док је гледао ослобођенике како се радују и своју децу како тугују. Сенат му је одлуком да се са свих јавних места и приватних кућа уклоне Месалинине статуе и име помогао да је заборави.

Никад се неће сазнати да ли би Месалина оправдала своје име да јој је било дато да се брани. Претпоставља се да би јер, зашто је толико инсистирала да говори и зашто се императорової свити толико журило да је отпрати на онај свет? Тако је завера против Клаудија пропала, а на Месалини је остала љага.

Император се убрзо оженио својом блиском рођаком Агрипином чије име није постало синонимом зла мада је Месалина, у поређењу с њом, била права светица. Агрипина је била вешта и хладнокрвно је отровала Клаудија гљивама 54. године, а за императора је, уместо Клаудијевог сина Британика, потурила свога сина злогласног Нерона. Да крв није вода показало се кад је Нерон, касније, веома хладнокрвно убио своју мајку Агрипину.

ГУЖВА

На први поглед Мексико Сити је град као и било који други — типичан велеград. Шпанска архитектура у кварту Којокан лако би могла бити у Мадриду; кичма града звана Реформа личи на париски булевар, један од многих; солитерска предграђа (у која ако вас затворених очију доведу) могу бити замењена за иста таква у Варшави, Москви или Београду; сиромашне четврти се не разликују од сламова било ког велеграда, на било ком континенту — без обзира да ли је у питању Истанбул, Лагос или Јужни Бронкс у Њујорку.

Али, све ово — само на први поглед.

Баците ли други поглед на овај највећи град Мексика и један од највећих у свету, запазићете фрапантне ствари.

Мексико Сити карактерише оно што и метрополе земаља у развоју. Наиме, за двадесет година више од половине светског становништва живеће у градовима. Ову велику промену стручњаци Уједињених нација назвали су „највећом масовном миграцијом у историји човечанства". Још интересантије је да ће око 80 процената највећих градова на земљи (оних преко пет милиона становника) бити у неразвијеним и у земљама у развоју. Највећи од њих је Мексико Сити. Зато га и зову „главни град неразвијених". Оно што чека највећи део човечанства у двадесет и првом урбаном веку, Мексико Сити показује већ данас.

Шта је то што очекује метрополе сутрашњице? То нису покретне траке уместо тротоара, ни видеофони уместо телефона. То нису ни предивни солитери који сијају од чистоће и лепоте. Предвиђања, а ево и прва остваривања предвиђеног, много су мање ружичаста.

Мале земље у развоју муку муче са својом привредом. Никако да произведу колико им треба, никако да запосле све оне који траже посао. Извозе јефтино, увозе скупо... У исто време јавља се још један проблем који није уопште оригиналан, није ни најмање њихов. Реч је о увезеном проблему пре великих метропола.

Мексико Сити се једва креће (саобраћајнице су закрчене бар два пута на дан), тешко се храни, (снабдевање је веома отежано), а и чистоћа му није баш на апотекарском нивоу (превелик је, а служба чистоће је лоше организована). Улице су тако закрчене да добар део становништва потроши и по неколико сати дневно идући на посао. Ако има посла. Јер, половина радне снаге нема стално запослење. Милиони живе по импровизованим предграђима, воде нема довољно, а ни струје, па читави делови града бивају редовно одсечени.

Према неким проценама Мексико Сити је најпрљавији град на свету. Истина, не постоји, или — готово да не постоји милионски град било где у свету који нема проблема са сопственом чистоћом. Али, овде је реч о целим насељима без канализације, са отпадним водама које теку као реке, као у каквом средњовековном граду.

АПОКАЛИПТИЧКА ПАНОРАМА

Индију сматрају земљом која страшно брзо расте, чак и пребрзо. Мексико, међутим, расте још брже, а главни град још брже и од своје земље. Заједно са предграђима већ броји изнад 15 милиона становника. До краја двадесетог века, што значи за непуних двадесет година, очекује се да ће већ имати 30 до 35 милиона становника, можда и више. Данашњих петнаест милиона су, ради илустрације, више него целокупно становништво једног континента, истина — прилично ненасељеног: Аустралије. Ниједан град у историји није имао 30 до 35 милиона становника и готово је сигурно да таква бројка не може а да не изазове хаос. Артуро Азуела, професор архитектуре на Мексичком универзитету и председник националног удружења писаца каже: „Није питање да ли ћемо моћи живети пријатан живот за неколико година. Питање је хоћемо ли уопште моћи преживети". Верзија нимало оптимистичка.

Бројни туристи из САД и Западне Европе опчињени су традиционалном сеоском културом Мексика. Опчињени су и вредностима старе индијанске културе која се стапала с европском. Међутим, Мексико Сити их подсећа на преувеличани кошмар земаља из којих долазе. Иако добар део њих не воли велике урбане центре, они су се навикли на некакав „ред" и организацију кад је у питању градски колос. Знају да су лепе четврти одвојене од ружних, да постоје делови града који важе као опасни и други који су „скупирали" богати снобови. У њиховим метрополама постоји некакав центар града. Свега тога у Мексико Ситију нема. Богате четврти набијене су

ПРЕУВЕЛИЧАН ГРАД

БУДУЋНОСТИ

У пренасељеном Мексико Ситију постоје женски и мушки вагони у метроу: толика је гунгула да су морали да раздвоје мушкарце од жена!

између сиромашних и обрнуто. Улице врлудају лево-десно без икаквог плана или идеје да би, понекад, једноставно нестале. Као поморнице. Класичне латинскоамеричке пијаце и места на којима се на отвореном кува постоје раме уз раме са стандардизованим америчким продавницама из ресторанских мрежа за продају хамбургера (пљескавица са земичкама). За Американце и Европљане још једно чудо — вагони метроа су подељени на мушке и женске — толика је гужва током дана и то не само у шпиц — сатима.

ТАМО ГДЕ ОРАО ПРОЖДИРЕ ЗМИЈУ

Мексико Сити није само монструм који је ниоткуда наједном изникао на 2500 метара надморске висине. Ово је једна од најдуже насељених области на Земљи. Људи су живели у долини још пре 40.000 година!

Највећи број градова расте на месту на коме је — из рационалног разлога. Најчешће су то врло практичне ствари као раскршће, пристаниште, река, рудник, пруга... Мексико Сити је један од ретких, ако не и једини град на свету који је настао због веровања. Према предању астечки бог Хуцилопочтли послао је своје племе у свету мисију. Наредио им је да оснују град тамо где виде орла на кактусу како прождире змију. Астеци су такав призор видели на месту данашњег града и ту се скрасили. Нису им сметали ни надморска висина, ни поглед на вулкане, ни честа померања тла.

Иначе, Астеци су само једно од племена са високоразвијеном културом, у неким областима и развијенијом од европске. Други народи на територији Мексика били су: Маје, Толтеци, Микстеци и Запотеци. (Племена која су ту живела, а која нису развила велике културе су: Папаго, Јума Чичимеки, Тарахумара, Нахуе и др.)

Доласком Европљана све се мења. Старе културе су уништене, а нешто мало од онога што је преживело брзо се претапа са новодошлим вредностима. Тако настаје и мексичка нација.

Славни и озлогашени Хернандо Кортес дошао је до града који се данас назива Мексико Сити 1519. године. Град је тада био већи и чистији него Лондон, Париз или Мадрид. Кортесов пратилац Бернал Сиас написао је: „Велике куле, храмови и грађевине дижу се из воде...

Гледајући у тако нешто нисмо знали шта да кажемо и је ли оно што видимо истина или не... Било је чудесно.

Кортес је уништио град и на његовим темељима подигао свој. Највећи разлог за то конквистадор је схватио да је најбољи и најлакши начин да се Индијанци потчине — заузети духовни центар њихове културе.

НАФТА, НАФТА...

Црна предвиђања, ипак, нису тако тачна. Тако бар мисле у градској управи Мексико Ситија. Још пре више година започет је процес урбаног престројавања града. Најпре се мора постићи већа густина по квадратном километру. Данас обична кућа у Мексику Ситију има у просеку по један и по спрат. Премало за град од 15 милиона. Превише пространства, превише проблема са транспортом и снабдевањем. Ксаивер Каравео Акверо, главни планер и извођач радова урбанистичког плана каже: „Морамо завршити бар тај други спрат".

Паралелно се развијају и друге идеје. Рецимо — дечји вртићи, добровољне чистачке бригаде и једна од веома интересантних идеја — засађивање 119 милиона стабљика разног дрвећа не би ли град добио кисеоник који му већ хронично недостаје.

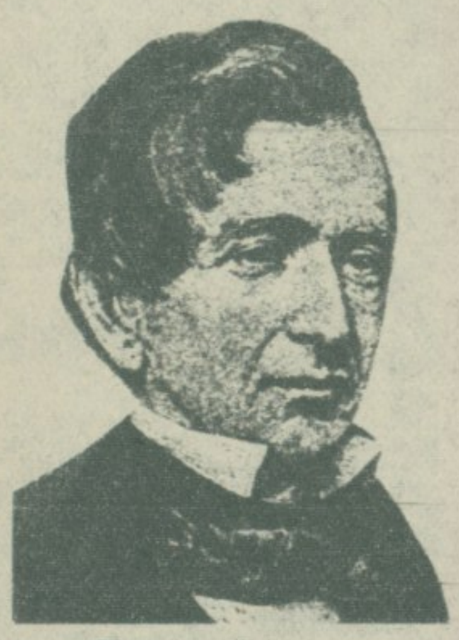
Црним предвиђањима најефикасније се може супротставити једна друга црнча — црно злато! Мексико већ користи нафту веома успешно. У данашњој петролејској кризи црно злато вреди овој земљи која се тек развија више него право злато. Нафта и приходи од нафте су један од највећих адута за спас Мексико Ситија.

Влада такође чини кораке не би ли се спасао град. Тако се планира још 13 нових „магнета миграције". Нуди се смањење пореза, јефтина земља и други попусти не би ли се приватна индустрија иселила из главног града и ублажио миграциони бум. Оптимисти верују влади и — нафти!

Милчо Манчевски

СТЈУАРДОВА АРКА

Невероватно звучи историјска чињеница да је руски цар Александар II 1867. продао Америци целу Аљаску за само седам милиона долара!

Вилијам Стјуард

Нема сумње да је најхазарднији посао у историји који су један цар, влада или земља могли да учине дипломатским путем случај кад је царска Русија продала Америци целу територију данашње Аљаске за само седам милиона и двеста хиљада долара. Човек који сноси највећу одговорност за ову највећу распродају националне територије свакако је руски цар Александар II који је настојао да овај чин пред историјом оправда „као очајнички корак на који је његова земља била присиљена како би државну касу спасла од банкротства...“ Историчари се не слажу са овим објашњењем, разлог за ову сумануту цареву одлуку траже у његовом расипничком животу и прохтевима дворске свите која за раскош и дворске балове никад није имала довољно новца. Тако је одлучио да се Америци за доларе прода дивља и ненасељена територија на самом врху северноамеричког континента која се у то време није звала Аљаска него Велика Земља.

НАЈВЕЋА ДРЖАВА САД

Тако су се Сједињене Америчке Државе фантастично лако домогле територије која се протеже од Беринговог мореуза на северу, наупрот Чукотског полуострва, до северне канадске границе, са укупном површином од 586.412 квадратних миља, што је по површини чини највећом државом САД. Данас САД за градњу једног бомбардера дају 100 милиона долара, док их је цела територија Аљаске пре 113 година коштала четрнаести део ове суме! Аљаска је израсла у једну од најбогатијих држава САД са великим рудним богатствима, нафтом која се „пајплајнима“ пребацује преко Канаде у САД огромним шумама, дивљачи са скупоценим крзном и рибом која може да се лови на обали дугачкој 40 хиљада миља. Вредност годишњег улова рибе у водама око Аљаске износи данас око/две милијарде долара. Из тога се, без обзира на пад вредности долара од времена када је царска Русија ову територију продала САД, може видети за какву је багателу цар Александар II продао ову драгоцену територију Вашингтону.

Историчари и етнолози претпостављају да су староседеоци Северне Америке, чији су потомци данашњи Ескими и Индијанци, пореклом Монголи који су се пре неколико хиљада година као номади доселили са данашње северне територије СССР, преко Сибира у Аљаску, крећући се из хладнијих северних крајева, ка топлијим, према југу. Недалеко од Стјуардовог полуострва које лежи у северозападном делу Аљаске налази се америчко острво Мала Диомеда, а свега 2,5 миље даље налази се острво звано Велика Диомеда које је део совјетске територије, тако да се може рећи да се САД у том делу граниче са СССР.

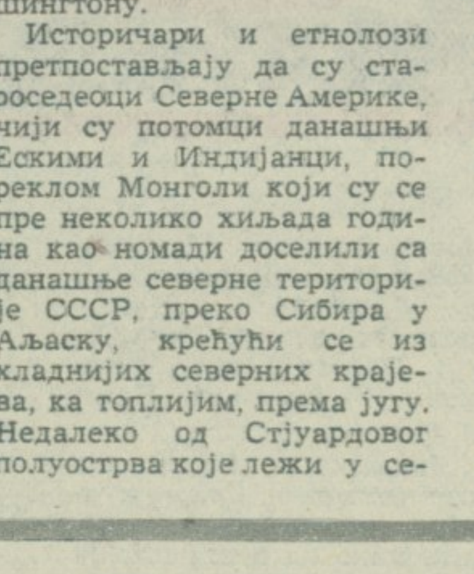
ПРВИ ПУТНИЦИ МОРЕПЛОВЦИ

Међутим, у време када је цар Александар II продао Велику Земљу (Аљаску) Американцима, ни Сибир још није био насељен па су се у удаљене крајеве Сибира и на Аљаску отискивали смо авантуристи и смели ловци на крзна које су следили једнако храбри трговци. Данац Витус Беринг који је био у служби царске Русије открио је на свом другом путовању Аљаску (1741), иако је већ 1728. године доспео до обале Аљаске, а да није био свестан да се ради о копну Северне Америке. После њега на Аљаску су долазили морепловци из Шпаније (1775) затим Британци Кук (1776) и Венкувер (1791) Француз Лаперус (1876), те амерички

ОВАЈ... РАЗУМЕШ... ЗНАШ...

Успевате ли ви — овај да говорите — овај — без узречице као што су „овај“, „разумеш“, „знаш“ ...?

Не. У том случају ви сте, то бар тврди професор Џорџ Мал са Јелског универзитета, „самокритички перфекциониста и особа склона непотребној бризи“. Кад год изговарате једну од безброј поштапалица ви у ствари кажете: „Још нисам довршио“ или „Слушајте ви мене“.

Наведена навика често иде на нерве саговорницима, али за утеху онима који су јој подлегли, ево још једног открића истог професора: такве особе су топле и склапају дуговечна пријатељства.

Уколико се, с друге стране, никада не служите поштапалицама, то може да значи и да сте изузетно самосвесни. Ко то каже? Па, професор Мал.

ТВ ЗА ЛЕЊИВЦЕ

Последња реч технике у производњи телевизијских апарата душу је дала за ленчуге. Да би променили канал, подесили слику или било шта друго, власници ових нових телевизора неће чак морати ни да притискују дугмад на даљинским управљачима. Биће довољно да једном подвикну, апарат ће их послушати.

„Упали се“, „Гласније!“, „Јаче боје“ — све је што се од кретању несклоног ТВ гледаоца очекује.

поморци Роберт Грej и Џон Кендрик (1778).

Александар Баранов је био први царски гувернер Аљаске са седиштем у Новом Архангелску (1799) крај данашње Ситке. Многи који не познају жилавост и упорност руских трговаца с краја 18. века да продру кроз дивљине у дубину Сибира и још даље ка Аљасци, никада неће схватити колико су ови људи у трци за зарадом и златом (позната „златна грозница" из 1897—1899) у себи сједињавали физичку снагу и несаломив дух истраживача, ловаца и знатижељника. Цар је ове трговце-авантуристе прихватио и означио као своје изасланике и представнике. Тако је и Александар Андрејевич Баранов, из познате породице чији су синови у потрази за богатствима неистражених подручја ширили и домене руске заставе, по царском декрету свугде био и представник Русије. Претходнице ових руских пионира и истраживача допрле су до самог врха Сибира проглашавајући све територије руским, а да за собом нису остављали ни војску нити било какве царске чуваре. Тако је било и са Аљаском.

Знало се да припада царској Русији јер су руски истраживачи и луталице тамо први поболи руске заставе. Никоме није падало на памет да Русији оспори суверенитет поготову што су САД биле заокупљене освајањем Дивљег запада. Истини за вољу, огромна већина Руса није ни знала да постоји тамо нека Велика Земља! То је било време када је за сваког било доста земље и када је требало само храбро кренути ка непознатим пространствима. Чак ни затвореничке колоније нису биле допрле тако далеко.

МИНИСТРОВ ЖИВОТНИ САН

Ипак, као и увек, било је и тада људи који су гледали даље од носа. Њих није збуњивала ненасељена пространост, дивљина или беспуће, јер су на овим просторима визионарски видели нове цивилизације, насеобине, путеве и градове, наравно за своју земљу. Такав је био и Вилијам Стјуард, тадашњи амерички министар спољних послова у влади председника САД Ендруја Џонсона. Животни сан министра Стјуарда био је да Аљаска постане америчка територија и то куповином. Помисао да се од Русије за доларе купи Аљаска није дошла случајно јер су дипломатски извори из Кремља јављали о навици цара Александра II да троши више него што држава може да поднесе као и о све чешћим шалама да је „цар спреман да прода Аљаску". Баранов је умро 1818. године, после чега је његова трговачка империја почела да се распада тако да у Русији није било човека који би могао да утиче на цара да одустане од своје замисли. Већина царевих саветника није видела ништа ни добро ни зло у одлуци да се прода Аљаска. Сматрали су је малтене теретом: замишљали су ову пусту земљу као огроман ледник!

Шта кажу амерички извори о пресудним данима борбе да се цар приволи и прода Аљаску за „фантастичну суму" од седам милиона долара?

Човек кога је најпре требало придобити да би се потом придобио и сам цар био је руски амбасадор у Вашингтону барон Штекл!

Шеф Стејт департмента Вилијам Стјуард имао је у рукама све податке о утицају Штекла на цара, па је зато сву своју способност усмерио према барону Штеклу, опуномоћеном амбасадору његовог царског величанства Александра II. Преломни тренутак одиграо се на пријему у Белој кући, јануара 1867. године.

Господин средњег раста, средњих година, без бркова и браде које су обавезно имале дипломате из европских земаља, посматрао је из левог угла Беле куће дворану пуну света и плесних парова не би ли негде угледао руског амбасадора Штекла. После два сата плеса гости су били уморни. Изгледало је да међу њима нема барона Штекла, старог лисца који је волео лепе жене и новац. (И данас има злих језика који тврде да је Штекл примио мито за своје посредништво у продаји Аљаске).

Стјуард је запалио четврту цигарету одлучивши да после ње напусти пријем јер руског амбасадора Штекла нигде нема. Изненада га је неко ударио руком по рамену и Стјуард, сав озарен угледа барона Штекла.

— Ви сте то! — узвикнуо је министар Стјуард једва се суздржавајући да не загрли барона Штекла, стаситог, углађеног дипломату седе косе.

— Управо сам дошао. Овог пута ми није до забаве. Доносим вам добре вести у вези с глупошћу коју сте наумили. Цар је, изгледа, спреман да прода Велику Земљу, али за пристојну цену.

— Колико могу да вреде тоне и тоне леда, пустош и дивљина, господине бароне — упитао је министар Стјуард. — Моја влада је спремна да плати и за лед више него за плодну земљу. Која је ваша цена, господине бароне?

— Не знам још — нервозно је одговорио барон Штекл. — Ви говорите о детаљима, а још се нисмо споразумели ни за главну ствар.

— Имате право — потврдио је амерички министар. — Биће онако како ви, господине амбасадоре, кажете. Да наставимо разговор код мене?

...Док су се кочијама возили према Стјуардовој вили, овоме је срце лупало од радости при помисли да ће његова земља купити Аљаску. Ипак, није хтео да пред „продавцем" покаже претерану радост, због цене. Чим су стигли до Стјуардовог дома и сместили се у црвене фотеље, крај топлог камина, барон Штекл је из џепа прво извадио царев каблограм, а онда копију уговора која је стигла из Москве.

ЗАШТО ДВЕСТА

— Овде је царева сагласност и уговор који је послао двор — говорио је барон Штекл машући хартијом пред Стјуардовим носом. — Само без ценкања. Проучите наше услове. До сутра ујутро морам послати одговор Москви.

Министар Стјуард није могао да сакрије узбуђење, руке су му дрхтале. Тражио је у уговору суму, а како је у први мах није нашао, барон му је прстом показао. — Седам милиона и двеста хиљада долара — рекао је.

Стјуард га је у чуду гледао. Очекивао је више. Збунило га је што Цар не тражи округлу суму. Хтео је да упита: — А зашто ових 200.000 долара? — али је прећутао. Боље је не питати ништа, да се што не поквари.

— Одлично — изговорио је Стјуард.

— Господине бароне, обавили сте изванредан посао, на обострано задовољство. Можете одмах јавити двору да САД пристају на постављене услове. Ви знате да ја поседујем пуномоћ мог Председника.

Тек што су се протоколарно поздравили и опростили, министар Стјуард је одјурио председнику Џонсону да покаже каблограм којим владар царске Русије пристаје да прода територију Аљаске Сједињеним Америчким Државама.

ОПОЗИЦИЈА ПРОТИВ ПРОДАЈЕ

Само четири часа касније, негде око поноћи 30. марта 1867, председник Ендру Џонсон ставио је свој потпис на уговор о купопродаји Аљаске за 7,2 милиона долара. Не памти се у историји да је икада једно такво пространство продато за тако малу суму једним међународним уговором.

Врло је занимљиво да је и у америчком Конгресу уговор примљен са бурним негодовањем, опозиција је приговарала да је то — бацање државног новца! И продавци су сматрали да су надмудрили купце јер је после потписивања уговора барон Штекл иронично упитао министра Стјуарда:

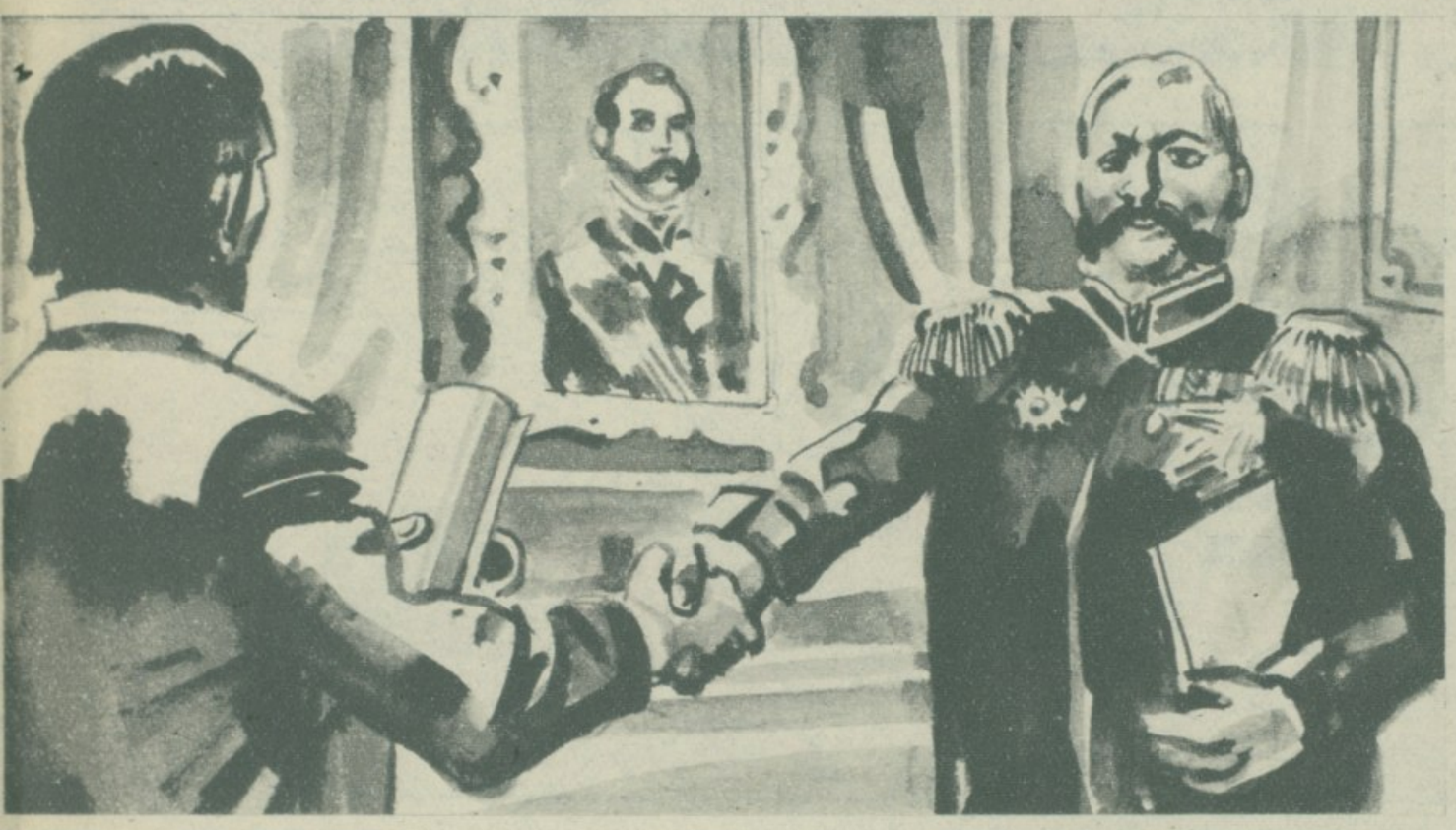
— Да ли је Америка свесна да је купила дивљину са 40.000 дивљака?

И заиста, дуго САД нису ништа чиниле да подигну Аљаску која је тек 1959. годин постала 49. држава САД.

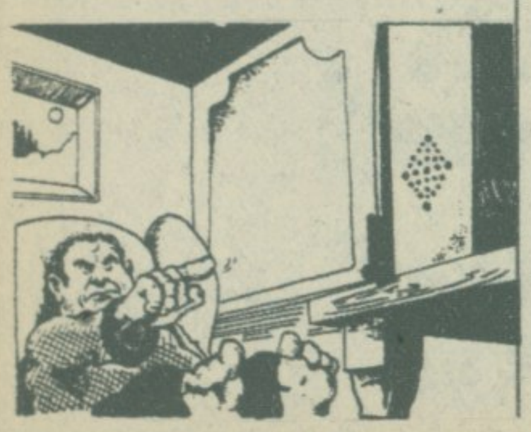
Уговор о продаји у Америци је популарно назван „Стјуардова варка" јер је тек време открило далековидост Вилијама Х. Стјуарда коме је у остварењу овог подвига много помогао и сенатор Чарлс Самер.

Један акр (око 40 ари) Аљаске плаћен је само два цента!!!

Ј. Ф.

Поменути телевизори су јапанске производње, али су на тржиште већ избачени типови који разумеју енглески. Питање је дана када ће проговорити и на осталим језицима.

ЗАШТО СЕДИМО?

Наука је одавно утврдила да боја косе потиче од пигмента названог меланин. Од количине меланина зависи и боја коса: што га је више, то је коса тамнија и обрнуто. С годинама, производња меланина у власима опада и оне седе. А када то потпуно побелимо? У тренутку када наше власи сасвим престану да стварају важни пигмент.

DIK BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ПРИЧА ИЗ ЖИВОТА

ДАВИДОВО ПУТОВАЊЕ У СМРТ

НА ТРЕНУТАК ГА ЈЕ ОБАСЈАЛА НАДА . . . МОЖДА ЈЕ ЊЕГОВ МУЧИТЕЉ ИПАК ОДУСТАО? ЧАС КАСНИЈЕ СТРАШНИ ЗУБИ ПОНОВО СУ МУ СЕ ЗАРИЛИ У ТЕЛО.

Ко зна да ли би 24. март прошле године за Давида Машела био тако страшан да у једном тренутку није починио грешку — није издржао... морао је да се окрене и види колико је његов побеснели гонилац удаљен од њега...

Као и већина његових другова, и Давид је на посао одлазио бициклом. Могло се чак рећи да је срећнији од осталих — од места становања до центра Акорнхоука, јужноафричког града у коме је радио, требало му је само пола часа вожње.

Пошто прођу кроз мору кроз какву је тог априлског дана прошао Давид, људи касније обично кажу како су предосећали несрећу. Давид је одлучан — ништа, ама баш ништа га тог јутра није упозорило на оно што га је чекало.

Негде на пола пута до града одједном је иза себе зачуо потмули топот. Схватио је о чему се ради тек кад је окренуо главу — тада је већ чуо и фрктање и тешко дахтање побеснелог нилског коња. Животиња је јуришала право на њега.

Није ни слутио колико снаге човек нађе у себи кад је у опасности — никада до тада, и никада касније, није окретао педале тако брзо, али бесно фрктање и топот су из часа у час (да ли му се то само од ужаса чинило) бивале све ближе и ближе.

Не окрећи се, не окрећи се... то ће те само успорити, понављао је у себи... Није издржао.

ЗАШТО БАШ ЈА?

Уз ломљаву метала који је побеснела животиња просто смрвила, Давид је полетео кроз ваздух као да је избачен из катапулта. Чинило му се да су му све кости сломљене од жестине којом је треснуо на земљу, али је ипак истог часа скочио на ноге и потрчао.

На неколико метара пред собом угледао је високу жичану ограду... Спас... Трен касније — на голим ногама је већ осећао вреди дах свог гониоца — бацио се на мрежу. Тек тада је видео да се врх ограде повија према њему. Није било начина да је прескочи...

Избора није имао. Грчевито се држећи за жицу, висио је отприлике два метра од тла. Огромне чељусти нилског коња разјапљивале су се и затварале у узалудним напорима да га се дочепају.

— Зашто је баш мени ово морало да се догоди?... Сигурно сањам — мрмљао је избезумљено.

Није сањао. А најгоре га је тек чекало.

У првом тренутку помислио је да се догодило чудо: схватио је да не може да ме дохвати... одустаје. Некада је ужас подношљивији од изгубљене наде — животиња се заиста удаљила на нека четири метра, али је онда застала, поново се окренула ка човеку и јурнула на жицу.

Давид се данас више не сећа колико је пута побеснели нилски коњ јуришао, повлачио се и поново јуришао. Зна само да је извесно време одолевао. Жица му се усекла у прсте и длановс, крв је текла из изранављених руку, оштра мрежа га „бичевала" при сваком насртају његовог мучитеља, али одолевао је.

Није се усуђивао да помисли на оно што би се догодило када би се пустио. У паузама између два јуриша дозивао је у помоћ иако нигде у близини није било ниједне куће, а пут крај кога се налазио никада није био прометан.

Читавих пола часа побеснела животиња није одустајала од свог плена. Можда тај последњи, судбоносни јуриш, није био и ништа жешћи од осталих, можда му је — Давид то више не зна — поред снаге у том тренутку понестало и воље...

Сручио се на тле. Лева нога му је нестала у огромним чељустима. Животиња га је бацакала тамо-амо као крпену лутку.

— У помоћ! У помоћ! Молим вас, помозите ми! — запомагао је избезумљен од бола и ужаса. И овог пута нико га није чуо.

ИГРА МАЧКЕ И МИША

Последњим, очајничким напором, успео је да из измрцвареног тела извуче довољно снаге да некако ишчупа ногу из чељусти. Горела је као да је захваћена пламеном.

Бацио се на мрежу. али је побеснела звер била бржа, поново га је свукла на земљу.

Огромни, оштри зуби зарили су му се у стомак. Више није имао снаге ни да запомаже. Нилски коњ га је неколико пута снажно протресао а онда бацио на земљу. На тренутак га је обасјала нада, али су му, час касније, страшне чељусти поново зарониле у тело.

Игра мачке и миша.

Када га је, подједнако неочекивано као и претходног пута, животиња поново испустила, Давид је покушао да отпуже, али му се од губитка крви вртело у глави. Није имао снаге да се помери. Био је препуштен на милост и немилост свог крвника.

Онесвестио се у тренутку када се — да ли и сам уморан од свега — нилски коњ окренуо и откаскао у оближње шипражје.

Лице непознатог човека било је прво што је Давид Машеле угледао када је нешто касније дошао к себи. Странац је клечао крај њега и нешто му говорио.

— Жив сам — промрмљао је Давид више за себе.

☆☆☆

И Микоур Бридт, човек који га је нашао онесвешћеног и искасапљеног крај ограде, и др Дејвид Стивенсон, лекар који су пуна четири часа у операционој сали борио за његов живот, слажу се — Давид Машел је преживео правим чудом.

— Утроба му је била буквално извађена — рекао је касније др Стивенсон.

Иако је опоравак трајао месецима, Давид је данас потпуно здрав младић. Можда само нешто старији од својих вршњака за једно ужасно искуство.

М. И.

БИМ И БУМ

СВЕМИРОНИЧАРИ

ЖАК ФЛАШ: ОТМИЦА У АЛКАТРАЗУ

ЖАК ФЛАШ СЕ НАПАЗИО У САЊ-А У МОМЕНТУ КАДА ЈЕ ВИШЕ СТОТИНА ИНДИЈАНАЦА, НАПУШТАЈУЋИ СВОЈЕ РЕЗЕРВАТЕ, ОСВОЈИЛО ЗАТВОР АЛКАТРАЗ...

СТАРИ МАК ИРИШ, ЧУВАР ЗАТВОРА НИЈЕ НИ ПОКУШАО ДА СЕ СУПРОТСТАВИ ОВИМ "ОСВАЈАЧИМА"...

ОНО ЈЕ ШЕФ, ДАН ПАУЕР?

ДОБРОДОШЛИ НА ИНДИЈАНСКУ ТЕРИТОРИЈУ, ГОСПОДО!

1552/1

ЈА САМ ЖАК ФЛАШ, ФРАНЦУСКИ РЕПОРТЕР? ДОШАО САМ ДА ВИДИМ ШТА СЕ ОВДЕ ДЕШАВА?

САД НАС СВИ ПОСЕЋУЈУ? ПРОМЕТ ЈЕ ГУСТ ОД САН ФРАНЦИСКА ДО АЛКАТРАЗА?

ФЛАШ И ЊЕГОВЕ КОЛЕГЕ СУ ПОШЛИ У ОБИЛАЗАК ЗЛОГЛАСНОГ ЗАТВОРА...

МИ СМО ОВИМ ХТЕЛИ ДА СКРЕНЕМО ПАЖЊУ НА ЛОШ ПОЛОЖАЈ ИНДИЈАНАЦА У САД!

НИЈЕ БАШ НАЈПРИЈАТНИЈЕ!

ОВА ТВРЂАВА ЈЕ ОГРОМНА! БИО БИ ПОТРЕБАН СКОРО ЦЕО ЖИВОТ ДА СЕ УПОЗНАЈУ СВИ БУЦАНИ!

ИЗНЕНАДА, УЗВИЦИ ОЧАЈА СУ ЗАПАРАЛИ ТИШИНУ...

ДАН!

ЏОНИ И БИЛИ СУ НЕСТАЛИ!

ИГРАЛИ СУ СЕ СА ДРУГОМ ДЕЦОМ И ОДЈЕДНОМ СУ НЕСТАЛИ!

СТИРИ СЕ!

ЖАК И ОСТАЛИ СУ СЕ ПРИДРУЖИЛИ ПОТРАЗИ...

БЕЛЏИ СУ ИХ ОТЕЛИ!

СИГУРНО СУ ИХ УКРЏАЛИ НА НЕКИ БРОДИЋ КОЈИ САОБРАЋА СА САН ФРАНЦИСКОМ!

ЗАДРЖИТЕ ОВЕ КАО ТАОЦЕ!

У ПРАВУ ЈЕ!

СМЕСТИТЕ ИХ У ЋЕЛИЈЕ!

НЕК НАМ ВРАТЕ ДЕЦУ!

ПОСТАЛО ЈЕ ОПАСНО...

У ЋЕЛИЈЕ!

НЕ ОДУПИРИТЕ СЕ! ПОКУШАЋУ ДА ИХ УРАЗУМИМ!

НОВИНАРИ СУ ОДВЕДЕНИ У ГЛАВНУ ЗГРАДУ...

ПОЛАКО, СВЕ ЋЕ СЕ СРЕДИТИ!

ОПАЦА СУ СМЕСТИЛИ У ЋЕЛИЈУ БРОЈ 200, ГДЕ ЈЕ НЕКАДА ЧАМИО ЧУВЕНИ АЛ КАПОНЕ...

ОСТАЋЕТЕ ОВДЕ ДОК НАМ ЏОН И БИЛИ НЕ БУДУ ВРАЋЕНИ!

СТИРИКЕ СЕ ОНИ? НИЈЕ ИМ НИ ЗАМЕРИТИ...

ПРОЛАЗИЛИ СУ САТИ. НИЈЕ БИЛО НИ ЗНАКА ЖИВОТА У ЗГРАДИ...

ИЗНЕНАДА, ЧУО СЕ ШУМ...

НЕКО ХОДА ХОДНИКОМ! ОТВАРАЈУ СЕ ВРАТА СУСЕДНЕ СОБЕ!

СИГУРНО ЋУ БИТИ ЈЕДИНИ КОЈИ ЈЕ УСПЕО ДА ПОБЕГНЕ ИЗ АЛКАТРАЗА!

ПЛАШ ЈЕ ПРИСЛУШКИВАО РАЗГОВОР...

МОЖЕШ ДА БРИШЕШ? СВИ СУ НА КЕЈУ, ПРЕГОВАРАЈУ СА БЕЛЦИМА!

МАТЕРИЈАЛ ЈЕ У МОЈОЈ ТАШНИ!

ДОБРО, КЕЛИ! САКРИЈ СЕ У ПОЛИЦИЈСКИ ЧАМАЦ!

КЕЛИ? ТО ЈЕ ЧИКАШКИ НОВИНАР! ЧУДНА ПРИЧА! МОРАМ ТО ДА ОСМОТРИМ ИЗБЛИЗА...

ЖАК ЈЕ ПОПИО ТАБЛЕТУ НЕВИДЉИВОСТИ КОЈА СЕ НАЛАЗИЛА У ЊЕГОВОМ САТУ...

... САКРИО ЈЕ СВОЈЕ ОДЕЛО И ПРОВАЛИО ВРАТА...

МАЛО КАСНИЈЕ ВЕЋ ЈЕ ПЕШАЧИО ПУСТИМ ЗАТВОРОМ...

ТАЈАНСТВЕНИ КЕПИЈЕВ САГОВОРНИК ЈЕ ГОВОРИО ИСТИНУ...

ПАШ СЕ УДАЉИО ОД ГОМИЛЕ И...

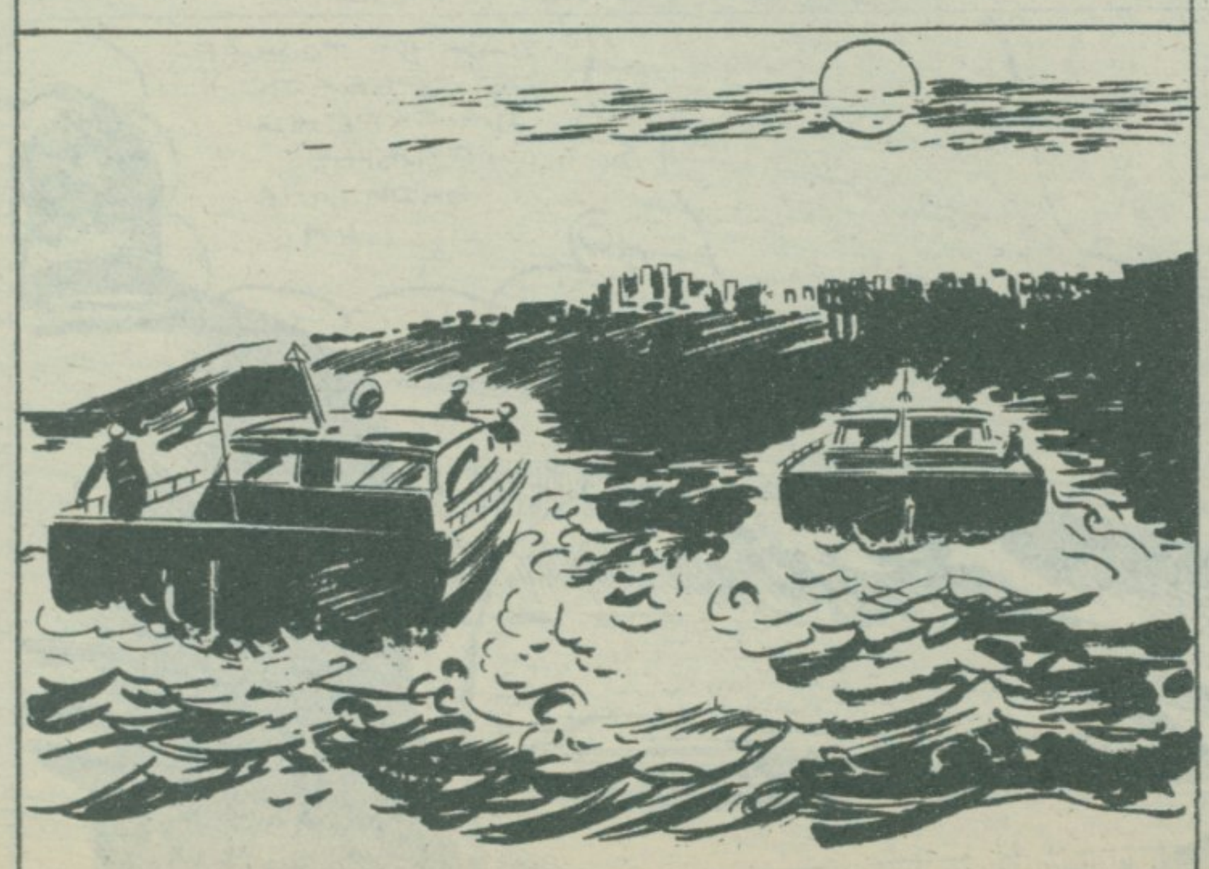

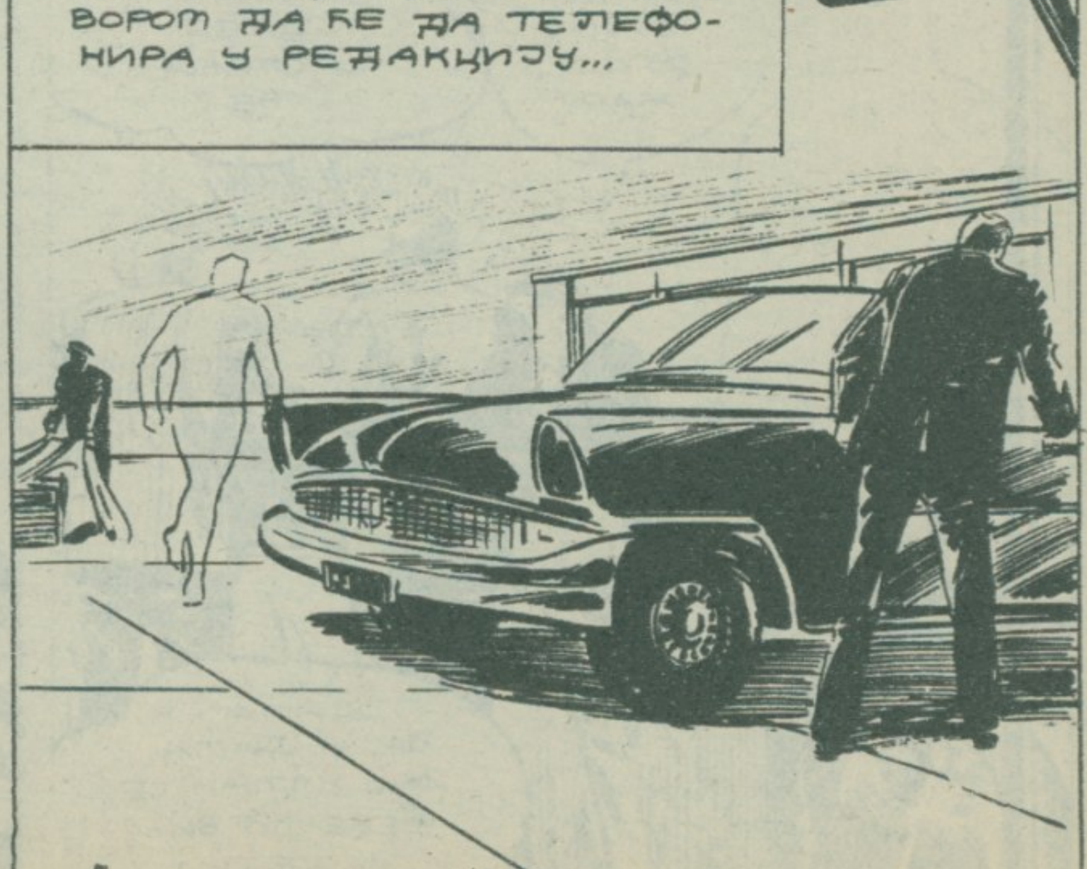

ПОСЛЕ НЕУСПЕЛИХ ПРЕГОВОРА, ПОЛИЦИЈСКИ ЧАМЦИ СУ ПОШЛИ ПУТ САН ФРАНЦИСКА...

НА КЕЈУ, КЕЛИ ЈЕ НАПУСТИО ПОЛИЦАЈЦЕ ПОД ИЗГОВОРОМ ДА ЋЕ ДА ТЕЛЕФОНИРА У РЕДАКЦИЈУ...

СТИГЛИ СУ У ГРАД...

ЧУДАН НОВИНАР!

ПРАТЕЋИ КЕЛИЈА, ЖАК ЈЕ СТИГАО У ЈЕДАН ЛУКСУЗАН СТАН...

ЈЕСИ ЛИ ИХ ВИДЕО?

САМО ЧОЈСА? ОНИ ДИВЉАНИ СУ МИСЛИЛИ ДА САМ И ЈА НОВИНАР ПА СУ МЕ ЗАТВОРИЛИ!

ЗНАМ! ШТА ЈЕ ТО СА ДЕЧОМ?

НЕЗГОДА! ЧОЈСИ И ТОНК СУ ИЗЛАЗИЛИ ИЗ ТАЈНОГ ПРОЛАЗА КАД СУ ИХ ДЕЦА ВИДЕЛА! МОРАЛИ СУ ДА ИХ СКЛОНЕ!

И БЕЗ ТОГА ИМАТО ДОСТА ПРОБЛЕМА!

ДЕЦА БИ СВЕ АЛАРМИРАЛА, ВОТКИНСЕ!

ЧОЈС ЋЕ ИХ ДОПРЕТИТИ СА САНДУЦИМА?

НАРАВНО! ШТА ДРУГО?

ЈЕДАНАЕСТ! САМО ШТО НЕ ПОЧНЕ!

ЕНО! НАПРАВИЛИ СУ ПОЖАР!

БОТБЕ КОЈЕ САТ ИМ ОДНЕО СУ СТРАШНЕ!

ОД МАЈКЕ И ДИТА НАШ ЧАПАН СЕ НЕЋЕ НИ ВИДЕТИ!

ВАТРА У АЛКАТРАЗУ ЈЕ НАЈЗАД БИЛА УГАШЕНА...

ЛАЖНИ ПОЖАР ЈЕ ТРЕБАЛО ДА СКРЕНЕ ПАЖЊУ ИНДИЈАНАЦА...

НАРЕДНОГ МОМЕНТА ЗАТРЕПЕРИО ЈЕ СВЕТЛОСНИ СИГНАЛ...

УКРАДЕНИ СУ СЕ! ТОВАР ЈЕ СИГУРНО ОТИШАО!

ИДЕТО НА РАНЧ!

СЛЕДИТЕ ИХ! ТО ЈЕ ЈЕДИНИ НАЧИН ДА САЗНАМО ШТА СЕ ДЕШАВА!

ПО КО ЗНА КОЈИ ПУТ ФЛАШ ЈЕ БИО СЛЕПИ ПУТНИК...

АУТОМОБИЛИ СУ СЕ УПУТИЛИ ПРЕМА ПЛАНИНИ...

ВЕЋ СМО БЛИЗУ!

ВОТКИНСОВ РАНЧ

РАНЧ ЈЕ НА ДОБРОМ МЕСТУ! ДОБРОМ, ЗА МУТНЕ ПОСЛОВЕ!

ВОТКИНСОВ РАНЧ

НАЈЗАД СЕ ПОЈАВИО И КАМИОН...

ЕВО ИХ!

ЈЕ ЛИ СВЕ У РЕДУ?

ЗБУНИО ИХ ЈЕ ПОЖАР!

У ЗАТИВУ СУ МИСЛИЛИ ДА СМО СПАСИОЦИ!

ЏОЈС И МОНК СУ ОСТАЛИ ТАМО ЗА СВАКИ СЛУЧАЈ!

МОРАЛИ СМО И ДЕЦУ ДА ПОВЕДЕМО?

КАКАВ МАТЕР? ШТА БЕТО СА ЊИМА?

БАШ СУ ЖИТАВА ОВА ДЕЦА?

ПРАВИ БОРЦИ?

ЗАТВОРИТЕ ИХ У НЕКУ СОБУ?

ДА ВИДИМ ШТА ЋЕ БИТИ СА ДЕЧАНИТА...

ЛАШ ЈЕ САЧЕКАО ДА КИДНАПЕРИ ОДУ...

ПРИСУСТВО НЕВИДЉИВОГ ЧОВЕКА ИХ МОЖЕ ЈОШ ВИШЕ ПРЕСТРАШИТИ...

ЖАК СЕ ИПАК ОБРАТИО ДЕЧАЦИМА...

ЏОНИ! БИЛИ! НЕМОЈТЕ СЕ ПЛАШИТИ! ЈА САМ ПРОВИДНИ БИЗОН! ОСЛОБОДИЋУ ВАС!

НА СВУ СРЕЋУ, ДЕЦА СЕ НИСУ УПЛАШИЛА...

ПРОВИДНИ БИЗОН?

НОВИ ТЕЛЕВИЗИЈСКИ ЈУНАК?

ШТА СЕ ДЕСИЛО У АЛКАТРАЗУ?

ИГРАЛИ СМО СЕ ЖМУРКЕ И ОТКРИЛИ НЕКИ ХОДНИК!

А ОНДА СУ СЕ ПОЈАВИЛА ОНА ДВА ТИПА?

ОДВУКЛИ СУ НАС У ЈЕДАН ПОДРУМ СА МАШИНАТА И САНДУЧИМА ПУНИМ НОВЦА!

ЈЕДАН ЈЕ РЕКАО ДА ЋЕ ДИЋИ ЗАТВОР У ВАЗДУХ АКО ДОЂЕ ПОЛИЦИЈА!

ТОГ ТРЕНУТКА...

ЧУЈЕМ КОРАКЕ... НЕКО ДОЛАЗИ!

ЛЕЗИТЕ!

ЗАШТО? НИКО СЕ НЕ МОЖЕ ОДУПРЕТИ ПРОВИДНОМ БИЗОНУ!

АХ!

ЧУДИШ СЕ, А?

'АЈДЕ, БИЗОНЕ! КАЗНИ ГА!

УРА!

ОХ!

НОВИНАР ЈЕ ПОВЕО ДЕЦУ ПРЕМА ИЗЛАЗУ...

БРАВО, БИЗОНЕ!

ЕЈ!

НЕ ДИРАЈТЕ НАС, ИНАЧЕ ЋЕ ВАС НАШ ДРУГ ПРЕБИТИ!

УХВАТИТЕ ИХ!

ГЛЕДАЈТЕ! НЕКО ХОДА ПО ПРАШИНИ! НЕВИДЉИВИ ЧОВЕК!!

НАПРЕД, БИЗОНЕ!

НЕКЕ БИТИ ЛАКО!

ИЋЕТ ПОТРАВИ, ТАКО СЕ НЕКЕ ВИДЕТИ ТРАГОВИ!

ГДЕ ЛИ ЈЕ?

ТРЕБА ГА УХВАТИТИ!

ПУСТИТЕ КРДО!

БИКОВИ ЋЕ МЕ ИЗГАЗИТИ!

БЛИЗУ СУ!

ХА, ХА!

АХ!

ТИ СИ САД НА РЕ-ДУТ!

ВОТКИНС ИМ ДОЛАЗИ У ПОМОЋ?

ТАМО СЕ НЕШТО ДЕШАВА?

ПОКАЗАЋУ ВАМ ЈА?

А САД ДА ВИДИМ ШТА ЈЕ СА ДЕЦОМ?

ЛАНДРОВЕР СЕ ВРАЋА? АЛИ... НЕМА НИКОГА ЗАВОЛАНОМ?

АУТОМОБИЛ СЕ ЗАУСТАВИО УЗ ШКРИПУ ГУМА...

НЕВИДЉИВИ ЧОВЕК?

УФ?

ТО ЈЕ ПРОВИДНИ БИЗОН?

ПРОКЉЕТСТВО? ЈУРЕ МЕ КАМИОНОМ?

БЕЖИТО!

БРАВО, БИЗОНЕ! БОЉЕ ЈЕ НЕГО НА ТЕЛЕВИЗИЈИ!

УТАКНИ СТО ИМ!

ПИТАМ СЕ ШТА ЛИ СЕ ДЕШАВА У АЛКАТРАЗУ?

... ДАН ПАТЕР ЈЕ ДОЗВОЛИО ПОЛИЦИЈИ ДА ПРЕТРАЖИ ЗАТВОР...

... ПРЕТПОСТАВЉА СЕ ДА СУ ДЕЦА ЗАЛУТАЛА У НЕКОТ ОД МНОГОБРОЈНИХ ХОДНИКА! ПОТРАГА ПОЧИЊЕ ЗА ЈЕДАН ЧАС!

ЈЕДАН ЧАС!

БАНДИТИ БЕ У ТОТ СЛУЧАЈУ ДИГЛИ ЗАТВОР У ВАЗДУХ!

ТРЕБА ОБАВЕСТИТИ ПОЛИЦИЈУ!

НЕКЕ НАМ ВЕРОВАТИ!

И ЈА МИСЛИМ! ДОК НАС ОЗБИЉНО СХВАТЕ, МОЖЕ ДА БУДЕ КАСНО!

САН ФРАНЦИСКО 30 КМ.

МОЖДА БЕЗО СТИГНЕ НА ВРЕМЕ!

ПОКАЗАЋЕМО ТИ КАКО ДА УБЕШ У ПОДРУМ!

ПУНИМ ГАСОМ ЖАК ЈЕ ЗАПОЧЕО ОБИЛАЖЕЊЕ...

... НЕ МИСЛЕЋИ ДА ЋЕ АУТО БЕЗ ВОЗАЧА ИЗАЗВАТИ ПАНИКУ...

ЧО, ЈЕСИ ЛИ ВИДЕО?

ЈЕСАМ? ТО ЈЕ СТРАШНО?

ЧОВЕК ЈЕ ИЗГУБИО КОНТРОЛУ НАД ВОЗИЛОМ...

КАКАВ НЕСПРЕТЊАКОВИЋ?

ЈА САМ КРИВ ЗА ТО?

ИНСТИНКТИВНО, ФЛАШ ЈЕ УСПОРИО...

ЕНО КАМИОНА!

ПУТ ЈЕ ПУН КРИВИНА?

ПРЕЋИ ЋЕМО ИХ?

EBO
ГА?

БУМ!

БИЗОН
ВАМ ЖЕЛИ
СРЕЋУ?

У БЛИЗИНИ САН ФРАНЦИСКА, ЖАК ЈЕ ПОВЕРИО ВОЛАН ЏОНИЈУ...

САН ФРАНЦИСКО
5 КМ.

ВАЉДА НЕКО ПРИМЕТИТИ ДА ЈЕ ВОЗАЧ СУВИШЕ МЛАД!

ЕЈ, БИЗОНЕ, ПРАТИ НАС ЈЕДАН АУТО?

ЈУРЕЋИ ТАКО, НЕЋЕ ДАЛЕКО СТИЋИ!

ТО СУ
ОНИ!

СИГУРНО СУ УКРАЛИ АУТОМОБИЛ НЕКОГА КО ИМ ЈЕ ПРИСКОЧИО У ПОМОЋ!

ПОЖУРИ, БИЗОНЕ! ТРЕБА ДА ИМ ЗБРИШЕМО!

ЦРВЕНО СВЕТЛО! ПРИКЉЕШТЕНИ СМО!

ЦОНИ, БУДИ ЗА ВОЛАНОМ И ЧЕКАЈ МЕ ИЗА РАСКРСНИЦЕ!

ОТВОРИ ВАТРУ ЧИМ БУДЕШ У ПРАВКУ ЊИХ!

ЗЕЛЕНО... КАМИОН ИХ ЈЕ ЗАГРАДИО, ИМАМО ИХ!

СПРЕМИТЕ СЕ ЗА ПУЦЊАВУ! НЕВИДЉИВИ ЧОВЕК ЈЕ СИГУРНО У АУТУ!

ООО

У ПРАВУ СИ, АЛИ У КОМ...

ОХ!

БОМ!!

НЕ СПАВАЈ ЗА ВОЛАНОМ!

ПОЖУРИТЕ!

СТИГЛИ СМО У ПУКУ

ЈОШ ЈЕ ОСТАЛО ДЕСЕТ МИНУТА ДО ПРЕТРАГЕ!

ОВУДА, БИЗОНЕ! ТУ СУ СТЕПЕНИЦЕ!

СВИ ЋЕ КРЕНУТИ ЗА ЊИМА АКО ВИДЕ ПРАЗАН ЧАМАЦ!

СРЕДИЋЕМО И ТО!

ОВАЈ ЋЕ БИТИ ДОБАР!

ЈЕ ЛИ' ДОБРО РАДИ ВАШ ЧАМАЦ!

НЕ ЖАЛИМ СЕ!

НА ПОСАО, БИЗОНЕ!

НИСАМ ВАМ РЕКАО ДА СЕ ПОПНЕТЕ!

САМО ДА ВИДИМО КАКО РАДИ!

ХМ!

МАЛО ЋЕМО ДА СЕ ПРОВОЗАМО!

НЕ УЗБУЊУЈТЕ СЕ! НИЈЕ БИЗОН МНОГО ЗАО!

ЧАМЏИЈА СЕ ОНЕСВЕСТИО...

БАНДИТИ СУ НАПУСТИЛИ ПОДРУМ ТАЈНИМ ПРОЛАЗОМ ИСПОД СТЕНА!

ЛАКО ЋЕШ ПРОНАЋИ!

ДА ИДЕМО С ТОБОМ?

НЕ! ОБИЋИТЕ ОСТРВО И ЈАВИТЕ СЕ ПОЛИЦИЈИ!

СРЕЋНО, БИЗОНЕ!

КАД ЈЕ ИЗИШАО НА ПОВРШИНУ, ФЛАШ ЈЕ ВИДЕО ДА СЕ ЧАМАЏ ВРАЋА ПРЕМА ГРАДУ...

ОНИ КАО ДА УЧЕСТВУЈУ У НЕКОМ АВАНТУРИСТИЧКОМ ФИЛМУ? НЬИМА ЈЕ ДО ЗАБАВЕ?

ПОТРАГА ЋЕ БИТИ ОБУСТАВЉЕНА АКО СЕ ЈАВЕ ПОЛИЦИЈИ!

ФЛАШ ЈЕ ЛАКО ПРОНАШАО ТАЈНИ ИЗЛАЗ...

УБРЗО СЕ НАШАО У ЈЕДНОЈ ПЕЋИНИ...

ТАЈНА ШТАМПАРИЈА... ВОТКИНС ЈЕ НАШАО ИДЕАЛНО МЕСТО ЗА ПРАВЉЕЊЕ ЛАЖНОГ НОВЦА...

ОВДЕ РОЏЕРС ИЗ РАДИО ФРИСКА...

...ПРЕДВОЂЕНА ДЕЈВИСОМ, ЈЕДНИМ ОД РАДНИКА КОЈИ ЈЕ УЧЕСТВОВАО У ГРАБЕЊУ АПКАТРАЗА, ПОЛИЦИЈА ПРЕТРАЖУЈЕ ПЕЋИНЕ ЈА САМ С ЊИМА!

ПОШЕ ЈЕ КРЕНУЛО!

ДОШЛИ СМО ДО ЈЕДНОГ ЗИДА!

ДЕЈВИС ТВРДИ ДА ЈЕ ЗИД СКОРО НАПРАВЉЕН И ДА ЈЕ ПЕЋИНА ЛАЖНА!

СТИЋИ ЋЕ ТЕК ЗА ДЕСЕТ МИНУТА! ПОДЕСИ ДЕТОНАТОР!

ПРОБИЈАЈУ ЗИД!

БОИНГ!!

ШТЕТА, ОВДЕ ЈЕ БИЛО ЛЕПО!

МОРАЋУ НЕШТО ДА УРАДИМ...

СЛУШАЈТЕ УДАРЕ ПИСУКА!

ОВО ЈЕ СИГУРНО ДУГМЕ КОЈЕ ОТВАРА ВРАТА!

БАНГ!!

И ТАДА...

ЗИД... НЕМА ГА!!!

АХ!

УПАЗ ЈЕ СЛОБОДАН!

ТУ ИМА ЉУДИ!

ТАЈНА ШТАМПАРИЈА!!!

МОЈ ПОСАО ЈЕ ЗАВРШЕН...

ВРЕМЕ ЈЕ ДА ОПЕТ ПОСТАНЕМ ВИДЉИВ!

САД ПРИСТОЈНО ИЗГЛЕДАМ!

ФЛАШЕ, ГДЕ СТЕ? СВИ ТАОНИ СУ ОДАВНО ПУШТЕНИ!

...КАЖЕТ ВАМ ДА СЕ ЗВАО ПРОВИДНИ БИЗОН!

МИСЛИЛИ СМО ДА СТЕ ПОБЕГЛИ!

ИШАО САМ МАЛО У ИЗВИЂАЊЕ!

БИЗОНОВ ГЛАС!

ТО СИГУРНО НИЈЕ ОН! ОВАЈ ЈЕ САСВИМ ОБИЧАН ЧОВЕК!

КРАЈ

У ИДУЋЕМ БРОЈУ КОМПЛЕТАН СТРИП: **ЦРВЕНИ ДРАКАР**

ПОПАЈ

By Bud Sagendorf

КАКАВ ДИВАН ДАН...

ЈОШ САМО ДА УБЕДИМ ОЛИВУ ДА МЕ ПУСТИ НА ПЕЦАЊЕ!

САМО ИДИ, ПОПАЈЕ.. ЈА ИМАМ САСТАНАК СА МОЈИМ ПАРОМ ИЗ ШКОЛЕ..

ОДЛИЧНО, ОЛИВИЦЕ!

ДОК ДЕВОЈКЕ ТРАЧУЈУ, ЈА ОДО' НА ПЕЦАЊЕ...

ДЕВОЈКАМА ПОНЕКАД ТРЕБА ДРУШТВО СТАРИХ ДРУГАРИЦА...

ОЛИВА

БОЛЕ, НИСИ СЕ ПРОМЕНИО! ЈОШ УВЕК СИ ЗГОДАН!

ТО МИ КАЖУ СВЕ ДЕВОЈКЕ, ОЛИВА!

БАШ ЈЕ ЛЕПО ПРИЧАТИ СА СТАРИМ ДРУГОМ, БОЛЕНЦЕ!

КАО У СТАРА, ДОБРА ВРЕМЕНА...

ШТА?

ПА ТО НИЈЕ ДРУГАРИЦА...

?

?

РЕКЛА СИ ПАР ИЗ ШКОЛЕ...

ДА, ЗАЈЕДНО СМО СЕДЕЛИ У КЛУПИ КАД СМО БИЛИ БАЦИ ПРВАЦИ!

!

7-5

BUD SAGENDORF

©1981 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved

НАШИ РОБОТИ: ПРВА ПЕТОРКА

ПУПИНОВЕ БЕБЕ И Г

До 1985. године у нашој земљи запослиће се преко 500 човекових двојника! Радиће оно што је за нас тешко, опасно или досадно.

Први из малене породице човекових „двојника“ УМС-1 (универзални манипулациони систем) направљен у Институту „Михаило Пупин“ у Београду, закорачио је у фабричку халу земунског „Телеоптика“ пре четири године.

Из милоште (или подсмеха), радници су му надевали разна имена: остао је највише упамћен као Клара и Милојица. Није закашњавао на посао, није боловао, а радио је непуну годину! Његов творац академик Миомир Вукобратовић тврди да је робот добио отказ зато што није имао организован програм рада. У почетку је Милојица пландовао (радио је на такозваном тарирању термостата за ауто-моторе), а онда, да би испунили план производње, дали су му да ради бржим темпом него што је предвиђено. У „Телеоптику“, кажу, напротив, да је био превазиђен јер је измењен технолошки процес.

Нико није утврдио због чега је Милојица стварно пензионисан. Његова судбина одсликава мукотрпан пут пробијања домаћих робота.

ЈАК, ЈАЧИ, НАЈЈАЧИ . . .

Човеколики манипулатор (УМС-1) испрва је, у лабораторији „Михаила Пупина“, био хидрауличног типа, али је у земунску фабрику доспео као електрични. Налик на људску руку врло је брзо обављао прецизне послове. Могао је да подигне два килограма терета, међутим његови творци су га ограничили на један. Пре него што је умировљен истарирао је сто хиљада термостата, боље но што су то раније људи радили, а шкарт је свео на нулу.

Млађи и паметнији Милојицин брат, УМС-2 угледао је свет 1979. Наставиће тамо где је радио његов претходник, у „Телеоптику“. Бржи је, подиже по два килограма и програмиран је у такозваним цилиндричним координатама. Брат — близанац УМС-2 (сви ће се тако звати) отпутоваће у Иванић-Град да у фабрици „Иванићпласт“ опслужује две пресе.

Најновији изданак, УМС-3, видели су ове године и посетиоци Београдског сајма. Дали су му име „трстенички робот“ јер је направљен у „Првој петолетки“. Наравно, и он је дело екипе др Вукобратовића. Знатно је бољи од своја два претходника: „обдарен“ је сложеним управљачким способностима и јачи (диже 16 килограма).

У његовој личној карти

ГОРО

записано је и да има потпуну слободу кретања у делокругу за који је програмиран. Око вертикалне осе стуба обрће се 60 степени у секунди, а за исто време подигне или испружи руку до пола метра. Дохват му је један метар. Висок је 180 центиметара.

Код УМС-3 је развијен и систем обучавања који омогућује да се брзо промени програм за различите задатке робота — каже професор др Миомир Вукобратовић. — Њиме се управља помоћу микрорачунара, развијеног у „Пупину", склопљеног на бази ИНТЕЛ-овог микропроцесора. Може да преноси предмет, да опслужује машине, да завари, па чак и да фарба. Разуме се, за сваку од операција мора да се промени хватаљка.

Кад је „го" (без инсталација за напајање, хидрауличне пумпе и микрорачунара) има 160, а комплетно око 350 килограма. Ускоро ће у новосадски „Југоалат", јер га је „Прва петолетка" продала.

Последњи члан породице „Пупинових" робота зваће се УМС-4 и опслуживаће ротационе пећи у „Црвеној застави" у Крагујевцу. Биће већи од претходна три, али још није готов пошто су у току договори са крагујевачком фабриком.

ЈЕДИНИ ЗАПОСЛЕН

„Горо-1" (гореньски робот, кум му је послодавац „Горење") једини је запослени југословенски робот. Већ неколико месеци га испробавају на пословима око фрижидера, штедњака и остале „беле технике".

Личи на дизалицу високу два метра, не креће се, а на предњем делу има покретну хватаљку која држи пиштоль за бојење. Споља се не разликује много од „Пупинових" беба. И саставни делови су му готово исти: механички део, мотори са хидрауликом, електроника за управљачки систем и микропроцесор са програмима.

— „Горо-1" је југословенско чедо — објашњава професор др Урош Станич из Института „Јожеф Стефан" у Љубљани. — Створили смо га у сарадњи са београдским „Пупином" и фабриком „Горење".

У „Пупиновој" евиденцији име му је УМС-3Б. „Горо-1" сачекује предмете за бојење који му стижу висећим транспортером, „препознаје" их на основу механичке шифре, а микрорачунар позива из меморије одговарајући програм фарбања. Врло се лако учи послу и то може да учини сваки радник, показавши му неку операцију.

„Горо-80" је млађи брат и најбољи изданак југо-роботике. Сада је на пробном раду у „Јожефу Стефану" чији су га сарадници створили а од јесени ће на посао у ковачницу „Горење-Мута". Хватаљком ће извлачити усијано гвожђе из пећи у којој је температура хиљаду степени Целзијуса! Замениће тројицу ковача у просторији где је жива увек око 45. подеока и радиће најмање у две смене. У том паклу људи издрже дневно највише два-три сата и већ после неколико година здравље им је толико оштећено да морају у инвалидску пензију.

На удаљености од два метра може да манипулише теретом од 30 килограма, а дозвољено одступање је око два милиметра. Окреће се 270 степени. Стручњаци предвиђају да ће се исплатити после годину дана. Цена му је око 200 хиљада марака односно триста старих милиона. Маса му износи једну тону и врло је јак.

Сарадници љубљанског Института предвиђају да граде мање, прецизне роботе који ће уместо хидраулике имати електромоторе.

Прва петорка је позната. Очекујемо да им се ускоро придруже нови роботи. Творци и купци тврде да ће домаћи човекови „двојници" допринети да се производња, тамо где буду радили, удвостручи, а замениће људе на опасним радним местима, каквих у нашој земљи, рачуна се има око 50 хиљада.

Роботичари верују да ће до 1985. Југославија моћи да се похвали са око 500 робота. А то је довољно да се ухвати корак са развијеним светом који је увелико закорачио у век роботике.

Станко Стојиљковић

САМ СЕБИ ПРОТИВНИК

Велемајстор из Москве више је желео место певача у »Бољшом театру« него на шаховском трону

Василиј Васиљевич Смислов био је светски првак 11 месеци. Мало да би постао шаховски узор и легенда. Али, он као да никада то није ни желео да буде. Иако је догурао до највећих висина у шаху, његова је жеља била и остала да запева у опери, у „Бољшом театру". Међутим, то никако не значи да је у шаху постигао успех „преконоћ". Напротив, радио је дуго и напорно и достигао савршенство у извесном смислу јер је играчима великог талента успешно супротставио свој готово научни прилаз шаху по коме је, можда, јединствен у свету.

Висок, крупан плавокос, са златним наочарима на носу остао нам је живо у сећању по завршетку четвртог турнира кандидата у Београду када је коначно изгубио све шансе да врати титулу светског шампиона. Уз клавирску пратњу мајстора Козомаре тада је запевао на позорници Дома синдиката „Волгу" и као да је тиме дао одушка својој души подељеној између чари музике и чаролија шаховске игре.

ДВОСТРУКИ ТАЛЕНАТ

Василиј Васиљевич Смислов рођен је у Москви 24. марта 1921. Шах је научио у шестој години од оца инжењера Василија Смислова који је желео да му син буде музичар.

Тако је од најранијег детињства Васја Смислов развијао свој двоструки таленат играјући шах и свирајући клавир. Касније ће се сасвим посветити певању и школовање свој глас на конзерваторијуму.

Титулу шаховског мајстора освојио је у 17. години на Првенству Москве. Када је ФИДА 1950. установила међународне титуле, добио је звање велемајстора. Већ тада је имао за собом дуг и плодан период шаховске каријере у којем је важио за једног од најјачих шахиста света.

Као шахиста, воли чврсте позиције јер је изванредан теоретичар. Како пише Светозар Глигорић, никада се не поводи за „модом" и гради своје системе игре са готово научничким жаром. У томе му много помаже велико самопоуздање које га, и у приватном животу, чини говорљивим и приступачним у друштву. Он није фанатик, али је велики играч.

ПУТ ДО ТИТУЛЕ

Непосредно по завршетку другог светског рата Васја Смислов је учествовао у радио-мечу СССР — САД и победио, у две партије, Самјула Решевског. Већ тада је важио за једног од највећих играча света, па није било никакво изненађење што је уврштен међу кандидате за упражњени трон који је остао после смрти Александра Аљехина.

Тај турнир одржан је 1948. године у Хагу и Москви. Поред Смислова играли су Ботвиник и Керес из СССР, Решевски из САД и доктор Еве из Холандије који је једини имао звање бившег шампиона света.

Победио је Ботвиник и тако постао светски првак, а Смислову је припало друго место. У четири партије савладао је Евеа са 3:1.

Две године касније на првом турниру кандидата у Будимпешти био је други иза Давида Бронштајна што је била својеврсна сензација. Тако је пропао и његов други јуриш на титулу.

Тек у трећем покушају, у Цириху 1953, осваја прво место и стиче право на меч са светским прваком. После огорчене борбе, у којој је сваки од противника добио по седам партија, титула остаје Ботвинику јер је крајњи резултат нерешен (12:12).

Очајан, Смислов се враћа певању и чак конкурише за пријем у оперу „Бољшог театра" у Москви, али се ипак предомишља и враћа шаху.

Његово пословично самопоуздање помаже му да направи подвиг који је мало ко очекивао. На турниру кандидата у Амстердаму поново је први 1956. године и по други пут „изазива" Михаила Ботвиника.

Овог пута је много спремнији за великог ривала са којим води борбу за примат у СССР још из омладинских дана. Побеђује 1957. године са 6:3 и постаје коначно првак света. Имао је тада 36 година и у пуном је напону снаге.

Иако је врло коректан у односима са Ботвиником,

Више од две деценије један од најбољих шахиста света.

Васја Смислов није са њим и пријатељ. Покушава да оповргне право бившег шампиона на реванш које је Ботвиник себи изборио на Конгресу ФИДЕ 1950. У томе не успева и, после 11 месеци владавине, мора по трећи пут да седне за сто са шаховским фигурама преко пута „Великог Миша".

ГУБИТАК ТИТУЛЕ И ПАД

Тај меч губи са два поена разлике што га баца у депресију јер је, у укупном резултату у сва три меча, остао бољи за један поен али је ипак лишен титуле.

Учествује на четвртом турниру кандидата 1959. године на Бледу, у Загребу и Београду али је тек четврти иако је победника Таља, у међусобним сусретима, савладао са 2,5:1,5. Шаховски трон је све даље од бившег шампиона.

Последњи покушај чини 1965. године када учествује у мечевима кандидата који су, у међувремену, заменили дотадашње турнире. Овакав систем такмичења је привлачнији јер онемогућава шахисте из исте земље да, у међусобним сусретима, „кроје" коначан поредак. За ту промену највише се залагао Роберт Фишер и он је и најзаслужнији што је до ње дошло.

Противник му је, у четвртфиналу, Ефим Гелер, велемајстор кога још називају „шаховски рвач". Иако ниска раста, Гелер је необично физички снажан и увек је био неугодан противник за Смислова. Припремајући се за овај меч Смислов чак проводи часове тренирајући бокс!

Све то, ипак, не даје резултате и Гелер побеђује са 3:0 уз четири ремија. Меч који је требало да траје 10 партија завршен је тако већ после седме!

ПРВА РЕЗЕРВА!?

То коначно ломи његову жељу да поново постане првак света и одустаје од борбе за титулу да би се посветио игрању на турнирима на којима ниже успехе.

Али сада у СССР има више јаких играча и Васја Смислов, бивши светски шампион, доживљава да чак буде „прва резерва" у олимпијској репрезентацији СССР...

Можда је најбољи одговор на питање шта се то догодило са њим дао сам Смислов. Кад су га упитали ко му је највећи противник, одговорио је „Човек је сам себи најопаснији противник".

Васја Смислов није ни достигао а камоли помрачио славу својих претходника на шаховском престолу. Ипак, оставио је за собом траг јер је више од две деценије био један од најјачих на свету. И мада је ловоров венац светског шампиона брзо увео, ипак га је понео заслужено и носио часно за време своје краткотрајне владавине.

Родољуб Марковић

ПРИЧЕ О ХРАНИ

ЈУТАРЊА ЧАША КРВИ

Дуго су се у француској јавности ломила копља око употребе коњског меса. Крајем 19. века париске даме рекле су своје: свакој дана у кланицу..!

Године 732. бискуп Бонифације, пионир ширења хришћанства међу Германима, доживео је да га његов претпостављени, папа Гргур III, озбиљно прекори зато што је у жељи да погане што лакше привуче новој вери, једним оком жмурио на њихов обичај да се сладе коњским месом: „Дозвољавао си једење меса дивљих коња, а још више оних припитомљених. Од сада, свети брате, то се нипошто не сме дозволити".

Крајем 12. века и последњи европски паганин прешао је у хришћанство али показало се да то није поштедело коње, да с времена на време, ипак доспеју на — трпезу. Сада верничку.

КОЊИ ИЛИ ЉУДИ?

Тачно 907 година пошто је папа Гргур онако оштро укорио светог брата Бонифација, Французи су, изгледа, до те мере подлегли „паганском обичају" да је Луј XIII био приморан да 1639. краљевским декретом забрани једење коњског меса. Да не би било забуне, одредба је прецизирала у које сврхе оно ипак може да се употребљава — као ђубриво, речено је.

У недостатку друге хране, француска ситорињa ипак је наставила да једе коњско месо због чега је Луј XV едиктима из 1735. и 1762. пооштрио забрану уз образложење да је оно често покварено, старо, заражено болештинама и штетно по здравље.

Што се крајем 18. и почетком 19. века став према „нездравом" месу полако мењао, заслужна је европска интелигенција која се у доба просвећености позабавила и питањем исхране: зашто не и коњско месо, па оно је богато протеинима?! Трговци су се, разуме се, одмах снашли. Рушењу вековног табуа допринела је и тешка несташица хране за време француске револуције (1789-94).

Када се 1807. године суочио с дилемом „коњи или људи", главни ветеринар Наполеонове војске барон Лареј није се много двоумио: наредио је да се коњи убијају како би се гладни болесници и рањеници нахранили супом. Испоставило се да ништа од онога чиме је петнаести по реду Луј претио сиротињи није тачно: једина „последица" уношења анатемисаног меса у организам био је — пун стомак.

Али, предрасуде су још биле јаке. У Паризу је чак основан и специјалан Комитет који је 1836. одбио да препоручи легализацију продаје коњског меса. Нешто касније овај исти Комитет морао је да констатује више него очигледну чињеницу — да сиротиња навелико једе коњско месо, а да јој због тога ама баш ништа не фали... Коначно, 1865. године, на препоруку уваженог Комитета, продаја коњског меса легализована је у читавој земљи.

Угледни француски зоолог Исидор Сент Илер није доживео легализацију, умро је 1861. године, али је она у великој мери била и његова заслуга. Илер је одржао велик број предавања у којима се позивао на широко распрострањене обичаје у другим деловима света, праксу старих Германа, одличан укус и хранљивост коњског меса. У име свих убеђења, познати зоолог је у друштву и уз помоћ десеторице пријатеља и истомишљеника, једном приликом чак појео и коња старог 23 године. Ве чера је била одлична, месо укусно, изјавили су касније сложно.

КУВАНО С КУПУСОМ — ОДЛИЧНО!

Илерова уверења делио је и Емил Делакроа (1821-91), главни ветеринар француске армије и директор Ветеринарске школе. Делакроа се, додуше, није почастио коњем на умору, али је зато 1865. године основао „Комитет за коњско месо" који је, делећи месо бесплатно сиромашним париским породицама, много допринео популаризацији хране забрањене вековима. Утицај религиозних предрасуда умањила је и вест која је тих дана пропутовала француском престоницом: неколико католичких свештеника с времена на време са задовољством једе коњско месо!

Године 1865. у „Гранд" хотелу у Паризу одржан је „Банкет једења коњског меса". Сто тридесет и пет званица оценило је потом необични мени: коњска супа — одлична, кувано коњско месо с купусом — одлично, друга јела — добра!

Суседи с оне стране Ламанша нису хтели да заостају за Французима: године 1868. под истим именом и у подједнако "шик" хотелу и у Лондону је одржан банкет једења коњског меса — додуше, увезеног из Француске и припремљеног вештим рукама извежбаних (опет) француских кувара... Енглези су основали сопствено Друштво за пропагирање коњског меса.

Покрет се проширио и на друге европске земље, између осталих и на Белгију, Холандију, Швајцарску, Немачку. Али, употреба коњског меса дуго се ограничавала на градове и сиротињу.

ЗА АНЕМИЧНЕ И ГОСПОЂЕ

Што је коњско месо почело чешће да доспева и на трпезе виших француских слојева, заслужила је озбиљна несташица хране за време опсаде Париза 1870-1871, у доба француско-пруског рата. Одједном су га јели сви и то навелико, с тим што су они богатији себи могли да приуште разне специјалитете.

Осим тога, потрошачи коњског меса све чешће су добијали и умирење са званичних страна. Крајем века медицинско-ветеринарским истраживањима доказано је да коњско месо садржи мање клица туберкулозе и трихинозе и да је, према томе, мање опасно од свињског и говеђег. Утврђено је и да је оно богато гвожђем и другим минералима што га је препоручивало код анемичних особа и реконвалесцената. Месо око кога су се тако дуго ломила копља у јавности сада се служило болесницима у париским болницама, а у фармацеутским лабораторијама су се од коњског хемоглобина правили лекови. У то доба фине градске даме ухватила је права помама да одлазе у кланице „на јутарњу чашу коњске крви". Ништа здравије, говориле су госпође... И одлично је за тен...

Само годину дана пошто је легализована продаја коњског меса, власти су морале да интервенишу. Трговци су, наиме, пречесто „грешком" муштеријама наплаћивали неко друго, а паковали јевтиније коњско месо. Решење: отворене су специјализоване продавнице. Нешто касније је ипак дозвољено да се и у овим радњама продају свињетина, телетина и јагњетина јер су светле боје ових врста меса, насупрот тамној коњској, искључивале могућност „забуне".

Године 1904. у Паризу ради равно 212 продавница коњског меса, а део XV ардондисмана центар је својеврсне индустрије: ту су пијаце, највећи сајам живих коња у Европи, две кланице, фабрика кобасица, складишта, одакле се коњско месо извози у читаву Француску.

Од 1901. до 1905. године потрошња се у Паризу готово удвостручила: порасла је са 7 на 12,5 милиона килограма. Један од разлога толике потрошње свакако је и чињеница да је коњско месо, услед тога што се на њега нису примењивале градске таксе, било јевтиније од осталих врста. Године 1907. у Паризу је одржана „Конференција о коњском месу" са циљем да се дозволи слободан увоз „ове главне хране радних људи".

КОКОШКЕ СУ ПОПУЛАРНИЈЕ

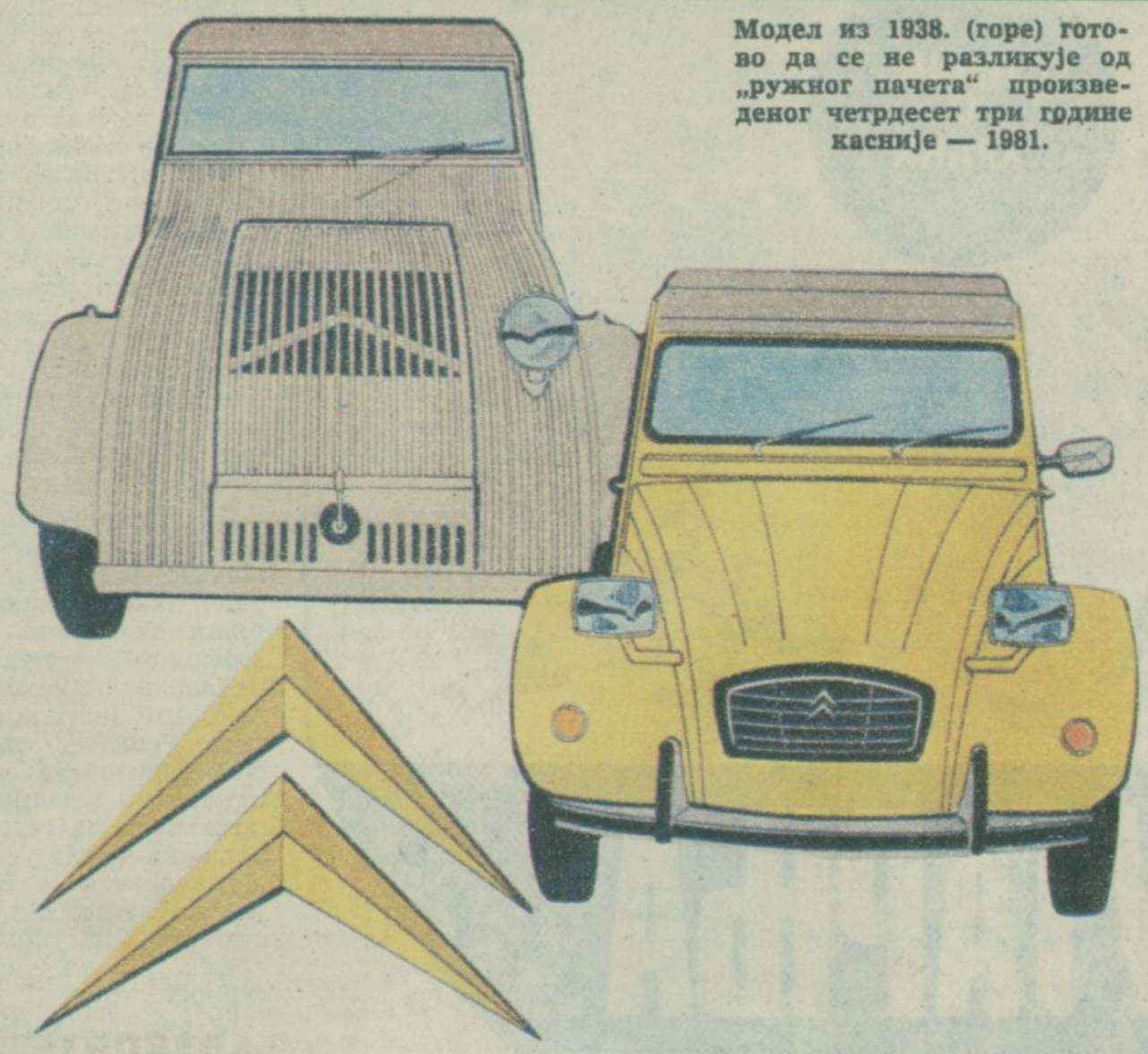
После II светског рата ситуација се мења. Све је мање домаћих коња, увоз све већи. Мада шездесетих година просечна потрошња по глави становника у Француској није велика, чињеница је да се коњским месом у то доба храни трећина становништва (у Паризу 3,5 а у Тулузу 6 килограма по глави становника). И поред тога што је потрошња последњих година услед најезде јевтинијег пилећег меса нешто опала, она се данас ипак стабилизовала.

Треба ипак рећи да је отпор једењу коњског меса — нешто због предрасуда, а нешто и због чињенице да је коњ племенита животиња, човеков пријатељ и љубимац — још врло јак у средњој Европи, на Балкану и у САД. У њиној земљи се коњско месо врло мало једе и то искључиво у већим градовима.

М. Ч.

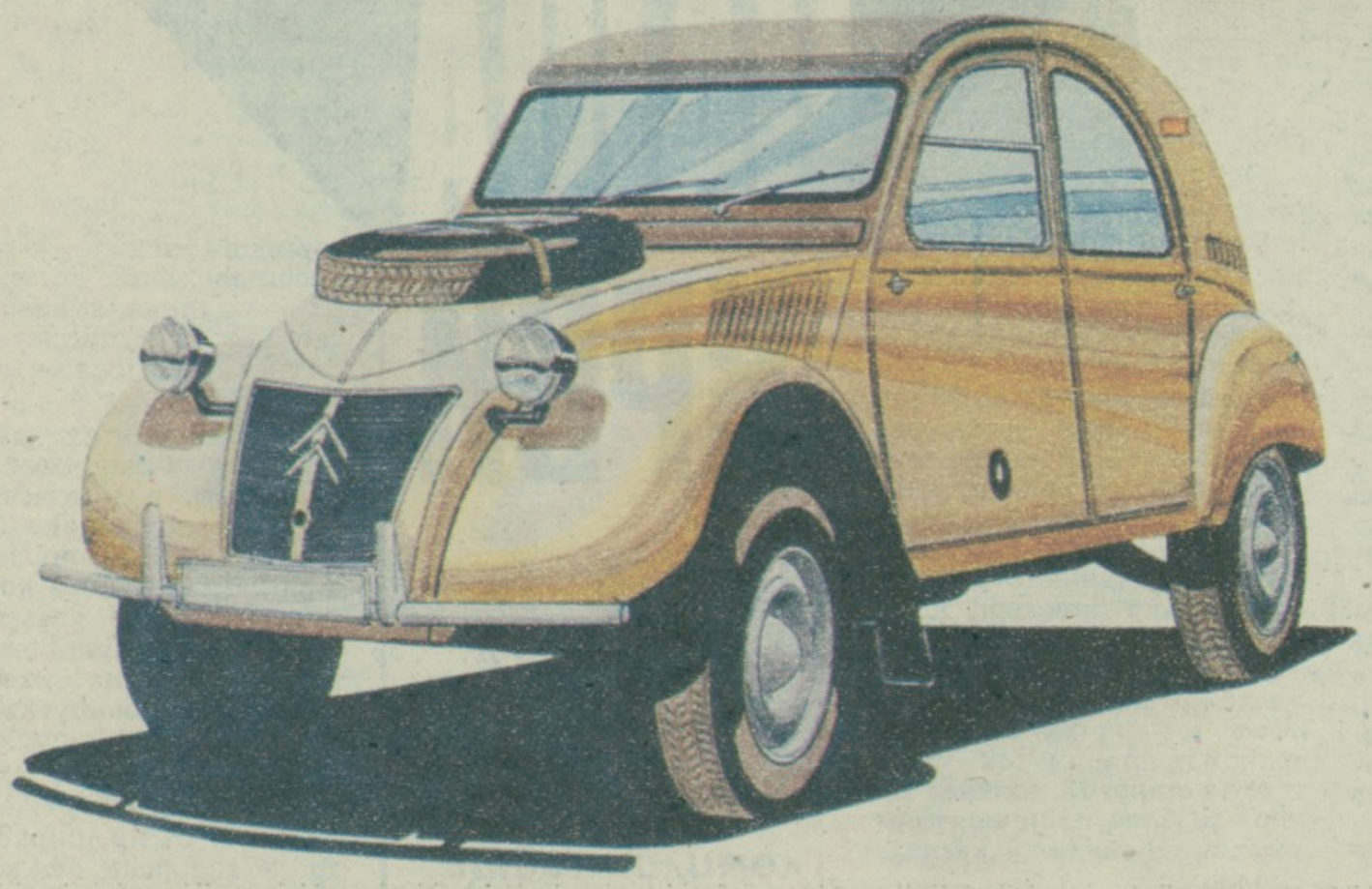
СПАЧЕК 2CV

НЕУНИШТИВ РУЖНО ПАЧЕ

Модел из 1938. (горе) готово да се не разликује од „ружног пачета“ произведеног четрдесет три године касније — 1981.

НА ПАРИСКОМ САЛОНУ АУТОМОБИЛА 1948. ЈЕДАН НОВИНАР УПИТАО ЈЕ КОНСТРУКТОРА: „ГДЕ ЈЕ КЉУЧ ЗА ОВУ КОНЗЕРВУ?“ ЧУВЕНА КОНЗЕРВА СЕ И ДАНАС, ГОТОВО НЕПРОМЕЊЕНА, КОТРЉА ДРУМОВИМА.

CITROEN 2 CV 4 x 4 SAHARA

За савлађивање тешких терена Ситроен је 1958. године почео са производњом ружног пачета са два мотора и погоном на сва четири точка. Поред серијског мотора спреда који је покретао предње точкове у пртљажнику је био уграђен још један мотор предвиђен за задње точкове. Цела каросерија била је подигнута а резервни точак се налазио монтиран на предњем покрову мотора. Израђивао се у мањим серијама, а највише су га користиле експедиције за вожњу по Сахари.

Мотор: два 2 CV мотора — ваздушно хлађење, запремина (скупна) 850 кубика, снага (скупна) 17,6 KW (24 KS), највећа брзина 100 km/h.

Познат у целом свету под разним именима — цитронета, улични клован, паметна жаба, ружно паче, спачек — Ситроенов 2 CV Deux chevaux (у преводу два коња) у својој 30-годишњој производњи није преживео ниједну већу „модну“ промену: данашња каросерија безмало је истоветна са првим серијским моделима из 1948!

До сада је произведено и продато више од три милиона овог аутомобила који је преживео све кризе, а због своје мале потрошње горива и данас је исто тако атрактиван као и пре тридесет година.

Сама историја 2 CV почиње још 1936. године. Главни циљ и задатак био је израдити за француско тржиште један мали аутомобил. Тадашњи генерални директор Ситроена Пјер Буланжје назвао је тај пројект „четири точка под кишобраном“. Тај нови аутомобил морао је да буде економичан, сигуран и робустан, да има места за четири особе и 50 kg пртљага и при брзини од 50 km/h да пружа максималан комфор. Буланжје је од конструктора захтевао да израде такве амортизере да се ниједно јаје у корпи не разбије при вожњи по џомбастом терену.

Три године касније, маја 1939, израђено је првих 250 прототипова. Било је планирано да се нови аутомобил представи јавности на Салону аутомобила у Паризу с јесени исте године. Међутим, други светски рат је отказао премијеру, а бомбе су уништиле све примерке. На срећу, пуком случајношћу један је остао готово неоштећен и данас се чува у фабричком музеју.

Каросерије првих модела биле су израђене из лаког ребрастог лима Duralinox, једне врсте алуминијума, а само су блатобрани били од челичног плеха. Већ тада је облик каросерије личио на данашњи модел.

Друге главне карактеристике биле су: кров од платна (шаторско платно) који се лако скидао, а протезао се од предњег ветробанског стакла све до задњих сигналних светала. Врата су се могла само изнутра отворити тј. при отварању са спољне стране морао се мало подићи покретни део прозора да би се преко тог отвора рука завукла и отворила врата. Имао је само један фар јер у Француској тада није постојао пропис за два фара. Брисач ветробранског стакла се ручно покретао, седишта су била једноставна, од платна.

Неко време се чак размишљало да цела каросерија буде од шаторског платна причвршћеног на алуминијске рамове.

Мотор је био водено хлађени боксер са запремином од 375 кубика и није имао електрични стартер, палио се „курблом“ на предњем делу возила. Конструктори су пошли од претпоставке да ће овај аутомобил возити и жене, а пошто је „курбла“ изгледала мало неспретно, за паљење мотора уградили су касније електрични стартер у све прототипе.

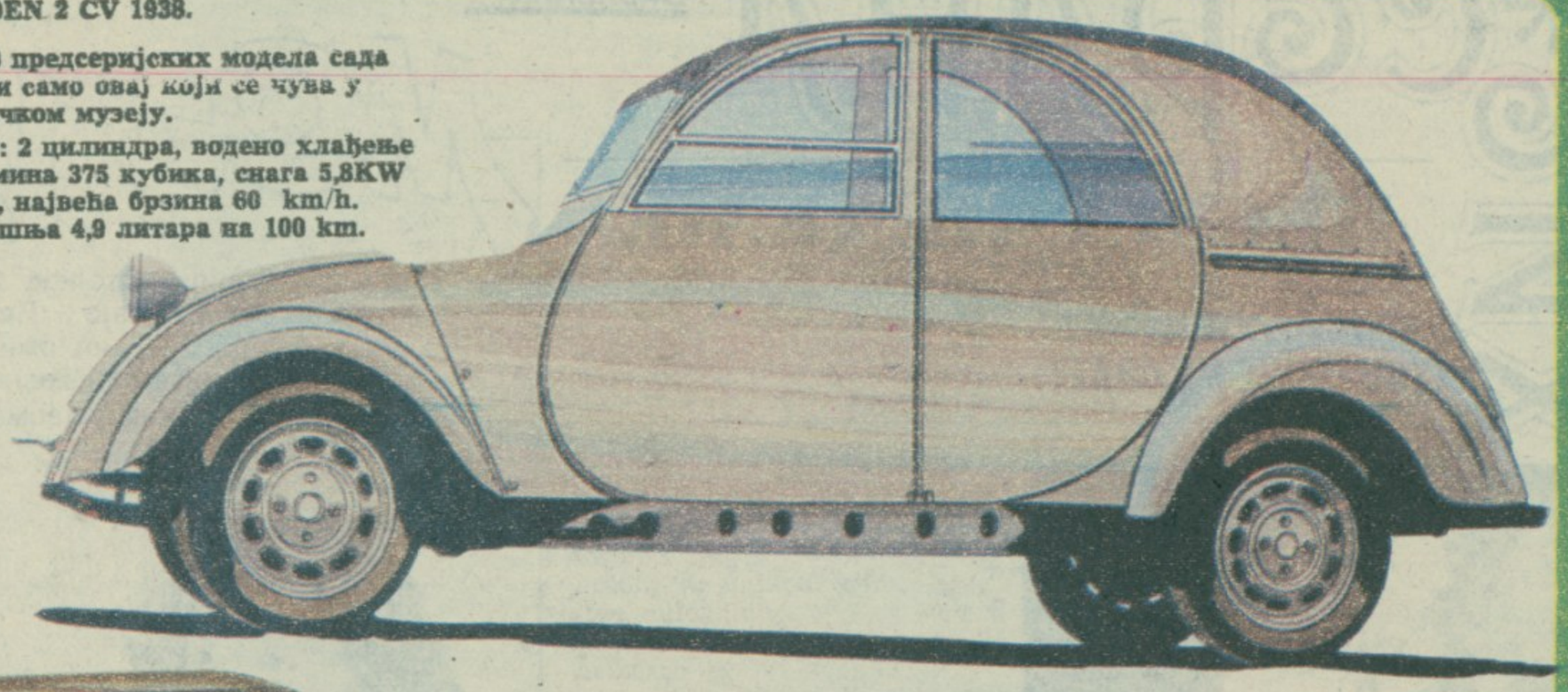
Током другог светског рата у тајности се радило на усавршавању спачека. Коначно, крајем 1948. године 2 CV је први пут јавно приказан на Салону аутомобила у Паризу. За разлику од првих предсеријских модела овај је имао нешто промењену каросерију, два фара, хидрауличне кочнице на сва четири точка, електрични

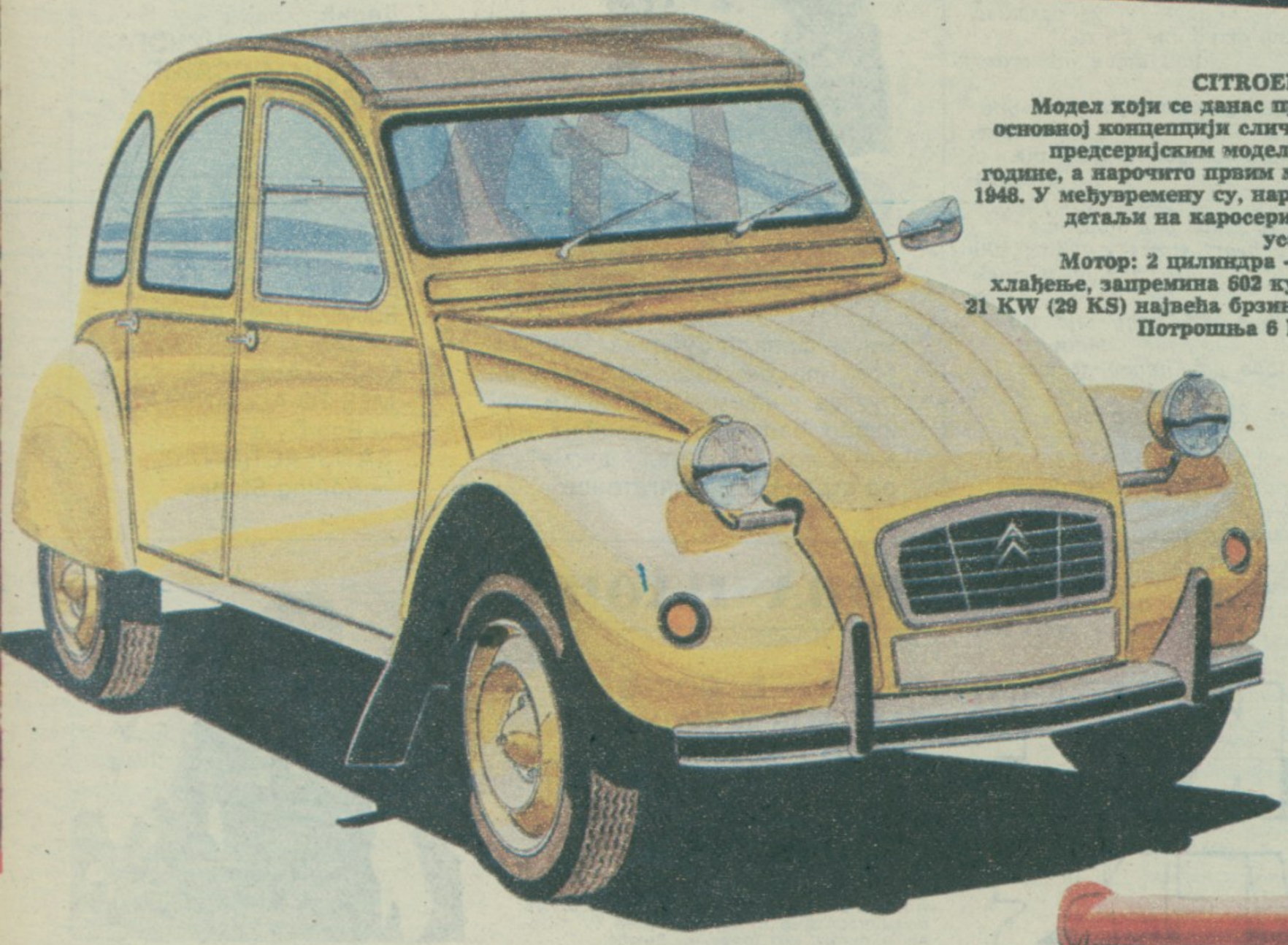
ТИВО

CITROEN 2 CV 1938.

Од 250 предсеријских модела сада постоји само овај који се чува у фабричком музеју.

Мотор: 2 цилиндра, водено хлађење запремина 375 кубика, снага 5,8KW (8 KS), највећа брзина 60 km/h. Потрошња 4,9 литара на 100 km.

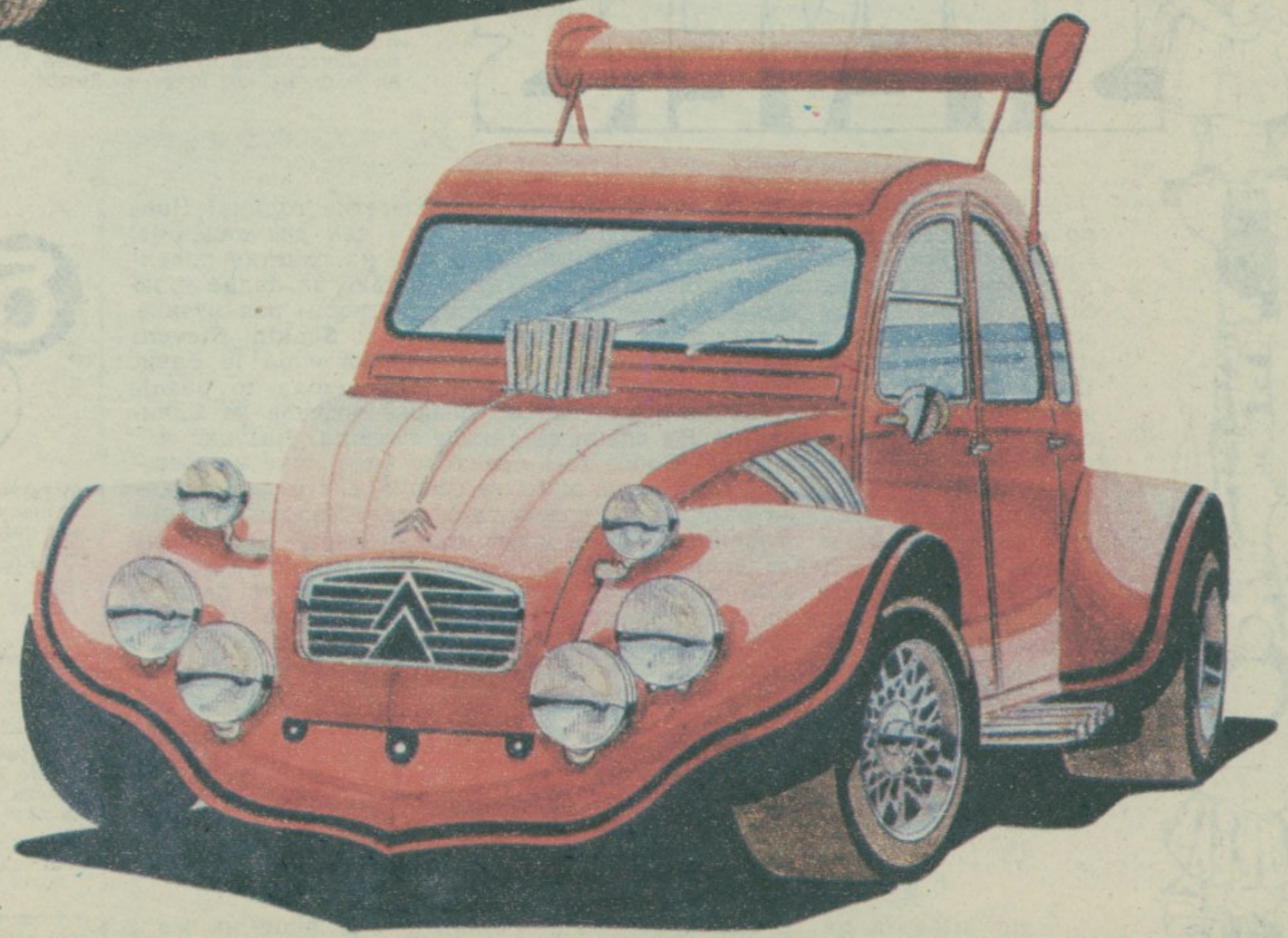

CITROEN 2 CV 1980.
Модел који се данас производи по основној концепцији сличан је првим предсеријским моделима из 1938. године, а нарочито првим моделима из 1948. У међувремену су, наравно, многи детаљи на каросерији и мотору усавршени.

Мотор: 2 цилиндра — ваздушно хлађење, запремина 602 кубика, снага 21 KW (29 KS) највећа брзина 110 km/h. Потрошња 6 l. на 100 km.

СПАЧЕК ФОТО-МОДЕЛ

Ово је један од многих примера како спачек још може да се преради. Тако је један професионални фотограф из СР Немачке на отпаду купио стари расходован спачек и у једној радионици га прерадио у пунокрван тркачки аутомобил. Но, то је био само на изглед, јер га је покретао обичан серијски мотор, широке тркаће гуме биле су само импровизовано причвршћене. Наиме, фотограф га је користио само као модел за фотографисање, а касније је израдио постере који су се продавали као алва.

брисач. Ипак, и поред ових промена у суштини је задржао карактеристике аутомобила великог комфора, мале цене и потрошњу.

Била је то права сензација 35. салона аутомобила. Присутни новинари постављали су многобројна питања а једно од њих је било: где је отварач за ову конзерву? Други су га упоређивали са кадом за купање из прошлог столећа. Било како било, Ситроенов спачек се производи и продаје не одступајући од основне концепције већ скоро 45 година!

Текст и цртеж:
Георг Гедл

*СТРАНА

Политикин Забавник

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

ЗАЛУЂУЈЕШ МЕ (YOU DRIVE ME CRAZY)

Музика и текст: Рон Харвуд (Ron Harwood)
Изводи: група SHAKIN' STEVENS

You know baby when you are
in my arms
I can feel your loving magic
charms
And when looking ih those
big blue eyes
I start a floating round
in paradise.
You drive me crazy,
you drive me crazy.

Heaven must have sent you
down
Down for you to give me
a thrill,
Ev'ry time you touch me
ev'ry time you hold me
My heart starts speeding like
a train on a track.

I love you baby and it's
plain to see
I love you honey, it was
ment to be
You drive me crazy,
you drive me crazy.

And when I'm looking in
those big blue eyes
I start floating round
in paradise
You drive me crazy,
you drive me crazy,
you drive me crazy.

МОЈ ИЗБОР

Зовем се Зорица Стојков и ученица сам из Црепаје. „Политикин забавник" је мој омиљени лист који читам редовно већ неколико година. Веома

ми се допада рубрика „Мој избор" па се, ето, јављам први пут са жељом да објавите мој избор плоча. Од домаћих највише волим „Бијело дугме", а од страних „Ролингстонсе".

ДОМАЋЕ

1. МОГЛА ЈЕ БИТИ ПРОСТА ПРИЧА — Бијело дугме
2. ДА ЛИ ЗНАШ ДА ТЕ ВОЛИМ — Дадо Топић
3. НЕ МОГУ ДА ТЕ ЗАБОРАВИМ — Мишо Ковач
4. ЗАГРЛИ МЕ — Арсен Дедић
5. НЕ МОГУ НИКОГА ВОЉЕТИ ПОСЛИЈЕ ТЕБЕ — Про арте

СТРАНЕ

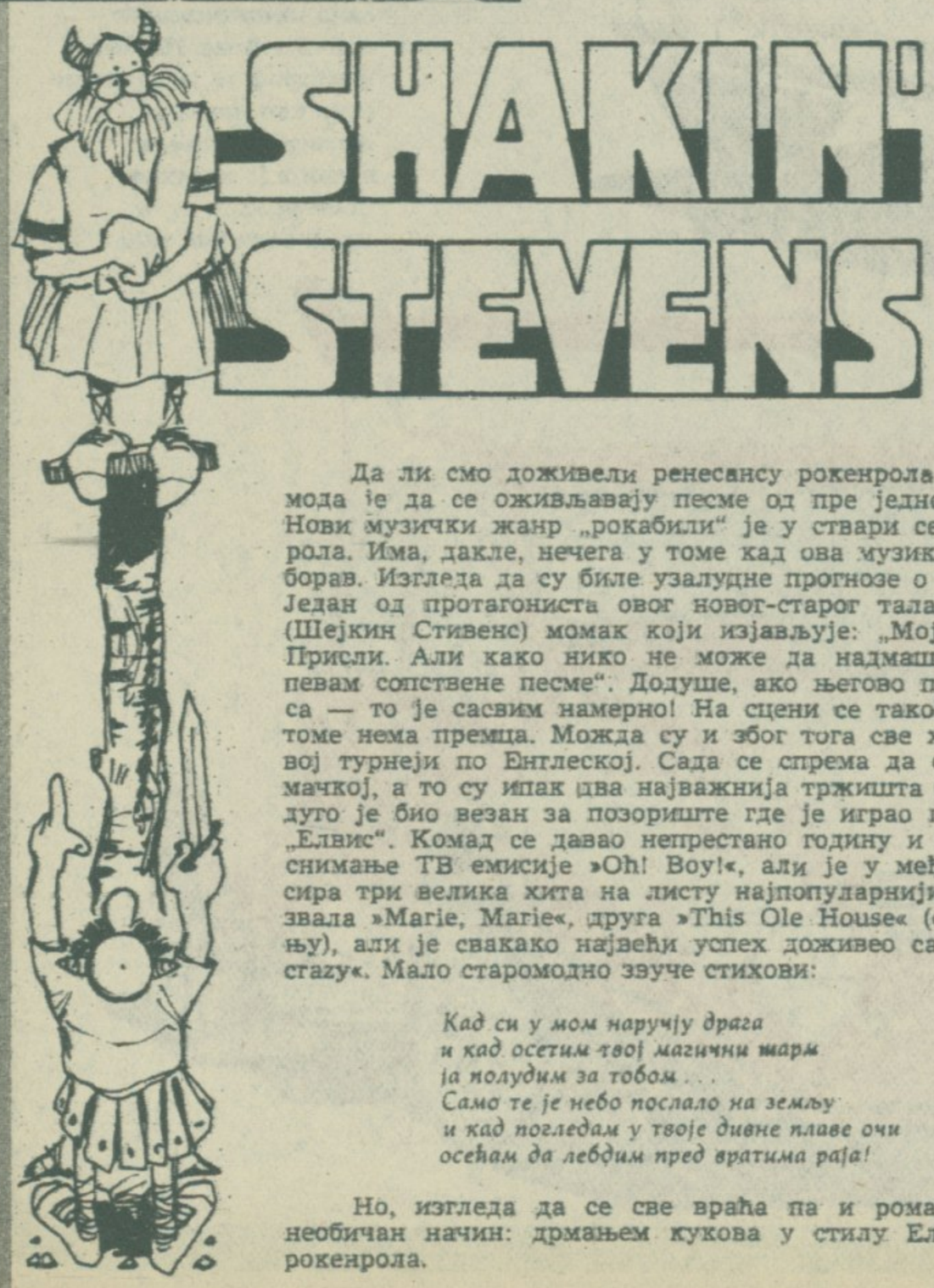
1. ANGIE — Rolling Stones
2. TWIST AND SHOUT — Beatles
3. ROADHOUSE BLUES — Doors
4. MAN GAVE THE NAMES TO ALL ANIMALS — Bob Dylan
5. SATISFACTION — Rolling Stones

НОВА ПЛОЧА

FISHER — Z: GOING DEAF FOR A LIVING (LIBERTY 30295)

Енглеска група Фишер Зед покушава да се пробије и на америчко тржиште. Рок помешан са регеом у коме соло-гитариста, текстописац и певач Џон Уотс подсећа не само на утицај са Јамајке већ и на утицаје Џона Ротена и „Секс пистолса". На овом другом албуму, осим насловне нумере, вредне су пажње и песме »So long« и „Лимбо".

Да ли смо доживели ренесансу рокенрола педесетих година? Нова мода је да се оживљавају песме од пре једне или чак две деценије! Нови музички жанр „рокабили" је у ствари сећање на почетке рокенрола. Има, дакле, нечега у томе кад ова музика никако да падне у заборав. Изгледа да су биле узалудне прогнозе о пролазности рок-музике. Један од протагониста овог новог-старог таласа је и **Shakin' Stevens** (Шејкин Стивенс) момак који изјављује: „Мој највећи идол је Елвис Присли. Али како нико не може да надмаши свог идола то радије певам сопствене песме". Додуше, ако његово певање подсећа на Елвиса — то је сасвим намерно! На сцени се такође понаша изазовно и у томе нема премца. Можда су и због тога све хале биле пуне на његовој турнеји по Енглеској. Сада се спрема да освоји и публику у Немачкој, а то су ипак два најважнија тржишта плоча у Европи. Сувише дуго је био везан за позориште где је играо главну улогу у мјузиклу „Елвис". Комад се давао непрестано годину и по дана. Сада је у току снимање ТВ емисије »Oh! Boy!«, али је у међувремену успео да пласира три велика хита на листу најпопуларнијих плоча. Прва плоча се звала »Marie, Marie«, друга »This Ole House« (стари хит у новом издању), али је свакако највећи успех доживео са синглом »You drive me crazy«. Мало старомодно звуче стихови:

Кад си у мом наручју драга
и кад осетим твој магични шарм
ја полудим за тобом . . .
Само те је небо послало на земљу
и кад погледам у твоје дивне плаве очи
осећам да лебдим пред вратима раја!

Но, изгледа да се све враћа па и романтика. Додуше на мало необичан начин: дрмањем кукова у стилу Елвиса и плесом у ритму рокенрола.

берза плоча

Купујем добро очуване плоче диско музике. Поред тога имам за размену или продају ЛП плоче група SPIRIT, BEE GEES, БИЈЕЛО ДУГМЕ и неколико плоча.

Дарко Бранковић
Ваљевски партизански одред 24
15220 Коцељева

Купујем све ЛП плоче групе KISS. Могућа је и замена и у том случају шаљем списак плоча.

Елвис Катић
Каштеланска цеста 212/а
58212 Каштел Суђурац

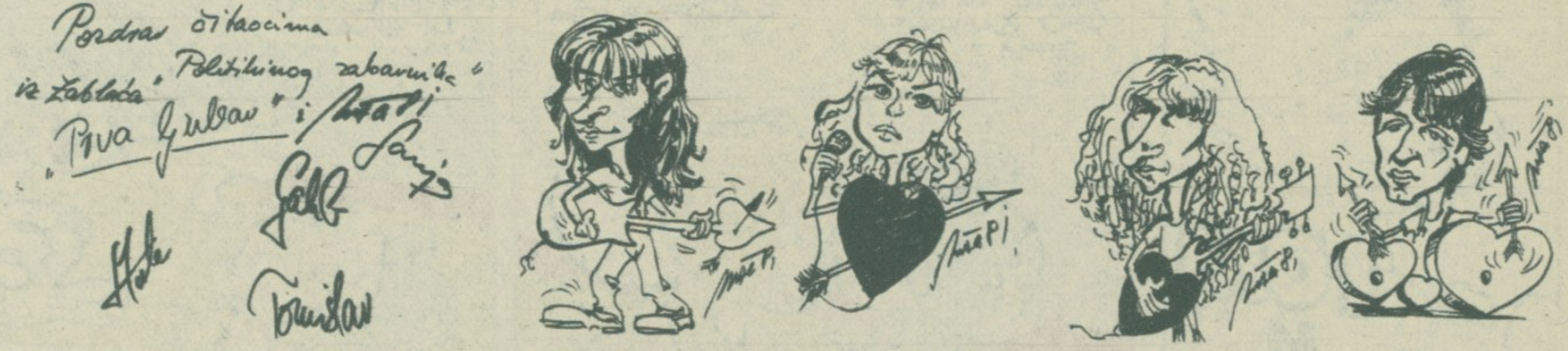
Купио бих плоче „Who do think we are?«, »Shades of . . .« (DEEP PURPLE) »Masters of . . .« (RITCHIE BLACKOMORE'S RAINBOW). У обзир долазе само добро очуване плоче.

Един Смајић
Б. Шурбата 26
71000 Сарајево

Продајем ЛП »Jesus Crist Superstar« (рок опера IAN GILLAN вокал) и пет ЛП са фестивала у Вудстоку.

Мирослав Михаиловић,
Л. Марића 40
15358 Бадовинци

Желео бих да продам добро очуване плоче »Dynasty« (KISS), »Cruisin« (VILAGE PEOPLE), »Blondes have more fun (ROD STEWART), »Grease« (John Tra-

ЧИТАОЦИ САРАДНИЦИ

Синиша Прванов, Граничарска 12, Панчево, веома воли групе ФИЛМ и КЛЕШ (Clash) па нам је зато послао своје цртеже групе КЛЕШ нао и Јуре Стублина (ФИЛМ).

(хонорар 300 динара)

СА СВИХ СТРАНА

Мика Џегера сада све чешће виђају на концертима у публици него на сцени . . . Прва Брајова награда за слепе музичаре припала је кантри-певачу Рониј Милсапу за композицију „Било је као песма" . . . Позната телевизијска емисија „Top of the pops" прославила је недавно врло леп јубилеј — 900. извођење . . . Прва емисија из ове дуге серије емитована је 1963. године и тада су наступали Дејв Кларк Фајв, Ролингстонси, Холиси, Дасти Спрингфилд и Свингинг Блу Џинс . . . Џеферсон Старшип поново на сцени — виђени су у старом Валдорфу у Сан Франциску, а певачи су били Мики Томас и Грејс Слик . . . Бил Вајман је тужио редакцију „Дејли стара" што су донели вест да он напушта Ролингстонсе. Од ове дезинформације је имао велике штете, па сад жели да је надокнади судским путем . . . У поводу венчања принца Чарлса и леди Дајане изашло је готово тридесет плоча с пригодном садржином, али ниједна није успела да се „угура" на топ-листу. Да ли је то слаба музика или неинтересовање за „тему"? . . . Група „Дезерт рет" (Пустињски пацов) требало је да гостује у Сауди Арабији, концертна сала од 1.500 места била је распродата, али је пред сам почетак концерта полиција забранила свирање под изговором да је рокенрол опасан за ислам. Разочарани музичари су изјавили: „Ако се ислам боји рокенрола, рок-музика се не боји ислама, тражићемо одштету" . . . Још горе је прошла група „Дексиз Миднајт Ранерс" која је отишла да свира на једном фестивалу у Хамару у Норвешкој. Када су допутовали у околину овог малог места које се налази 70 km далеко од Осла, наишли су на масу од 5.000 младих али и на организаторе који су се прогласили банкротима па не само да нису у стању да исплате хонорар већ ни путне трошкове . . . Непријатност је имао и Јан Гилан када га је усред турнеје по СР Немачкој напустио гитариста Берни Торме изјавивши да је дубоко разочаран у своју музичку перспективу . . . Линдси де Пол се тренутно одмара.

volta), „Не цвикај генерацијо" (АТОМСКО СКЛОНИШТЕ), „Ако приђеш ближе" (ЗДРАВКО ЧОЛИЋ), РОКЕРИ С МОРАВУ итд. Имам и много синглова, а заинтересовани нека се јаве.

Драган Трифуновић
Јеретова 38
52000 Пула

Продајем веома редак сингл »They are coming to take me away ha ha« (НАПОЛЕОН XIV) Цена 250 динара.

Срђан Тасић
Ивана Милутиновића 84
11000 Београд

Продајем ЛП плоче: Дона Самер, Џон Траволта, Џое Ели, Дадо Топић, Парни ваљак, Рибља чорба, Бијело дугме, Ватрени пољубац, Кејт Буш итд.

Јадранка Тинтор
Маршала Тита 50
74240 Градачац

Желео бих да купим добро очуване плоче ЕЛВИСА ПРИСЛИЈА »The Sun Collection«, »Rock' n, roll«, »50 Gold Awarded Hits«, »Golden Record«, »A Date with Elvis«.

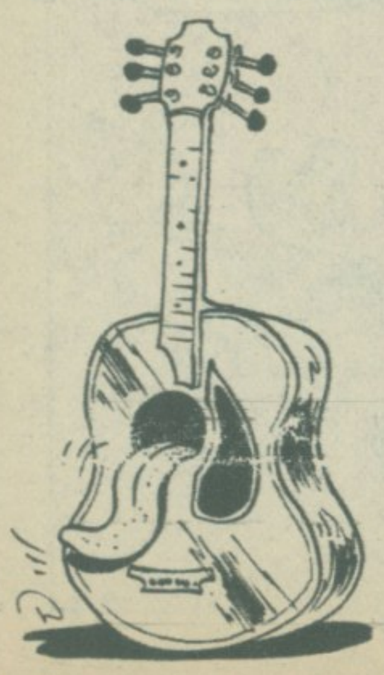
Борис Бањанин
Радићева 34 а
56236 Илок

Купујем ЛП плоче Битлса и Џона Ленона. Понуде са ценом на адресу:

Раде Кнежевић
Тршова 38
84210 Пљевља

Купујем добро очуване плоче: Led Zeppelin, I, II i IV, DEEP PURPLE (све осим" D. P. in rock« i [illegible] AC/DC (осим »Hi[illegible]way to hell« и »If you want blood«) URIAH HEEP i DOORS (осим »Doors 13«).

Бобан Бранковић
Фочанска 81
11300 Смедерево

ЧИТАОЦИ ЈАВЉАЈУ...

ВЕСТИ ИЗ КНЕЖИЦЕ

Већ дуже време у Кнежици постоји рок група ЉУБИЧАСТИ ПОНИ. Они [illegible] а плаћирали су и један концерт на отвореном простору одакле би сав приход ишао у добротворне сврхе. Чланови ЉУБИЧАСТОГ ПОНИЈА су: Вукадин Миљковић, шеф групе и соло гитара, Небојша Станојевић, ритам гитара, Горан Виличковић, бубњеви, Драган Митић, бас и Славољуб Станојевић, вокал.

Углавном свирају рокенрол и панк музику, узори су им „Бијело дугме" и „Атомско склониште".

Братислава Марковић
18411 село Кнежица
З. П. Белотинац
(хонорар 150 динара)

ТОМ И ЏЕРИ

ЗАР НИЈЕ ОВДЕ ОПАСНО ЗА НАС ЏЕРИ?

У ОВО ДОБА ДАНА НЕМА САОБРАЋАЈА!

МЕНЕ НЕ БРИНЕ САОБРАЋАЈ!

АХА, НАШ'О САМ ВАС НА ВЕТРОМЕТИНИ!

ОВДЕ НЕ МОЖЕТЕ ПРОНАЋИ МИШЈУ-РУПУ...

ДОШАО ВАМ ЈЕ ЦРНИ ПЕТАК! ХИ-ХИ-ХИ!

ПОСТАЈЕ ГУСТО...

КЛАНГ

ПОГЛЕ, ЏЕРИ, ШАХТ ЈЕ ОТВОРЕН!

ТРЧИ ОКО ЊЕГА!

МИЈАУ!

ПА-ПА, ТОМЕ!

ТРАС

ГРБ...

ГРРР!

DIST. EDITORS PRESS SERVICE, INC.

© METRO-GOLDWYN-MAYER INC

фигуру ЗЕКЕ

PEZ

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Добили су чланови ПЕЗ клуба, чије чланске карте носе следеће бројеве:

346 473 1087 1121 1624 1682 1955 1999 3115
3331 3627 4135 4324 4646 4852 5260 5296 5409
6351 7209 7599 8145 8448 8620 8889 8901 8967
9103 9511 9552 9637 9897

10045 10175 10239 10741 10788 10808 10877
11028 11028 11414 11505 11844 11923 12127
12351 12637 12649 12801 12988 64049 64054

64058 64060 64061 64065 64071 64105 64121
64128 64129 64132 64179 64183 64184 64185
64188 64210 64223 64226 64234 64151 64265
64273 64290 64292 64298 64307 64213 64316
64330 64353 64368 64371 64379 64391 64396
64402 64408 64435 64444 64518 64525 64557
64560 64561 64570 64572 64599 64600 64626
64632 64655 64658 64662 64672 64680 64696
64697 64745 64754 64763 64774 64777 64795
64801 64825 64826 64832 64841 64842 64869
64870 64868 64933 64951 64965 64982 65014
65017 65023 65025 65027 65066 65122 65132
65138 65151 65166 65170 65217 65242 65250
65283 65308 65309 65329 65336 65363 65374
65375 65390 65419 65435 65437 65440 65453
65455 65459 65462 65479 65494 65534 65538
65562 65575 65581 65588 65610 65647 65649
65669 65685 65691 65705 65722 65727 65732

65736 65748 65750 65773 65822 65826 65844
65850 65853 65854 65864 65951 65961 65965
65978 65980 65986 65996 66000 66003 66032
66044 66051 66102 66103 66118 66133 66143
66152 66164 66185 66197 66201 66203 66224
66227 66268 66293 66342 66344 66377 66407
66420 66432 66452 66455 66485 66488 66496
66500 66512 66528 66537 66560 66561 66622
66647 66654 66663 66680 66706 66732 66751
66752 66750 66762 66798 66806 66835 66878
66887 66905 66977 67020 67032 67036 67038
67045 67064 67079 67092 67115 67134 67146
67159 67160 67162 67166 67167 67173 67175
67182 67195 67190 67201 67202 67203 67303
67316 67319 67344 67376 67382 67387 67388
67397 67419 67467 67476 67479 67482 67506
67511 67559 67597 67631 67637 67646 67657
67658 67672 67675 67682 67699 67727 67737
67763 67800 67805 67830 67840 67862 67875
67889 67891 67908 67931 67934 67943 67951
67957 67964 67969 67992 68003 68014 68025
68038 68040 68042 68043 68065 68079 68087
68092 68132 68139 68154 68161 68164 68180
68187 68254 68255 68262 68270 68322 68335
68336 68354 68362 68369 68386 68397 68403
68424 68448 68464 68487 68512 68548 68587
68607 68613 68648 68677 68891 68708 68715
68756 68787 68811 68815 68819 68828 68833
68836 68848 68856 68872 68877 68883 68897
68926 68953 68955 68964 68978 68992 68998
69003 69004 69006 69054 69069 69081 69084
69100 69101 69106 69140 69145 69157 69175
69195 69198 69218 69236 69246 69263 69298
69299 69305 69309 69310 69323 69335 69341
69354 69373 69493 69409 69446 69454 69460
69466 69472 69482 69503 69535 69536 69565
69585 69622 69638 69641 69657 69664 69687
69688 69758 69763 69786 69816 69817 69832
69843 69857 69875 69889 69891 69908 69928
69937 69963 69973

70002 70037 70047 70058 70065 70073 70079
70086 70087 70121 70127 70128 70133 70140
70153 70171 70180 70183 70184 70214 70215
70281 70295 70297 70340 70349 70362 70380
70383 70390 70392 70395 70396 70402 70410
70412 70424 70466 70475 70485 70508 70514
70515 70533 70537 70540 70579 70590 70644
70654 70691 70693 70696 70704 70712 70728
70746 70751 70757 70767 70790 70799 70810
70811 70816 70818 70840 70853 70879 70887
70899 70900 70915 70927 70928 70945 70955
70972 71018 71032 71065 71066 71071 71086
71092 71096 71130 71137 71150 71159 71160
71176 71182 71188 71254 71256 71259 71292
71326 71351 71361 71366 71380 71419 71438
71451 71462 71469 71482 71486 71496 71505
71509 71515 71523 71536 71551 71588 71602
71638 71644 71646 71653 71654 71660 71664
71669 71679 71688 71705 71706 71708 71711
71732 71733 71756 71757 71765 71785 71786
71804 71856 71860 71913 71953 71967 71992

72004 72016 72047 72054 72066 72078 72086
72091 72094 72109 72132 72144 72149 72155
72178 72189 72190 72197 72217 72227 72234
72244 72256 72262 72263 72268 72271 72274
72285 72298 72311 72316 72327 72336 72338
72361 72375 72398 72404 72415 72426 72427
72437 72491 72493 72497 72498 72533 72535
72539 72568 72569 72596 72621 72662 72625
72633 72656 72660 72661 72665 72668 72671
72680 72701 72753 72764 72767 72768 72769
72778 72794 72817 72843 72883 72908 72914
72922 72934 72941 72946 72951 72958 72964
72927 72978 72986 73004 73012 73057 73088
73090 73093 73098 73099 73105 73130 73148
73163 73183 73205 73228 73238 73257 73288
73304 73306 73312 73314 73328 73336 73342
73351 73367 73386 73388 73405 73410 73416
73419 73460 73480 73482 73532 73535 73540
73536 73597 73598 73606 73627 73636 73664
73667 73682 73695 73702 73709 73710 73733
73741 73774 73801 73805 73832 73833 73887
73899 73913 73924 73941 73942 73944 73954
73957 73975 73979 73998 74017 74023 74042
74088 74073 74090 74094 74103 74114 74126
74136 74159 74188 74199 74205 74220 74221
74234 74239 74243 74264 74272 74284 74293
74367 74373 74380 74392 74417 74422 74423
74426 74428 74429 74438 74451 74459 74475
74480 74482 74488 74502 74517 74528 74537
74540 74582 74570 74591 74583 74592 74619
74657 74683 74688 74691 74693 74731 74738
74742 74749 74754 74784 74786 74795 74801
74817 74819 74833 74839 74846 74853 74888
74889 74922 74939 74951 74953 74985 75008
75015 75032 75049 75053 75068 75073 75082
75092 75094 75107 75134 75142 75148 75154
75166 75176 75190 75217 75238 75240 75243
75251 75252 75271 72276 75286 75301 75319
75328 75353 75361 75381 75395 75398 75405
75407 75421 75426 75431 75452 75459 75460
75482 75508 75550 75551 75554 75581 75602
75609 75621 75639 75643 75656 75665 75674
75680 75693 75698 75713 75731 75734 75753
75770 75782 75800 75803 75820 75834 75839
75841 75844 75867 75872 75887 75889 75921
75947 75959 75962 75968 75999 756004 76020
76027 76053 76057 76068 76073 76074 76084
76085 76109 76112 76115 76122 76131 76143
76154 76172 76175 76179 76205 76228 76268
76322 76327 76361 76369 76370 76371 76381
76387 76392 76393 76395 76396 76397 76410
76456 76458 76460 76495 76500 76501 76506
76549 76563 76578 76600 76652 76656 76682
76686 76694 76720 76750 76751 76762 76773
76781 76787 76819 76828 76839 76846 76881
76883 76897 76903 76926 76937 76943 76967
76974 77022 77025 77027 77033 77039

Фигуру ЗЕКЕ ћемо испоручити поштом у тону октобра.

САМО ЗА ЧЛАНОВЕ PEZ КЛУБА

Сваког месеца награђујемо 1.000 чланова ексклузивним наградама — PEZ ФИГУРИЦАМА, које се продају широм света.
Овог пута још једна награда у септембру:
PEZ ПАЧЕ
Награђене бројеве PEZ чланских карата објавићемо 2. октобра у Забавнику.
Постани и ти члан!
Пошаљи 5 омота бонбона PEZ и попуњен купон на адресу:
PEZ КЛУБ, 61111 Љубљана, п. п. 8

Купон испуни (штампаним словима) исеци и налепи на дописницу

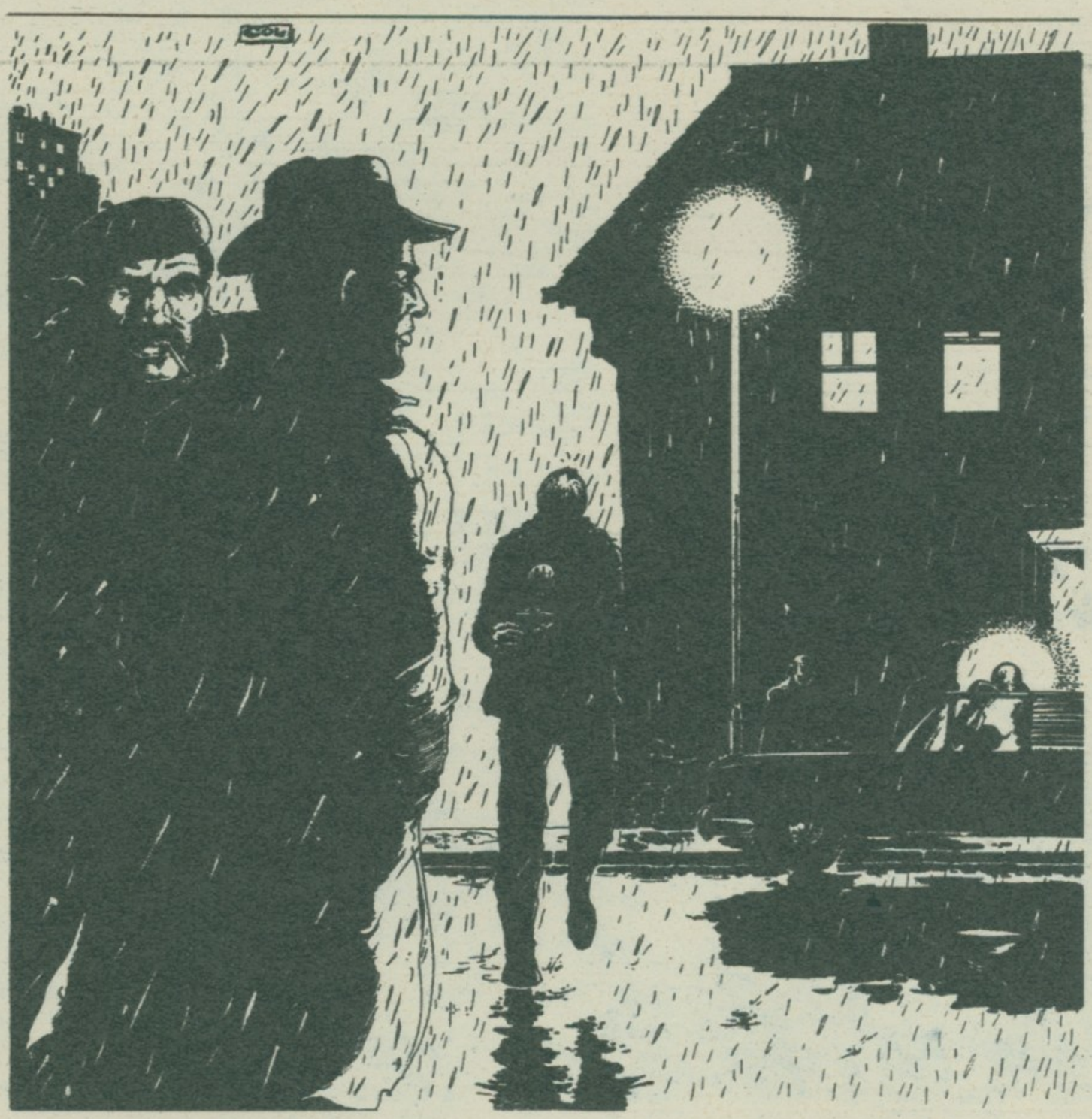
Презиме и име

Улица и кућни број

Место становања

поштански број | ком. | Датум рођења

ИСТИНИТА ДЕТЕКТИВСКА ПРИЧА

ЈЕДИНИ НАСЛЕДНИК

Тек што су се вратили из патроле, Мирослав Симић и Тихомир Пауновић морали су поново да изиђу на хладну јесењу кишу. У Кајмакчаланској улици пронађена је мртва старица.

Врата су се с треском отворила и Мирослав Симић и Тихомир Пауновић су просто улетели у полумрачни хол IX станице милиције.

— Ова баш не мисли да стане! — гунђао је Мирослав стресајући мокру кабаницу.

— Изгледа — сложио се Тихомир и погледао на сат. Пола десет. Још само тридесетак минута, па ће им истећи дежурство. Једва је чекао да се врати кући и завуче у кревет: имао је утисак да му ни два јоргана неће помоћи да се загреје.

— Јесте ли се смрзли? — упитао је дежурни, Јован Аћимовић.

— Потпуно — одговорио је Мирослав улазећи у њетову собу.

— Хоћете ли чаја? — понудио им је Јован.

— Само без рума, на дужности сам — нашалио се Тихомир.

Тек што су сели зазвонио је телефон.

— Ја ћу — рекао је Мирослав и подигао слушалицу.

— Хало, је ли то милиција? — зачуо се узбуђен мушки глас.

— Да — одговорио је Мирослав.

— Друже, моја тетка је мртва, молим вас да неко одмах дође.

— У реду — рекао је Мирослав — дајте ми адресу!

— Кајмакчаланска 3! — изговорио је човек као из топа, а онда сетивши се да је заборавио да се представи, додао — зовем се Бранко Милошевић.

— Друже Милошевићу, оставите све како сте затекли, стижемо за десетак минута!

— Е, па, наздравље — уздахнуо је Мирослав пошто је спустио слушалицу — уместо кући, мораћемо на увиђај: у Кајмакчаланској нека жена нађена је мртва.

КАО ДА СПАВА

— Вас двојица пођите на обезбеђење, а ја ћу позвати истражног судију и јавног тужиоца — рекао је Јован и одмах почео да окреће телефон.

— Ништа од спавања — изговорио је разочарано Тихомир и кренуо за Мирославом који се већ обукао и изишао по кола.

Кућа у Кајмакчаланској 3 била је, колико је то у мрклом мраку могло да се види, прилично велика једноспратница. Светлост је горела само иза једног прозора. Тихомир се први попео уза степенице и притиснуо звонце: врата су се одмах отворила и у њима се указао мршав човек средњих година.

— Уђите! — позвао је готово нечујно. Изгледао је као да ће се сваког тренутка онесвестити.

— Седите, што стојите — рекао му је Тихомир и осврнуо се по соби. Била је велика, луксузно намештена. По зидовима слике. Тихомир се није баш много разумевао у сликарство али му је било потпуно јасно да ово нису репродукције.

— Где је ваша рођака? — упитао је Мирослав.

— Тетка је у спаваћој соби — рекао је Бранко Милошевић. — Изгледа, јадница, [illegible] да је заспала...

Пре него што је успео да заврши реченицу, поново се зачуло звонце. Стигли су истражни судија и лекар. Прегледавши мртву старицу, лекар је констатовао насилну смрт.

— Убијена? — зачудио се њен рођак. — Али како? Зашто?

— То ћемо, не сумњам, брзо утврдити — рекао је суво истражни судија Душан Јојић и упитао лекара да ли може да утврди кад је смрт наступила.

— Пре три часа — одговорио је овај.

— Па то значи да су је убили одмах после разговора са мном! — узвикнуо је Бранко Милошевић.

— А када је то било? — упитао је судија.

— Па тако, око шест, пола седам, не бих баш могао тачно да кажем.

— Јесте ли ви звали њу или она вас? — питао је даље Јојић.

— Она мене. Рекла је да се осећа врло лоше и да што пре дођем. Да сам је послушао, сада не би била мртва!

— Кажете да нисте одмах дошли: зашто?

— Имао сам госте. Чим су они отишли, пожурио сам овамо. Тетка је живела сама и сигурно ме не би звала да није било нешто озбиљно.

НЕЗАХВАЛНИ РОЂАК

— Знате ли колико је било сати кад сте стигли овде? — наставио је са питањем судија.

— Око 21 и 30.

— Да ли далеко станујете? — умешао се сада у разговор и јавни тужилац који је стигао у међувремену.

— Да, на сасвим другом делу града. Говорио сам тетки да се пресели код мене, али она никако није хтела. Знате, није се баш најбоље слагала са мојом супругом.

— Зар није могла да позове неког другог? — поново је питао Јојић.

— Могла је, али ја сам јој најближи рођак. Други је нису често обилазили: била је прграва и волела да се меша у туђе ствари. То људи, поготово млади, не воле баш много.

— А ви?

— Ни ја! Али, навикао сам на њу одмалена: живели смо у истој кући све док се нисам оженио. Уосталом, дугујем јој захвалност. Она ме је школовала јер су ми родитељи рано умрли.

— Ваша тетка очигледно није оскудевала у новцу?

— Не, никада!

— Претпостављам да сте ви њен наследник? — желео је да сазна судија.

— Да, једини — потврдио је Бранко Милошевић. А онда, као да се уплашио сопствених речи, запитао. — Па ваљда не сумњате у мене? Како бих ја то могао кад сам стигао у пола десет? Она је тада, то и лекар каже, већ била мртва.

— Реците ми још само нешто — затражио је Јојић — колико вам је времена требало да стигнете од куће довде.

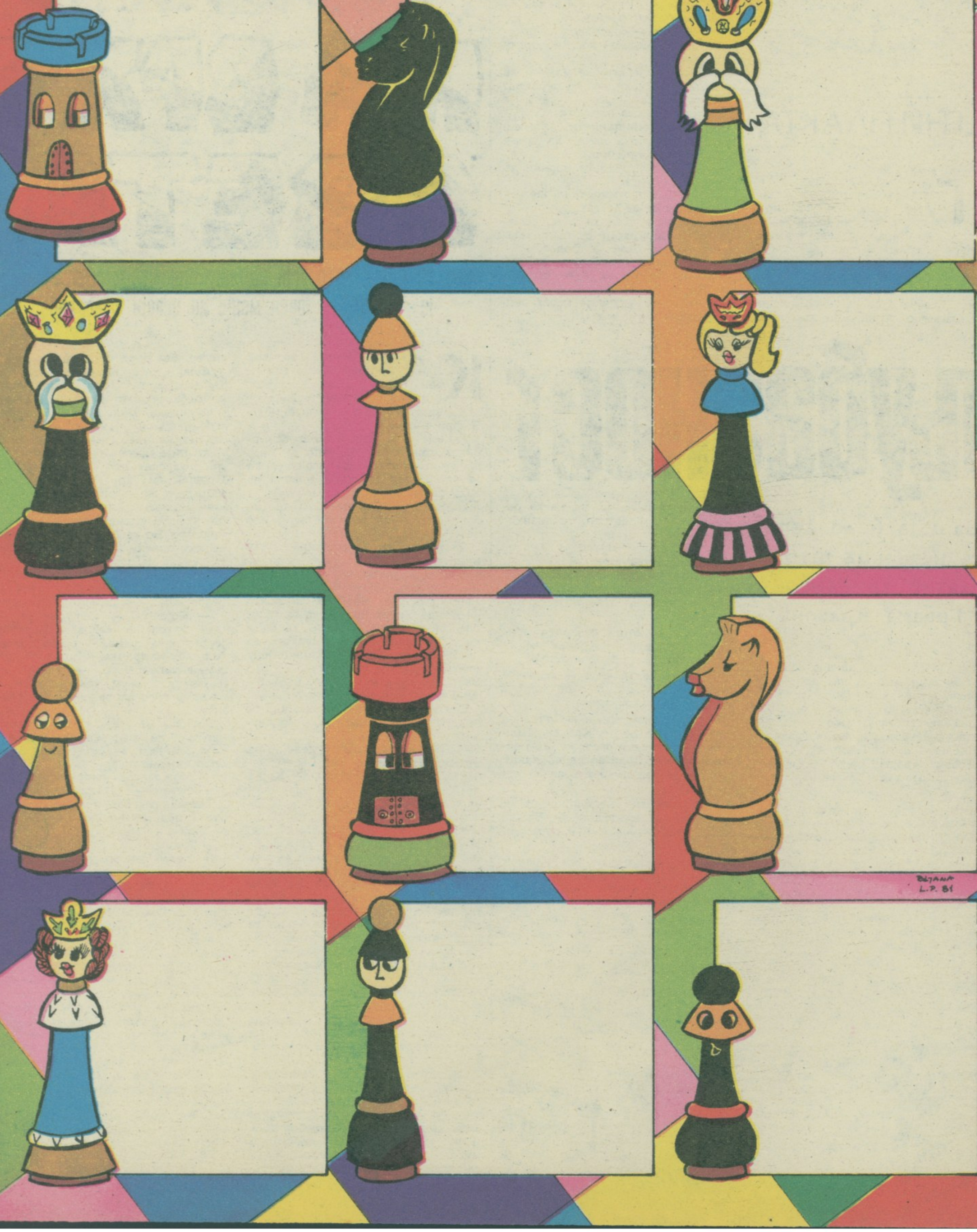
— Не више од двадесет минута јер сам дошао колима. Ено их у дворишту.

— Хвала — рекао је судија и позвао јавног тужиоца и милиционера да заједно погледају мало око куће. Кад су се вратили, саопштио је старичином рођаку да је ухапшен.

Да ли знате на основу чега је истражни судија посумњао да је Бранко Милошевић убица? Ако не можете да одгонетнете, потражите решење на страницама „Мале поште".

ЦИЦИН КУТАК

ШАХОВСКЕ НАЛЕПНИЦЕ

ДВЕ ФАНТАСТИЧНЕ ПРИЧЕ

ДЕНИ ПЛАКТА

ЉУБАЗНОСТ

Баш је било лепо од незнанца што је платио да одмрзну Греама Кракена

Греам Кракен лежао је на одру. Очију упртих у далеку и нејасну таваницу упијао је речи охрабрења.

— Сви су изгледи у вашу корист — рекао је лекар.

Кревет под Кракеном као да се укрутио.

— Једнога дана — наставио је лекар гласом који је до Кракена допирао као танак метални звук звона — медицина ће постићи довољан напредак да вас оживи. У међувремену, ваше смрзнуто тело остаће потпуно очувано. — Звоњава је постала пригушена. — Једнога дана наука ће оспособити ваше тело за нови живот.

Греам Кракен умро је лаком смрћу. Потом су га замрзнули.

* * *

Пре него што је отворио очи сањао је да је на Мајами Бичу. Сада је, жмиркајући, постао свестан нејасних обриса собе и присуства посетиоца који је седео поред његовог кревета.

— Добро јутро — рекао је посетилац.

Кракен је приметио да је странац старији прођелав господин пријатна лица.

— Добро јутро — пријатељски је одвратио Кракен. — Имате лепе мињуше.

— Хвала — рекао је посетилац. — То су антене.

— Како?

— За транзисторске радио-пријемнике који су ми уграђени у уши.

— Заиста?

— Да — стерео-пријем.

— Згодно — рекао је Кракен. — Како их искључујете?

— Никако — одговорио је посетилац. — Молим вас, говорите гласније.

— Жао ми је што не можете да их угасите. Да ли вас то нервира?

— Имамо лепо време — рекао је посетилац уместо одговора.

— Нисам још приметио. Узгред, јесу ли пронашли начин да утичу на временске прилике?

— Јесу, али су убрзо морали да одустану од тога.

— Сувише противречних жеља?

— Бојим се да је тако.

— Штета. — Кракен је погледао према прозору који су сакривале тешке завесе. Док је гледао, стакло иза завесе изненада се разбило. — Ох — рекао је — шта је то? Нереди?

— Не — одвратио је посетилац. — Надзвучни саобраћај.

У рам прозора је, на место разбијеног, аутоматски склизнуло ново око.

— Узгред — упитао је Кракен — која је ово година?

— Две хиљаде осамдесет осма.

— Значи, добро сам одспавао.

— Ништа се битно није променило.

— А како стоји ствар са новцем? — упитао је Кракен. — Је ли ми нешто остало од имовине?

— Бојим се да није — рекао је посетилац. Морао сам да платим да вас поврате у живот.

— То је било веома љубазно од вас — одвратио је Кракен. Приметио је сунчеву светлост на ивицама завесе. Подигао се на лакат али му је тај покрет изазвао несвестицу.

— Молим вас, не напрежите се — рекао је посетилац. — Важно је да пред пресађивање срца мирујете.

— Ох! — зачудио се Кракен, сместа поново легавши. — Зар с мојим срцем нешто није у реду?

Посетилац је полако устао.

— Све је у реду с вашим срцем — одговорио је. — Али, није с мојим.

Р. БРЕТНОР

ЧОВЕК НА ВРХУ СВЕТА

Нико не може да освоји најтежу планину на свету — рекао је мудрац. — Човек може да освоји само себе.

Ко је први стигао на врх Нанда Урбата? Сваки ђак ће вам рећи: „Нанда Урбат, најтежу планину на свету високу 8021 метар, освојио је Џефри Барбанк."

Ја сам заборављен. Био сам обичан пратилац. Штампа је Барбанку приписала сву заслугу. Он је проглашен за првог човека на врху света.

Само то није тачно. Највише ме боли што и он сам зна да је то лаж.

Знате ли шта је планина? Планина је пустоловина, мистерија, изазов људском духу. То је знао Малори који је изгубио живот на Евересту. Али, Барбанк се попео на Нанда Урбат просто да би први био он а не неко други. За њега нису постојале тајне, а сваког ко је имао осећај за тајанствене ствари сматрао је будалом. За Барбанка су сви људи били будале. Будале или непријатељи.

Открио сам то онога дана кад се придружио експедицији у Дарџилингу.

— Читава варош полудела је за неким штрокавим „мудрацем" — рекао ми је после ручка. — Хајде да бацимо поглед на маторог преваранта. Могло би бити занимљиво.

Кренули смо низбрдо из хотела. Читавим путем Барбанк се хвалисао својим плановима. Још га видим, с оним његовим великим хладним четвртастим лицем, како говори о људима чији су покушаји пропали: наравно, сами су упропастили ствар. Нанда Урбат се није могао освојити јефтино. Он ће друкчије урадити. Опрема му је боља од најбоље коју су имали његови претходници. Јер, сам ју је пројектовао и коштала га је читаво богатство.

То ме је наљутило. Али, предалеко сам отишао да бих се сад враћао. Зато сам га пустио да прича.

Скренули смо на земљиште храма. Мноштво мајмуна врзмало се око масе људи која је ћутећи клечала у прашини. Крај каменог зида, под огромним сунцобранима, седео је на плетеној простирци мудрац. Његова дуга седа коса уоквиривала је најчудније лице које сам икад видео — округло као месец, без бора и савршено симетрично. Очи су му биле затворене. На бледомркој кожи истицале су се дебеле усне извијене навише попут лука. Било је то савршено спокојно лице, насмешеног кипа.

Свет као да је нешто чекао — нико није проговорио ни речи. Али, Барбанк се није обзирао. Прошли смо кроз масу и избили напред, а он је још говорио.

— Немам намеру — рекао је — да у веће висине вучем прљаве шерпасе. Не требају ми носачи јер ће нам опрема за сваку етапу бити бачена из авиона.

Ово ме је изазвало.

— Шерпаси су храбри људи — рекао сам — и добри планинари.

— Којешта — одбрусио је. — Они су товарне мазге. — Показао је руком мудраца. — оБље погледе руком мудраца. — Боље тог прљавог покваренјака — седи ту го и ужива у свом хокус-покусу... Овде се није напредовало од Адама.

Мудрац је одиста био готово наг, али не и прљав. На тканини која му је обавијала бедра није било ниједне мрље.

— Можда они напредују у нечем другом — приметио сам.

Тада је мудрац полако отворио очи и подигао поглед. Обраћајући се Барбанку, рекао је:

— Тако је.

Погледао сам му у очи и статуа је наједном оживела. Као да сам раније само споља видео његов мир; сада сам му видео извор. Осетио сам да је тај мир рођен не из одбацивања света већ из познавања свих људских радости и патњи.

— Да, покушамо да напредујемо — наставио је мудрац. Имао је леп глас и необичан нагласак и говорио је с призвуком хумора, ироније. — Али, ви кажете — у нечем другом? Не слажем се. Ствар је само у томе што ми на Истоку покушавамо на другачији начин него ви на Западу... и понекад једни без других не можемо да успемо. — Заћутао је и одмерио Барбанка сним очима. — Стога Стога вам ја могу помоћи, ако само затражите.

Барбанк је скупио усне.

— Сигурно је чуо људе где причају горе у вароши — рекао ми је

— али од мене неће извући ни паре.

Мудрац се смешкао.

— Морам ли да објасним? Планина, то није само стење и лед. Нико не може да освоји најтежу планину на свету. Човек може да освоји само себе.

Најежио сам се. Исте те речи изговорио је и Малори.

— Проклети матори преваранте! — дрекнуо је Барбанк, онда почео лудачки да се смеје. — Хоћеш да кажеш да ћеш ми ти помоћи да се успнем до врха?

— Можда треба да се изразим друкчије — одговорио је мудрац. — Без моје помоћи нећете остварити оно што вам срце жели. Пут вам је сувише погрешан.

Барбанку је поцрвенео врат.

— Погрешан, је ли? — зарежао је. — Онда дођи да ме видиш. Истрпећу још једног шугавог носача.

Мудрац је подигао своје слабашне руке.

— Хвала, али не — рекао је мирно.

Барбанк је пљунуо у прашину. Окренуо се и одмарширао кроз масу окупљених међу којима је завладао жагор.

У том тренутку одлучио сам да нипошто не дозволим да он први стигне на врх.

* * *

Дуг је пут од Дарцилинга, преко Непала, до те страшне планине коју Тибетанци зову Отац снегова: траје неколико недеља. Путовало је нас једанаесторо белаца; али, убрзо смо схватили да нисмо експедиција у уобичајеном смислу речи. Били смо слуге од којих се Барбанк одвојио зидом презира.

Остали су га углавном пуштали на миру, али ја нисам могао. Предсказање мудраца није ми давало мира. Кад год бих улучио прилику, повео бих са Барбанком реч о тајнама планинског врха — о страшним снежним људима у чије се постојање куну сви Тибетанци и у црним, пулсирајућим летећим објектима какве је Смајд видео високо на Евересту. И изразио сам мишљење да су Медсен, Џемс и Ливерхујум можда ипак први стигли на врх. У том случају ћемо свакако тамо наћи доказе о њиховом присуству...

Док смо стигли до почетне тачке на Великом источном глечеру, постао сам у његовим очима непријатељ кога је требало обрукати, а за то је постојао само један начин. Мада су Кенингшо и Лејн били бољи планинари, изабрао је мене за коначан јуриш на врх. Ја сам морао да будем тамо како бих се лепо уверио да је он, Барбанк, први стигао на врх Нанда Урбата. Мени је то савршено одговарало: јер, да спречим Барбанка да освоји врх могао сам само тако што ћу га ја освојити.

Држали смо се традиционалног прилаза — уз Велики источни глечер и Западним зидом Јужног кланца до Одмориштa број 5 на готово 8000 метара надморске висине. Све време планина нам се изругивала. Слала је на нас лаку коњицу: ветар, маглу и снег, задиркујући нас, не дајући нам да заборавимо на убитачну снагу коју је држала у резерви.

Ипак, док смо стајали на Одморишту број 5 и посматрали како авион из Индије покушава да испусти последњи товар на висину на којој се још ниједан човек није улогорио, небо је било ведро. Гледали смо како пилот прави кругове и погрешно избацује, један за другим, осам товара. Тек куке деветог закачиле су се за стену.

— Купио сам два туцета истоветних комплета — рекао је Барбанк. — Рекао сам ти да не постоји ништа што ми не можемо да учинимо боље од ових домородаца.

Барбанк и ја стигли смо до Одмориштa број 6 на висини од преко 7900 метара касно идућег поподнева. Подигли смо шатор и отежали га кисеоничким боцама. Вечерали смо из самозагревајућих конзерви и увукли се у џакове за спавање.

Уставши пре зоре установили смо да је време још лепо. Барбанк се загледао у мрачну планину, у широку жуту траку јутарње светлости изнад пирамиде врха и у стеновите и глечерске дубине под нама.

— И тако, кажеш, нећу успети? — подсмевао ми се. — Ти, будало!

Кренули смо даље. Успели смо се на гребен и погледали низ језиво стрмоглаву Јужну литицу. Напредовали смо даље према месту где су последњи пут виђени Џемс и Ливерхјум. Мале оштре стрелице ветра прохујале су нам кроз одећу право у крв. Врх су сакривали папирјасти облаци.

Напредовали смо ка том папирју. Чак и са кисеоником била је то права агонија. Ваздух је тамо горе редак и ту проређеност осећају вам не само плућа већ и месо, кости и мозак. Покренете се, станете да предахнете и усредсредите сву пажњу на следећи корак. Друкчије не иде.

На оваквој планини у физичком смислу не може бити речи о томе да неко предводи. Али, у моралном може. Сећам се како сам штедео снагу пружајући Барбанку преко воље и најмању помоћ. Сећам се како је Барбанк почео да губи снагу и како је недалеко од врха дигао руке од даљег чувања предности. Сећам се израза његових очију.

Сати су се вукли један за другим. Сваки покрет причињавао ми је бол. Приморавао сам себе да начиним још један покрет, па још један...

Онда нас је, сасвим изненада, обавио папирјасти облак. Од врха сьета одвајало нас је петнаест метара. Знао сам да могу да будем први, да сам надвладао Барбанка. Застао сам, не знајући зашто. Насмејао сам се и махнуо му руком да прође. Он је то учинио, очигледно пун мржње.

Доспео је до ивице заравњеног врха и окренуо главу. Нисам му видео усне али сам могао да предочим себи његов победоносан и презрив израз. Поново се окренуо. И док се он окретао, један једини снажан налет ветра отерао је маглу са врха планине. Видео сам стену и улегнуће набијено снегом.

Једино у средини није било снега јер се истопио. Ту је, на својој простирци, спокојно седео и чекао мудрац. Иако је још био полунаг, није изгледало да му је хладно. Смешио нам се својим осмехом статуе.

— Како сте стигли овамо? — упитао је Барбанка тоном пријатног изненађења којим се обраћамо драгом а неочекиваном госту.

Барбанк, чије је лице сада личило на некакву маску, испустио је необичан звук. Истовремено је показао руком надоле на литицу, на километре стене, леда и снега.

Мудрац је подигао обе руке у ваздух. Био је то изванредно учтив гест неверице.

— Мислите — **ходајући?** — упитао је.

укрштене речи

ГРАЂА ДРВЕТА

Дрво је, тврди енциклопедија, дрвенаста биљка на чијем се одраслом надземном деблу-стаблу, обично вишем од пет метара, може разликовати неразгранати део, дебло и крошња. „Задатак" љубитеља ове врсте енигматике је да у овој укрштеници, под **бројевима 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7. и 8.** упишу делове који чине тзв. анатомску грађу дрвета.

АУТОР ВЕ-МАК	1	ВРСТА КАМЕНА, МЕТЕОРИТА	КЕЛВИН РУЧИЦЕ НЕЧЕР.	▽	ПОВЕРЕНИК ЕТИЧНОСТ	ПТИЦА ШАРЕНОГ И ВЕЛИКОГ РЕПА	▽	ФОСФОР 2	ЗНАК ЗА ТАНТАЛ
ОСТРВО У ЕГЕЈСКОМ МОРУ						НЕМАЧКИ ФИЛОЗОФ ГЕОРГ			
РЕУМАТИЗАМ						ВРСТА ЈАПАНСКЕ ПЕСМЕ ДРУГИ			
3									4
ОТРОВ							ИНИЦИЈАЛИ ПИСЦА "НЕЧИСТА КРВ"		
ЕГЕЈСКИ							ПОШТАРЦА НАУЗВАК		
НЕГАЦИЈА			Р. ТЬ. ШАХОВСКА ФИГУРА			БОДЕЖ 5			
"ПОШТА-ТЕЛЕГРАФ-ТЕЛЕФОН"				ПТИЦА ТУПИНО "ДЕНИЦИТАР"				СЕОСКО ПОДРУЧЈЕ	ИМЕ ОД МИЋА ЗА ЧИЧУ
"РАДИЈУС"		ОДВИЈАЧ САСТАВ, ЧЕЛИЈА							
ПТОВЕРИ ИЗИЋИ									
ЗНАК ЗА РИЈЕКУ			6	СЕОСКА УЛИЦА ШПАНСКА ИГРА (МН.)					
ИСПОСНИК						ПАПАГАЈ АМЕРИЧКИ БОКСЕР ТОХАМЕД			
УЗРАСТ, РАСТ					ПЕСНИК КАРОЋ ПУСТИЊАК			СТОВЕНАЧКИ ПИСАЦ ТРУБАР	7
НЕМАЧКИ СЛИКАР ЕРНСТ ВИЛХЕЛМ							ЗНАК ЗА ЗЛО-ВО		
СПРЕМИШТЕ ЗА ЖИТО (МН.)							РЕКИ-ЈУМ 8		
"ПОПИТИКИН ЗАБАВНИК"	КАТРАН	ЗИМСКА ПАДАВИНА ВРСТА ПЕРШУНА				КОБИЛИЦА БРОДА			
КРИШОМ, ТАЈНО МЕТАР						ЈЕДИНИЦА ЗА ОТПОР (МН.)			
						ВРЕМЕНСКИ ТЕРМИН			
НАШ ПЕСНИК ЕСАД РЕОМИР		МЕРЕЊЕ МЕТРОМ							

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: С, големо, Пб, Итака, Аре, брлог, кер, Ра, немати, Ангола, Рн, ултима, Паг, ТС, индиго, акт, оа, ав, РІ, Тврд, С, НІ, д, ми, кос, камен, Ив, канеле Колесар, филателист, Зен, Синан, С, о, ат, дискос, зима, кист.

ИЗ НАРОДНОГ МУЗЕЈА У ШТИПУ

Захваљујући дугој историји и бурној прошлости, штипски крај је изузетно значајан за археологе, историчаре и — путнике

На ушћу Отиње у Брегалницу, између неколико гранитних брда, још у 3. веку ниче град Астибо. Основали су га и тако назвали Пеонци, житељи античке покрајине Пеоније у Македонији, уз Вардар, јужно од данашњег Титовог Велеса. Освојивши га, Грци му дају име Стипеон, што се, доласком Словена, претаче у данашње — Штип. Године 1330. Стефан Дечански одузима га од Византије...

И ових неколико штурих историјских података казује да су се на простору овог македонског града и његове околине мењали освајачи, цивилизације, начин живота. На раскршћима путева и разних клима, где се преплићу тропска, медитеранска и континентална, овај крај је одувек био подручје људског станишта. О томе, о тим давним временима, сведоче и бројни археолошки налази.

ВАЗА ИЗ ДОБА ДИВЉАШТВА — Млађе камено доба или неолит, названо још и виши степен дивљаштва, друго је велико раздобље у праисторији после палеолита. Трајало је све до појаве првих металних оруђа од бакра, калаја и бронзе, приближно од 10 до 3 хиљаде година пре наше ере. Поред изузетног проналаска као што су лук и стрела, обележје неолита су и колибе од грања и прућа и — грнчарство. Иако тако значајно средство у овој делатности као што је грнчарски точак још није био пронађен, човек неолита, и поред примитивног начина живота, успевао је да само рукама направи и вешто уобличи разне предмете од керамике. На више места у Штипу и околини ископани су предмети овог периода људске прошлости. Један од највреднијих налаза је ова ваза из села Амзибегова, локалитет Барутница.

ПОСУДА — СИМБОЛ РАЂАЊА — Обележје неолита су и разна веровања која су се донекле до данас задржала у неким аустралијским и афричким племенима. У овој разгранатој а упрошћеној религиозности, жена је најчешће представљана као симбол рађања и плодности. Зато су многи предмети практичне употребе прављени према људском обличју, какав је случај и са овом посудом која има грубе обрисе жене. Нађена је у селу Таринци, на локалитету Вршник, код Штипа.

БЛАГО ДРЕВНОГ

ВИНО КАО ЖРТВА — Либација је била антички ритуал у коме се, пре гозбе, из плитке посуде просипало мало вина као жртва божанству. Управо тако је представљен врховни старогрчки бог Зевс на овом мраморном рељефу пронађеном у штипском селу Доњи Козјак, на локалитету Бандер. Но, ово је само једна од више оваквих плоча из оквира светилишта бога Зевса и Хере. Рад је римски, потиче из 2. или 3. века, а натпис је на грчком језику.

САМО ДА ЈЕ ВЕСЕЛО! — Бакхо, Бакхус или Дионис, син Зевса и Семеле, једно од најомиљенијих античких божанстава. Овај бог вина, плодности, весеља и раскалашности представљен је на овој фигури примитивније у лошијем камену тако да му из уста извиру велики гроздови. У Атини су сваке године у његову част слављена два празника на којима је учествовао цео народ, и слободни људи и робови, у разузданом весељу. Био је нарочито слављен на острвима Егејског мора, али овај налаз из околине Штипа доказује да је његов култ допирао и даље на север.

ИГЛА ОД КОСТИ — У штипском Народном музеју, где се чувају сви ови предмети, налази се и десетак сантиметара дугачка коштана игла са минијатурном, мајсторском резбаријом на врху. На њој је непознати уметник из 3. века приказао бога Телесфора, потомка Асклепија и Хигијеје. Нађена је у касноантичкој пробници, где су сахрањене четири особе, у селу Црвулеву, на локалитету Говедарски пут, заједно са овом посудом од танког стакла која је служила за чување мириса. Игла од кости је вероватно служила као укосница, што судећи и према стакленој посуди наводи на закључак да су у гроб сахрањене богатије жене тог доба.

АСКЛЕПИЈУ, СА ПОШТОВАЊЕМ — На подручју Штипа најбројнији су и најочуванији остаци античких цивилизација, првенствено старогрчке и староримске. Један од њих је и овај мраморни, заветни рељеф који представља бога и богињу здравља Асклепија и Хигијеју с њиховим сином Телесфором. Наиме, по Хомеру, Асклепије (или, код Римљана, Ескулап), био је лекар на гласу, кога је хеленско предање претворило у бога лекарства и здравља. Симболична представа ова два божанства сачувала се у медицини и фармацији до данас. Иначе, на овој античкој рељефној плочи, какве су постављане код извора за чију се воду сматрало да је лековита урезан је и натпис: „Богу Асклепију са поштовањем поклања Сервилије". Потиче из 3. века, а нађена је у селу Црвулеву, на локалитету Батулица, такође код Штипа.

СТИПЕОНА

Текст: **Иван Лончар**
Снимио: **Љубомир Патрногић**

ТАЈАНСТВЕНА ФОРМУЛА — Баргала је археолошко налазиште познато не само у Македонији, него у целој Југославији, па и ванње. Ово прстење и наушнице, све од чистог злата, нађени су у Баргали и потичу из рим-ског периода. На прстену је грчким писмом урезана магична формула, док је на украсном камену минијатурна представа божанства.

ЗЛАТО ЦАРА ЈУСТИНИЈАНА — Један од најпознатијих византијских владара Јустинијан I владао је својом моћном државом која је некада обухватала и ово подручје, од 527. до 565. године. Претпоставља се да је овај цар родом из једног села недалеко од Ниша. У историји је, између осталог, познат по томе што је 534. године уништио државу афричких Вандала и 555. Острогота. У освојеним државама донекле је обновио и робовласнички систем, саградио је Аја Софију у Цариграду и Сан Витале у Равени. Главни његов сарадник била му је супруга царица Теодора. Из периода овог необичног брачног пара потичу и ови златници, ископани такође у археолошком налазишту Баргала.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Драги Забавниче,

ЗЛАТОНОСНЕ РЕКЕ

Интересује нас неколико ствари: имена југословенских ријека у којима се испира злато, гдје расте бијели баршунасти рунолист, како се зове чувена ергела која је основана у Словенији 1580. године и име села у Подравини из којег су познати наивци?

Зоран и Дарко Кучковић,
Подлугови

Ни у једној нашој реци више нико не испира злато, бар не професионално, а некада се то радило на Пеку, Млави, Ресави, Црном и Белом Тимоку, Мури, Трески, Злетовској реци. Извесних количина злата има и у Дунаву. Наша најбогатија златоносна река је Трговишки Тимок.

Бели баршунасти рунолист расте на кречњачким теренима на висини од преко 1800 метара. Међутим, понекад може да „сиђе" и на 1400 метара. Има га на свим нашим високим планинама кречњачког порекла.

Чувена ергела основана још у 16. веку су Липице. Налазе се између Сежане и Дивче.

Село у Подравини из којег су поникли наши најпознатији наивци, као што су Фрањо Мраз, отац и син Генералић, су Хлебине.

НИ ЈЕДНИ НИ ДРУГИ

Молим те да ми кажеш ко је измислио гајде: Македонци или Шкотланђани?

Жељко Бањац,
Скопље

Ни једни, ни други: гајде су измислили становници Азије! У разне делове света, па и наше крајеве, овај инструмент је стигао захваљујући римским војницима. Понегде, као у Шкотској, постао је национални инструмент број 1.

РЕЦЕПТ ЗА СЛАДОЛЕД

Занима ме са колико година могу да извадим пасош и шта ми је све потребно да бих направио сладолед? Наравно, интересује ме и како се то ради?

Ненад,
Београд

Право на пасош стичеш чим твоји родитељи прибаве потребна документа (извод из матичне књиге рођених, пријаву стана) а то може бити и ако си стар само један месец.

За сладолед ти је потребно млеко, јаја, шећер, брашно, маргарин и мало ваниле, рума или чоколаде. Ево како се прави: пола литре млека треба скувати са једном кашиком шећера и 80 грама маргарина. Одвојено умути 3 жуманца са 3 кашике шећера и 1 равном кашиком брашна па ту масу полако помешај са млеком а за-

тим кувај док не прокључа. Затим је остави да се охлади а за то време умути шне од 3 беланца и 7 равних кашика шећера. Кад се кувани крем потпуно охлади, сипај у њега умућени шне. Уколико волиш, у ову масу можеш да додаш ванилу, рум или чоколаду. Пошто си и то урадио, стави масу у фриз да се следи. Ето, то би било све.

ЗАШТО СВРБИ?

Твоја сам вјерна читатељка и надам се да ћеш и мени одговорити на питања која ме интересују. Наиме, занима ме зашто сврби мјесто гдје комарац уједе и да ли су бројни папагаји који су тврдоглави и не дају се научити говору?

Марија Марић,
Улица М. Тита 65
Книн

Свраб прозрокован уједом комараца настаје из два разлога: због састава пљувачке коју убризгава а чији је задатак да спречи згрушавање крви (како би је иначе попио!), али и због лаког запаљења до којег долази уколико му

РЕШЕЊЕ ДЕТЕКТИВСКЕ ПРИЧЕ

Сумњу да је старицу убио њен рођак, истражни судија је засновао на чињеници да је земљиште испод аутомобила, којим се довезао осумњичени, било потпуно суво мада је киша падала већ неколико часова.

рилиша (ако га убијемо) остане у месту убода.

Колико има тврдоглавих папагаја тешко је рећи — то је нешто што се не да предвидети. Међутим, треба имати у виду да, кад је говор у питању, није свеједно којег је рода папагај. Много лакше је научити мужјака, са женкама то иде врло тешко јер су оне нешто „дивљије", а школовање може да траје и по неколико месеци. Важно је бити упоран, прилазити птици у одређено време и понављати исте речи, дуго, дуго, баш као папагај.

ПИЛИЋЕВАЦ?

Као редован читалац „Политикиног Забавника" знам да одговарате на многа питања, па сам зато решио да вам и ја поставим једно: интересује ме где се налази село Пилићеваџ? Молим те да ми одговориш јер се ради о опклади.

Златко Тадић,
Браће Јерковића 159
Београд

Село Пилићевац, судећи по „Именику места у Југославији" штампаном 1973. године не постоји, сем ако се у међувремену није „испилило".

НИСУ СВА МОРА СЛАНА

Интересује ме која је највећа морска дубина и да ли проценат соли у мору зависи од географског положаја?

Гоци,
Врњачка Бања

Највећа дубина измерена је у Тихом океану и износи 11.521 метар. Што се тиче салинитета (садржине соли у морској или језерској води) он зависи од испа-

равања мора и притицања речне воде. Најслања су тропска и суптропска мора, а „најслађа" поларна. Примера ради: највећи проценат (4) има Црвено, а најмањи Балтичко море које у Финском заливу садржи свега 0,1% соли. Наше море, са 3,8% спада у рад слањих.

НЕ ВЕЗУЈ КУЦУ!

Молим те да ми одговорити до колико месеци расте немачки краткодлаки птичар и да ли на његов раст утиче ако је везан?

Драган Рајачић,
4. јула 17
Зрењанин

Краткодлаки немачки птичар расте до 8 месеци што не значи да се тада његов раст потпуно прекида. За следећа четири месеца, односно све док не напуни годину дана, нарашће још пола, е-

МЕЊАМО, ПОКЛАЊАМО, ТРАЖИМО

За један старији број Забавника дајем две салвете. **Анкица Тиквић, 21311 Черевић, ЈНА 68**

●●●

Молимо читаоце Забавника да нам помогну. Наиме, ради се о следећем: ми смо у селу основали **Клуб Политикиног забавника** и сакупљамо сва његова издања: Микијев забавник, Денис (сада Стрип 81), Здраво (сада Интервју) и Мозаик али нисмо у могућности због забачености да дођемо до многих бројева. Надамо се да ће нам читаоци изаћи у сусрет да обогатимо нашу прилично сиромашну библиотеку. У име Клуба: **Мирсад Шарановић, село Трпче, 74260 Тешањ**

●●●

Недостају ми следећи бројеви сличица Животињско царство: 2, 3, 7, 8, 11, 13, 15, 19, 22, 27, 29, 35, 32, 42,51 53, 60, 61, 71, 73, 74, 76, 78, 80, 85, 90, 95, 106, 116, 118, 120 и 130. У замјену нудим своје дупликате. **Јелена Иванић, 41000 Загреб, Суседградска 5**

●●●

Желио бих да продам око 80 бројева Забавника по врло повољној цијени. Поред тога поклањам и 15 бројева Техничких новина. **Бобан Бутрић, 84300 Иванград, Маршала Тита 14**

вентуално један центиметар. За његов раст најважнија је исхрана, али је веома битно и кретање. Ако свог псића будеш држао веза-

„СУПЕР СИСТЕМ РАЗВОЈА ТЕЛА"

„Супер систем развоја тела" је брошура аутора Ненада Бркића (на слици) првака Југославије у BODY BUILDINGU, који вам препоручује: „Ако желите да развијете и обликујете тело, да добијете атлетску фигуру, ова брошура ће вам помоћи у томе. Она садржи основне тајне тренинга и исхране шампиона, које гарантују успех у развоју тела." Цена брошуре је 100 динара. Наручите, плаћате поузећем, на адресу: **„BODY BUILDING" P. P. 118, 54000 ОСИЈЕК**

Јованка Тапавички, 23260 Перлез, Хидрочвор Стајићево — 13 година, воли музику и спорт, навијач Црвене звезде, сакупља значке

Јасна Савић, 22327 Марадик ОШ „Бранко Радичевић“ —12 година, навија за Партизан, сакупља салвете, значке, разгледнице и марке

Романа Стојевић, 41000 Загреб, Штефанићева 3/5, Пречко — 14 година, воли музику и спорт, сакупља значке, марке и постере разних музичких група

Сузана Крстић, XI крајишке дивизије 37, 11090 Београд — 13 година, воли музику и спорт, навијач Црвене звезде, одговара свима

Бранислав Костић, 22308 Голубинци, Шимановачка 53 — — 12 година, сакупља маркице, волео би да се дописује са младима из СССР

Небојша Милосављевић, 26225 Делиблато, Омладинска 46 — 19 година, навијач Црвене звезде, у слободно време чита књиге, пише поезију и слуша музику

Невена Аранђеловић, 11000 Београд — Кијево, Летићева 14 — 13 година, воли музику и спорт, бави се клизањем на леду

Даниела Прокић (13) и Љиљана Зековић (13), 34300 Аранђеловац, Омладинских бригада 14 А/1 — сакупљају разгледнице, хемијске оловке и постере, одговарају свима

Далида Јунузовић, 74310 Грачаница, Хајрије Куртагића бб — 13 година, воли музику и спорт, сакупља значке и лутке, навијач Партизана

Лидија Зорић, 21000 Нови Сад, Народног фронта 32 — сакупља значке, разгледнице и плоче

Даворка Шнур, 41000 Загреб — Пречко, Сибелијусова 6 — 13 година, сакупља значке и постере и слике певача

Мила Дамјановић, 21203 Ветерник, Саве Ковачевића 31 — 14 година, воли све што воле млади, навијач Хајдука, одговара свима

Мира Филиповска, 91000 Скопље, Партизанска 119 1/9 — 15 година, воли забавну музику и жели да преко писма склопи пријатељство са младима из земље и иностранства

ног, сигурно је да ће доћи до извесне дегенерације његовог скелета а самим тим и до успоравања раста.

КЛУБА ИМА — СТАЗЕ НЕМА

Кад ће се основати бициклистички клуб у Сарајеву и да ли ће ускоро бити направљена нека стаза за бициклисте?

Зоран Филиповић,
Немањина 2
Сарајево

Пре неколико месеци основан је при фабрици бицикла „Унис“ клуб. Његову адресу сазнаћеш у Бициклисичком савезу БиХ који се налази у Улици Махмута Бушатлије 2/3. Да ли ће и када бити направљена нека стаза за бициклисте у твом граду, то је, како су нам рекли у Савезу, потпуно неизвесно.

АКУ-КУРС

Јављам ти се због тога што још нисам чврсто одлучио шта ће ми бити животни позив. Наиме, хтео бих да се бавим акупунктуром али не знам постоји ли у нашој земљи школа или факултет за тако нешто. Уколико код нас нема услова да овладам акупунктуром, молим те да ми даш одговарајућу адресу у некој страној земљи.

Борислав Глигорић
Јанка Веселиновића 26
Глоговац

Школа или факултет на којем би се изучавала акупунктура не постоји у нашој земљи. Једине земље, изузев Кине, у којима су при неким медицинским факултетима формиране катедре за акупунктуру су САД и Француска. У свим осталим у којима се примењује овај стародревни начин лечења, организују се такозвани аку-курсеви различите дужине трајања. Код нас се ови курсеви, искључиво за лекаре, повремено организују при клиничким центрима у Загребу и Сарајеву и клиници за максилофацијалну

хирургију на ВМА у Београду. Дакле, уколико и даље желиш да једног дана савладаш неку од техника акупунктуре, мораћеш пре тога да завршиш медицински факултет. Тако је, бар, засад.

ВАТЕЛИН

Шта је вателин?

Сњежана
Книн

Вателин је постава начињена од вате а користи се за шивење капута.

ОБРАТИ СЕ САВЕТУ!

Интересује ме како се постаје члан „Титовог фонда“?

Б. М.
Београд

За све информације информације обрати се Савету „Титовог фонда“ општине у којој живиш.

ЖЕНЕ СУДЕ УТАКМИЦЕ!

Моју сестру и мене интересује да ли има жена фудбалских судија? Још бих те молила да ми одговориш да ли у Београду постоји војна школа за жене?

Читатељка из Лазаревца

У нашој земљи има више жена фудбалских судија. Поменућемо само две: Мирјана Шућин и Милица Милојевић.

Војних школа у које би могле да се упишу девојке нема ни у Београду ни у било којем другом граду у нашој земљи.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“
Вукоје Булатовић

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издавачки савет:
Ђорђе Радишић (председник), Драгослав Антић, Добривоје Арсић, Драгомир Вуксановић, Неда Живковић, Радомир Животић, Олга Јанковић, Живорад Љубичић, Војислав Марјановић, др Иван Николић, Петар Петровић, Снежана Стаменковић (потпредседник), Јелисавета Суруџић, Невзад Худаверди.

Редакција:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Милош Томић.

Секретаријат:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 20 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 220,00 динара, полугодишња 440,00 динара и годишња 880,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 440,00 динара, полугодишња 880,00 динара и годишња 1.760,00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ — претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

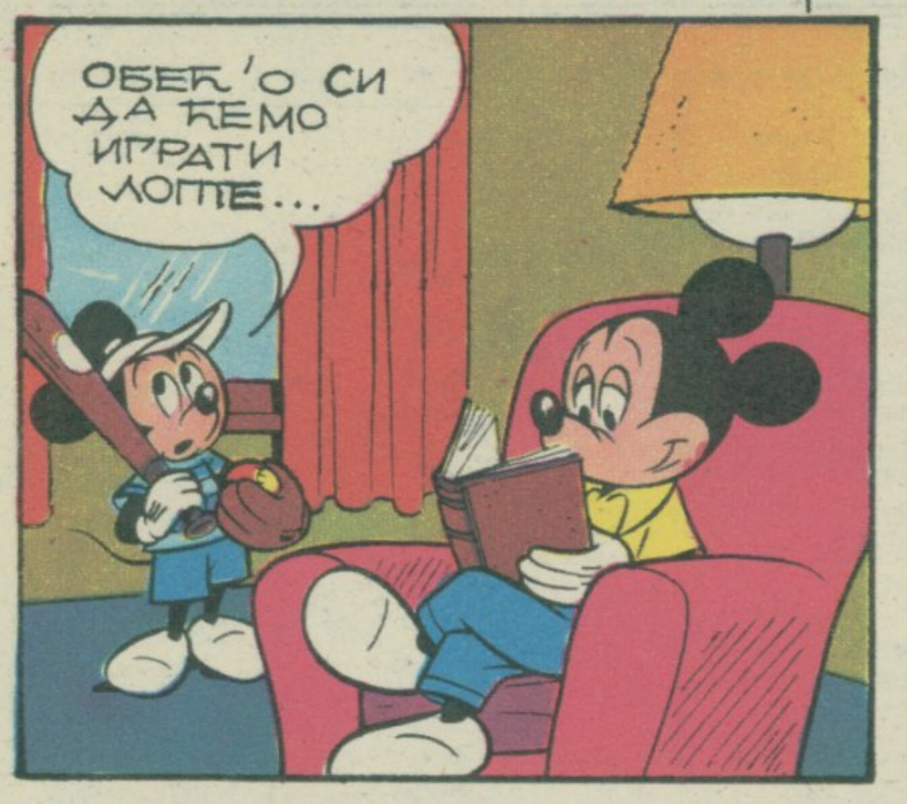
ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	$	65.—
СР НЕМАЧКА	DM	115.—
ШВАЈЦАРСКА	Šfr.	107.—
ФРАНЦУСКА	Ffr.	267.—
ШВЕДСКА	Škr.	271.—

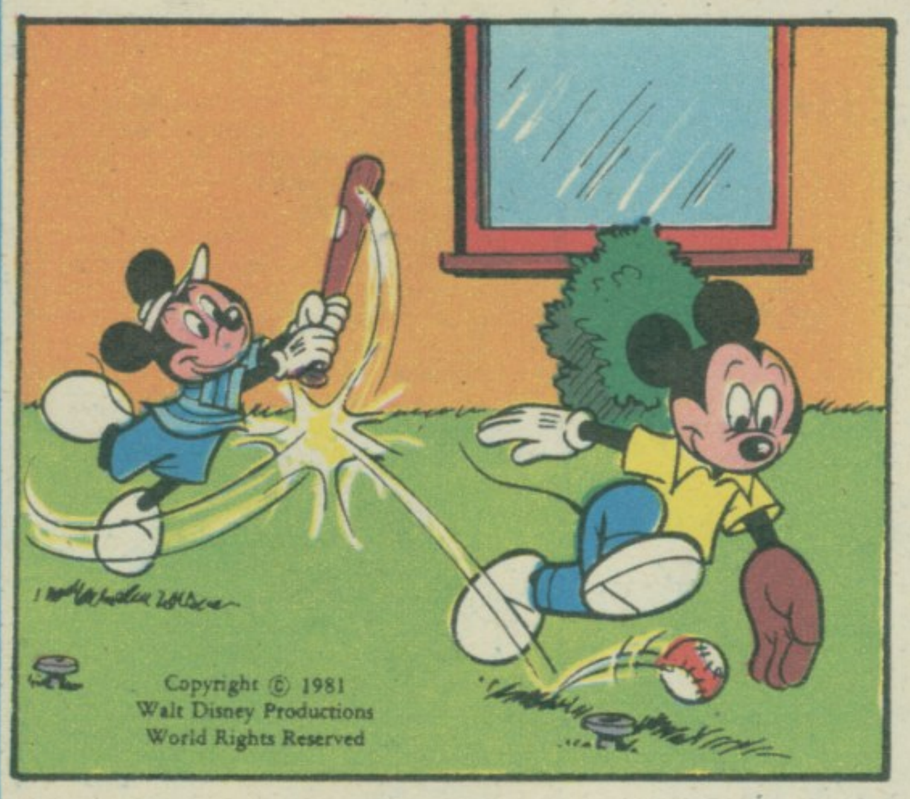
Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика“ код „ЧВЕСТ БАНКЕ“ Београд, број 60811-620-62257200-00051, уз обавезну назнаку: ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

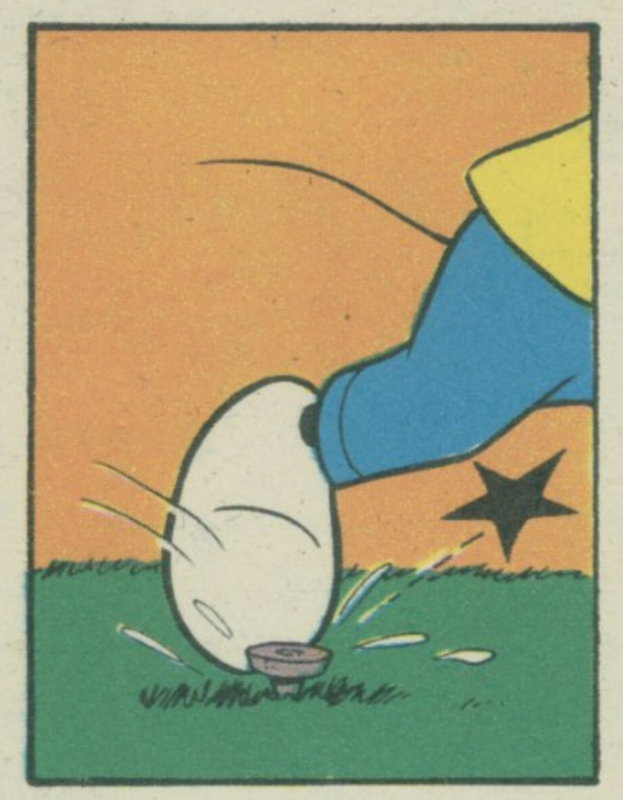
WALT DISNEY

МИКИ

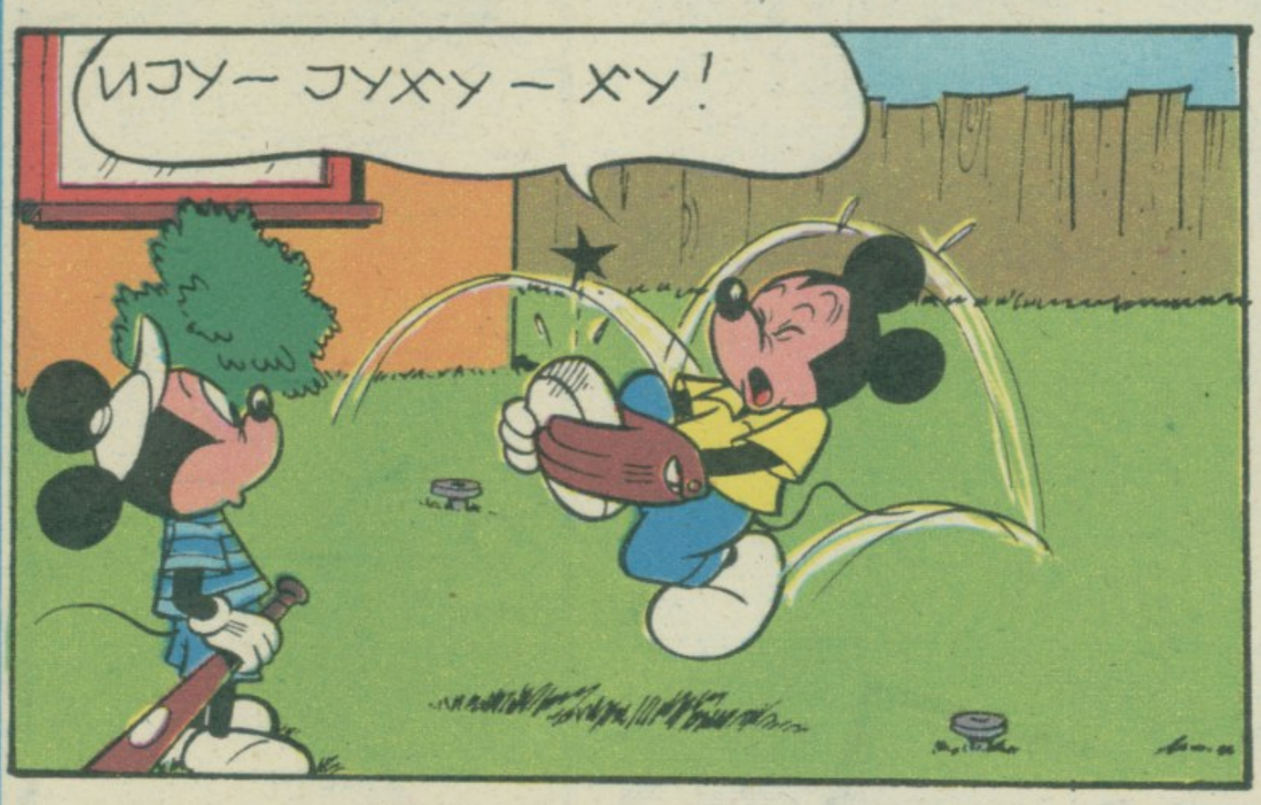

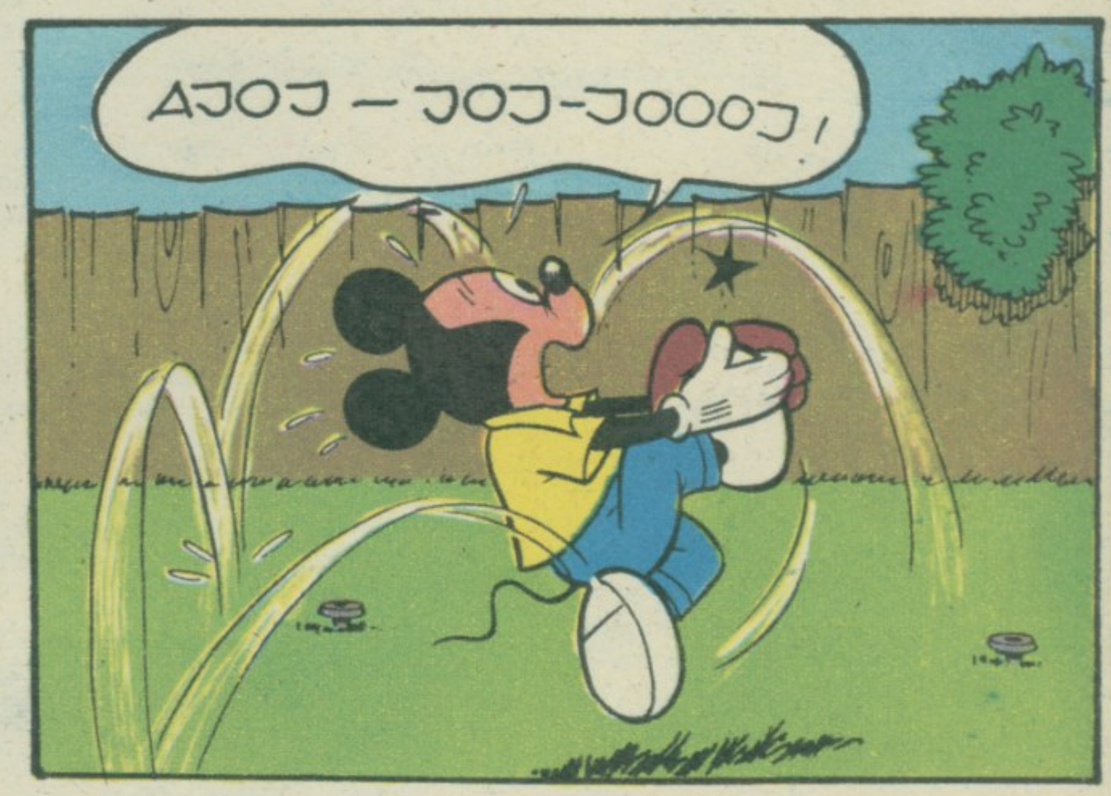

1552/60